

Predlog

Na osnovu člana 6 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14, 1/15 i 30/17), člana 35 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Službeni list CG“, br. 56/09 i 47/15) i čl. 9 i 21 Zakona o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu („Službeni list CG“, broj 87/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ 2019. godine, donijela je

UREDBU O USLOVIMA, NAČINU I DINAMICI SPROVOĐENJA MJERA AGRARNE POLITIKE ZA 2019. GODINU – AGROBUDŽET

Član 1

Ovom uredbom utvrđuju se uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za tržišno-cjenovnu politiku, politiku ruralnog razvoja, poslove od javnog interesa, socijalne transfere pojedincima, bezbjednost hrane, veterine i fitosanitarne poslove i mjere u oblasti ribarstva (u daljem tekstu: Agrobudžet).

Član 2

Sredstva predviđena Agrobudžetom opredijeljena su u ukupnom iznosu od 52.367.500,00€, i to: organu državne uprave nadležnom za poljoprivredu i ruralni razvoj (u daljem tekstu: Ministarstvo) i organu uprave nadležnom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Organ uprave) u Budžetu Crne Gore za 2019. godinu (u daljem tekstu: Budžet) u ukupnom iznosu od 22.317.500,00€, iz donacija u iznosu od 22.950.000,00€ i iz kreditnih sredstava u iznosu od 7.100.000,00€.

I. Sredstva predviđena u Budžetu u ukupnom iznosu od 22.317.500,00€ odnose se na:

1. razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo	19.627.500,00€;
2. kontribuciju za potrebe realizacije međunarodnih projekata (IFAD)	500.000,00€;
3. sprovođenje mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje	349.000,00€;
4. sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja	1.614.000,00€;
5. sprovođenje fitosanitarnih mjera	227.000,00€;

1. Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo

Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta funkcionalna klasifikacija 41101 - Program 2531 – Poljoprivreda, Program 2532 – Ribarstvo, Program 3891 – Ruralni razvoj, Program 3881 – Agencija za plaćanje i Program 2561 – Administracija.

a. Program 2531 – Poljoprivreda

1.1.1 pozicija 4147 – konsultantske usluge, projekti i studije u iznosu od	196.500,00€;
1.1.2 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od	12.063.000,00€;
1.1.3 pozicija 4318 – ostali transferi pojedincima-staračke naknade u iznosu od	3.370.000,00€.

b. Program 2532 – Ribarstvo

1.2.1 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od	443.000,00€;
---	--------------

c. Program 3891 – Ruralni razvoj

1.3.1 pozicija 4147 - konsultantske usluge, projekti i studije u iznosu od	15.000,00€;
1.3.2 pozicija 4412 – izdaci za lokalnu infrastrukturu u iznosu od	1.520.000,00€.

d. Program 3881 – Agencija za plaćanje

1.4.1 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od	2.000.000,00€;
---	----------------

e. Program 2561 – Administracija

1.5.1 pozicija 4147 – konsultantske usluge

20.000,00€

UKUPNO 1 (a+b+c+d+e):

19.627.500,00€

2. Sredstva za kontribuciju za potrebe realizacije međunarodnih projektata (IFAD)

Sredstva za kontribuciju za potrebe realizacije međunarodnih projektata (IFAD) u iznosu od 500.000,00€ opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 40502 – Program 3161 Rezerve, koja će se realizovati u skladu sa Sporazumom o finansiranju Projekta razvoja klastera i transformacije ruralnih područja u Crnoj Gori.

3. Sredstva za sprovođenje mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje

Sredstva za mjere bezbjednosti hrane i hrane za životinje u iznosu od 349.000,00€ opredijeljena su Organu uprave u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41107 – Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na poziciji: 4149 – ostale usluge u iznosu od 349.000,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2019. godinu.

4. Sredstva za sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja

Sredstva za zdravstvenu zaštitu životinja u iznosu od 1.614.000,00€ opredijeljena su Organu uprave, u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41107 - Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na pozicijama: 4181 – Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od 1.614.000,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2019. godinu.

5. Sredstva za sprovođenje fitosanitarnih mjera

Sredstva za fitosanitarne mjere u iznosu od 227.000,00€ opredijeljena su Organu uprave u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41107 – Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na poziciji: 4149 – ostale usluge u iznosu od 221.000,00€ i poziciji 4132 – materijal za zdravstvenu zaštitu u iznosu od 6.000,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2019. godinu.

UKUPNO I (1+2+3+4+5):

22.317.500,00€

Navedena sredstva mogu biti uvećana iz kredita Svjetske Banke „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS 2) u skladu sa članom 9 i 13 Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu, iz kredita Međunarodnog fonda za razvoj poljoprivrede - IFAD i donacija iz projekta EU/IPA institucionalno jačanje poljoprivrede i ruralnog razvoja IPARD-like - EU Grant No. TF 18039, i podrške EU kroz IPARD II Program za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja za period 2014-2020 u skladu sa članom 11 Zakona o budžetu Crne Gore za 2019. godinu i izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja:

II. Donacije

– Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva (EU/IPA)	1.600.000,00€;
– IPARD II Program	20.000.000,00€;
– Projekat IFAD	520.000,00€;
– Tehnička podrška jačanju kapaciteta institucija - EU/IPA projekat	830.000,00€.

UKUPNO II - Donacije:

22.950.000,00€

III. Kreditna sredstva

– Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva (MIDAS dodatno finansiranje)	1.900.000,00€;
– Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore (MIDAS 2)	4.420.000,00€;
– Projekat IFAD	780.000,00€.

UKUPNO III – Kreditna sredstva:

7.100.000,00€

UKUPNO AGROBUDŽET (I+II+III):

52.367.500,00€

Član 3

Za izvršenje Agrobudžeta, odgovorno je Ministarstvo i Organ uprave odnosno službe određene za realizaciju programa i lica određena za praćenje programa.

Sprovođenje mjera agrarne politike utvrđenih ovom uredbom, vršiće službenici Ministarstva, koje rješenjem odredi ministar i službenici Organa uprave koje rješenjem odredi direktor.

Obaveze prema korisnicima programa izvršavaće se po dinamici utvrđenoj budžetskim planom potrošnje, koji odobrava organ državne uprave nadležan za poslove finansija.

Troškovi iskazani po programima predstavljaju projektovane vrijednosti.

Ministarstvo i Organ uprave mogu u toku izvršenja Agrobudžeta vršiti izmjene namjene korišćenja sredstava i preusmjeravati ih sa jednog programa na drugi do visine ukupnih sredstava.

Član 4

Uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za 2019. godinu dati su u Prilogu koji je sastavni dio ove uredbe.

Član 5

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

VLADA CRNE GORE

Broj:

Podgorica, _____ 2019. godine

PREDSJEDNIK,

Duško Marković

Agrobudžet 2019
prikaz Agrobudžeta po mjerama i linijama

A) POLJOPRIVREDA											
Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa		4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	tekući	donacije	kredit					
1	MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE										
1.1	Direktna plaćanja										
1.1.1	4181	Direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji	3.090.000,00				3.090.000,00				
1.1.2	4181	Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka	1.650.000,00				1.650.000,00				
1.1.3	4181	Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu	1.000.000,00				1.000.000,00				
1.1.4	4181 4147	Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji	1.250.000,00			350.000,00	900.000,00				
1.1.5	4181	Podrška proizvodnji sjemenskog materijala	70.000,00				70.000,00				
1.1.6	4181	Direktna plaćanja za proizvodnju duvana	50.000,00				50.000,00				
UKUPNO DIREKTNA PLAĆANJA (1.1.)			7.110.000,00			350.000,00	6.760.000,00				
1.2	4181	MJERE POSEBNE PODRŠKE ZA VINO	100.000,00				100.000,00				
1.3.	4181 4147	PROGRAM UNAPREĐIVANJA PČELARSTVA	367.000,00			80.000,00	287.000,00				
1.4.	MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA										
1.4.1	4181	Program intervencija na tržištu	250.000,00				250.000,00				
1.4.2	4181	Upravljanje rizicima u poljoprivredi	150.000,00				150.000,00				
UKUPNO MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA (1.3.)			400.000,00				400.000,00				
UKUPNO MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE (1.1.+1.2.+1.3.+1.4)			7.977.000,00			430.000,00	7.547.000,00				
2	MJERE RURALNOG RAZVOJA										
2.1	Osovina 1: Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane										
2.1.1	4147 4181	Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva (EU/IPA)	2.100.000,00		1.600.000,00		500.000,00				
2.1.2	4147 4181	IPARD II program – Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD 2014-2020	21.500.000,00		20.000.000,00		1.500.000,00				
2.1.3	4181	Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva	130.000,00				130.000,00				
2.1.4	4181	Podrška podizanju i modernizaciji / opremanju proizvodnih voćnih zasada	210.000,00				210.000,00				
2.1.5	4181	Podrška razvoju maslinarstva	150.000,00				150.000,00				
2.1.6	4181	Podrška povrtarskoj proizvodnji	370.000,00				370.000,00				
2.1.7	4181	Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja	80.000,00				80.000,00				
2.1.8	4181	Podrška zasnivanju i održavanju matičnih zasada određenih voćnih vrsta	80.000,00				80.000,00				
2.1.9	4181	Podrška dostizanju standarda dobrobiti životinja u stočarstvu	100.000,00				100.000,00				

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa		4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	tekući	donacije	kredit					
2.1.10	4181	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	140.000,00				140.000,00				
2.1.11	4181	Podrška aktivnostima kooperativa, udruženja i organizacija proizvođača	80.000,00				80.000,00				
2.1.12	4181	Podrška unapređenju stočnog fonda	500.000,00				500.000,00				
2.1.13	4181	Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje	550.000,00				550.000,00				
2.1.14	4412	Podrška investicijama za izgradnju bunara i bistijerni	320.000,00					320.000,00			
2.1.15	4181	Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika	445.000,00				445.000,00				
2.1.16	4147	Podrška formiranju otkupnih centara	1.000.000,00			1.000.000,00					
2.1.17	4181	Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka	345.000,00				345.000,00				
2.1.18	4147	Podrška razvoju klastera u oblasti poljoprivrede	420.000,00		60.000,00	360.000,00					
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 1			28.520.000,00		21.660.000,00	1.360.000,00	5.180.000,00	320.000,00			
2.2	<i>Osovinina 2: Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima</i>										
2.2.1	4181	Očuvanje autohtonih genetičkih resursa u poljoprivredi	40.000,00				40.000,00				
2.2.2	4147	Podrška organskoj proizvodnji	400.000,00			400.000,00					
2.2.3	4412	Održivo korišćenje planinskih pašnjaka	220.000,00					220.000,00			
2.2.4	4181	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	130.000,00				130.000,00				
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 2			790.000,00			400.000,00	170.000,00	220.000,00			
2.3	<i>Osovinina 3: Mjere za poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima</i>										
2.3.1	4147 4412	Razvoj dodatnih aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima	1.100.000,00			1.000.000,00		100.000,00			
2.3.2	4412 4147	Razvoj sela i izgradnja infrastrukture	2.260.000,00		460.000,00	420.000,00		1.380.000,00			
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 3			3.360.000,00		460.000,00	1.420.000,00		1.480.000,00			
UKUPNO MJERE RURALNOG RAZVOJA (2.1.+2.2.+2.3)			32.670.000,00		22.120.000,00	3.180.000,00	5.350.000,00	2.020.000,00			
3	<i>PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI</i>										
3.1	4181	Obrazovanje, istraživanja, razvoj i analize	97.000,00				97.000,00				
3.2	4181	Program unapređivanja stočarstva	334.000,00				334.000,00				
3.3	4148	Program savjetodavnih poslova u poljoprivredi	125.000,00				125.000,00				
3.4	4147	Program mjera kontrole kvaliteta proizvoda	211.500,00	211.500,00							
3.5	4181	Politika kvaliteta - šeme kvaliteta	95.000,00				95.000,00				
3.6	4181	Uvođenje standarda kvaliteta i bezbjednosti hrane	30.000,00				30.000,00				

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa		4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	tekući	donacije	kredit					
3.7	4181	Promocija poljoprivrednih proizvoda i poljoprivrede, edukacija i studijska putovanja poljoprivrednih proizvođača	125.000,00				125.000,00				
3.8	4147	Tehnička podrška jačanju kapaciteta institucija u poljoprivrede i ruralnom razvoja – EU/IPA	830.000,00		830.000,00						
3.9	4147	Jačanje institucija u cilju ispunjavanja EU zahtjeva – MIDAS projekat dodatno finansiranje	1.900.000,00			1.900.000,00					
UKUPNO PODRŠKA SERVISIMA U POLJOPRIVREDI			3.747.500,00	211.500,00	830.000,00	1.900.000,00	806.000,00				
4		SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU									
4.1	4318	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	3.370.000,00						3.370.000,00		
5	4181	TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA	260.000,00	20.000,00			240.000,00				
UKUPNO ZA POLJOPRIVREDU (1+2+3+4+5)			48.024.500,00	231.500,00	22.950.000,00	5.510.000,00	13.943.000,00	2.020.000,00	3.370.000,00		
B) RIBARSTVO											
B-1		Podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture									
B-1.1		Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote									
B-1.1.1	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa	90.000,00				90.000,00				
B-1.1.2	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa	30.000,00				30.000,00				
B-1.1.3	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu (plovila do 10m LOA)	80.000,00				80.000,00				
UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA RIBARSKE FLOTE (B - 1.1)			200.000,00				200.000,00				
B-1.2		Podrška razvoju sektora morskog ribarstva-unaprjeđenje sektora marikulture									
B-1.2.1	4181	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture	35.000,00				35.000,00				
UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPRJEĐIVANJA SEKTORA MARIKULTURE (B - 1.2)			35.000,00				35.000,00				
B-1.3		Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama									
B-1.3.1	4181	Održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih morskih organizama	147.500,00				147.500,00				
B-1.3.2	4147	Modernizacija i unaprjeđivanje konkurentnosti sektora ribarstva	990.000,00			990.000,00					
UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERU ODRŽIVOG UPRAVLJANJA I OČUVANJA RESURSA RIBE I DRUGIH MORSKIH ORGANIZAMA (B - 1.3)			1.137.500,00			990.000,00	147.500,00				

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa		4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	tekući	donacije	kredit					
UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE (B-1.1 + B-1.2 + B-1.3)			1.372.500,00			990.000,00	382.500,00				
B.2		Podrška razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture									
B.2.1	4181	Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva (B-2.1.1. Održivo upravljanje slatkovodnim ribarstvom)	68.500,00				68.500,00				
B.2.2	4181	Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture (B-2.2.1 Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture)	45.000,00				45.000,00				
B.2.3	4181	Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture (B-2.2.2 Direktna plaćanja u akvakulturi)	67.000,00				67.000,00				
UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE (B.2.1 + B.2.2)			180.500,00				180.500,00				
UKUPNO ZA RIBARSTVO (B.1+B.2+B.3)			1.553.000,00			990.000,00	563.000,00				
UKUPNO IZNOS SREDSTAVA ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO (A+B)			49.577.500,00	231.500,00	22.950.000,00	6.500.000,00	14.506.000,00	2.020.000,00	3.370.000,00		
C) OPERATIVNI PROGRAMI											
6	4149	Program mjera za bezbjednost hrane	349.000,00								349.000,00
7	4181	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	1.614.000,00				1.614.000,00				
8	4149 4132	Program fitosanitarnih mjera	227.000,00							6.000,00	221.000,00
9	4147	Razvoj i jačanje kapaciteta u oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarnoj oblasti-MIDAS 2	600.000,00			600.000,00					
UKUPNO - AGROBUDŽET (A+B+C)			52.367.500,00	231.500,00	22.950.000,00	7.100.000,00	16.120.000,00	2.020.000,00	3.370.000,00	6.000,00	570.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.1	DIREKTNJA PLAĆANJA U STOČARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Specifični prirodni uslovi Crne Gore, koji se ogledaju u velikim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su ekstenzivno gajenje preživara. Govedarstvo je najvažnija grana stočarstva, sa ukupnim brojem od oko 89.000 grla. Goveda se gaje na više od 50% poljoprivrednih gazdinstava, odnosno na 75% gazdinstava koja se bave stočarskom proizvodnjom. Izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa dok se teži i povećanju broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu i unapređivanju infrastrukture na poljoprivrednim gazdinstvima kao i primjeni savremenijih načina uzgoja. Tov junadi sve više dobija na značaju, budući da se tov odvija kako u intenzivnim, tako i u ekstenzivnim sistemima uzgoja. Kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka lošijeg kvaliteta. Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka gajenjem preživara tijesno je povezano sa ostankom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti stočarske proizvodnje i stvaranje tržišno održivog proizvođača; • obezbjeđivanje uslova za uravnotežen razvoj govedarstva, ovčarstva i kozarstva; • bolje korišćenje raspoloživih resursa, posebno prirodnih livada i pašnjaka; • jačanje vertikalne integracije u proizvodnji mesa i podizanje standarda života poljoprivrednih proizvođača u ruralnim područjima kroz povećanje dohotka poljoprivrednih gazdinstava.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Direktna plaćanja u stočarstvu sadrže: • premije po grlu za krave i priplodne junice; • premije po grlu za priplodne ovce i koze; • premije za organizovani tov junadi, bikova i volova. a) Premije za krave i priplodne junice - pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od dva grla te vrste stoke, i to za grla iznad ovog minimuma. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno sedam mjeseci. Osnovna premija po grlu za priplodne krave i junice iznosi do 70€. b) Premije za priplodne ovce i koze – pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od 30 ovaca i/ili više od 20 koza u stadu. Plaćanje se odnosi samo na grla iznad minimalnog broja. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno sedam mjeseci. Osnovna premija po grlu za priplodne ovce i koze iznosi do 8€. c) Premije po grlu za organizovani tov junadi, bikova i volova - pravo na premiju za organizovani tov imaju ona gazdinstva koja tu kategoriju goveda prodaju odobrenom odnosno registrovanom objektu u poslovanju hranom (klanica, mesara), upisanim u Centralni registar odobrenih i registrovanih objekata za obavljanje djelatnosti u poslovanju hranom i hranom za životinje koji vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Registar objekata UBHVFP) i koja su zaklana u odobroj klanici. Premiju ostvaruju grla rođena i utovljena u Crnoj Gori i uvezena grla. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da grla borave na gazdinstvu u tovu najmanje šest mjeseci. Osnovna klanična premija za tovljenu junad, bikove i volove iznosi do 140€ po grlu koje je rođeno i utovljeno u Crnoj Gori, odnosno 80€ za uvezena grla. Premija se ne ostvaruje za klanje teladi. Uslov za ostvarivanje klanične premije za utovljenu junad, bikove i volove je da grla imaju minimalnu tjelesnu masu od 400 kg, uz izuzetak za junad utovljenu na paši koja mogu imati minimalnu masu pri klanju 350 kg. Držalac životinje ostvaruje pravo na premiju za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavljanjem Ministarstvu: - prijave početka organizovanog tova grla koju treba da prati potvrda o broju grla na gazdinstvu iz Elektronske baze podataka, kako bi se imao uvid o broju grla u tovu (prijava tova je u roku deset (10) dana od ulaska grla u organizovani tov). Nakon izvršene terenske kontrole po podnesenoj prijavi za organizovani tov, podnosilac zahtjeva je dužan nakon klanja grla da dostavi:

	- otkupni list odobrenog odnosno registrovanog objekta (klanica, mesara) koji je upisan u Registar objekata UBHVFP, (sa upisanim imenom i adresom vlasnika, datumom otkupa, tjelesnom masom grla, brojem gazdinstva, identifikacionim brojem grla i kategorijom grla). Grla moraju biti zaklana u odobrenoj klanici, što se utvrđuje na osnovu podataka iz Elektronske baze podataka i uvidom u dokumentaciju sa linije klanja, a slučaju da otkupljivač nije istovremeno i subjekat koji obavlja djelatnost klanja (odobrena klanica) obavezno je dostaviti i potvrdu o klanju u odobrenoj klanici. Pravo na premiju za tov isključivo imaju gazdinstva koja su prijavila početak tova. Obavezna je prijava tova minimum šest (6) mjeseci prije klanja. Za dobijanje premije iz tač. a, b i c, uslov je da su grla obilježena ušnim markicama, da su poznatog porijekla i registrovana u Centralnom registru gazdinstava i životinja i da držalac životinja uredno vodi evidenciju, da posjeduje pasoše za goveda, odnosno da vrši godišnje popise ovaca i koza u skladu sa zakonom i da su nad životinjama sprovedene mjere po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u prethodnoj odnosno tekućoj godini. Dokaz o ispunjenosti uslova je izvod iz Elektronske baze podataka – Podaci o imanju, odnosno evidencija godišnjih popisa koju izdaje nadležna veterinarska ambulanta. Svi podnosioci zahtjeva dužni su da ažuriraju sve promjene u broju grla stoke prije podnošenja zahtjeva za premije kako bi se stanje u Elektronskoj bazi poklapalo sa stanjem na terenu. U slučaju da podnosilac zahtjeva ne izvrši ažuriranje podataka i/ili u zahtjevu za premije unese veći broj grla gubi pravo na premiju u tekućoj godini. Uslov za plaćanje premije u stočarskoj proizvodnji je da je poljoprivredno gazdinstvo upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava i u isti ima upisano minimum 1 ha poljoprivrednog zemljišta. Izuzetno, ukoliko registrovano poljoprivredno gazdinstvo nema upisano 1ha poljoprivrednog zemljišta, ukupna premija će biti umanjena do 30% od visine premije po grlu. Gazdinstva su dužna da u uzgoju životinja poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po grlu.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume.
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima, prema spiskovima Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.
Procedura realizacije	Februar: Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva distribuira obrasce zahtjeva i putem medija obavještava poljoprivredna gazdinstva da podnesu zahtjev za premiju u stočarskoj proizvodnji. 1. mart – 30. april: Proizvođači sami ili uz pomoć Odeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva popunjavaju obrasce za premije. Zahtjevi za premije se dostavljaju regionalnim centrima Odeljenja za savjetodavne poslove u stočarstvu, lično ili preporučenom poštom. Za poljoprivredna gazdinstva koja su povećala brojno stanje grla na farmi nakon podnošenja zahtjeva, a najkasnije do 30. maja i ona gazdinstva koja su zasnovala proizvodnju nakon 30. aprila a najkasnije do 30. maja moguće je dopuniti zahtjev, odnosno podnijeti u slučaju zasnivanja nove proizvodnje. 1. maj – 20. oktobar: Odeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva provjerava stanje na terenu: min. 50% zahtjeva za sve premije. Dokumentacija za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavlja se Ministarstvu na početku organizovanog tova. Dokumentacija se dostavlja regionalnim centrima Odeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva, lično ili preporučenom poštom. Odeljenje za savjetodavne poslove u stočarstvu provjerava sve zahtjeve preko Elektronske baze podataka i terenski obilazi minimum jednom mjesečno 50% zahtjeva. 1. avgust – 1. decembar: Po završetku terenske kontrole u pojedinim opštinama pripremaju se izvještaji na osnovu kojih se pripremaju spiskovi za premiju. 1. jul – 15. decembar: Isplata premija za tekuću godinu po dostavljenim spiskovima. Finansijski plan koji slijedi određen je na osnovu podataka iz podnesenih zahtjeva i broja grla koja su stekla pravo za premiju u 2018. godini. Obrasci zahtjeva za premije mogu se preuzeti u regionalnim kancelarijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i na sajtu Ministarstva.
Nadzor i	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu;

kontrola	Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za stočarstvo; Implementaciona odgovornost – načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije za gazdinstva u govedarstvu	1.800.000,00
	Premije za gazdinstva u ovčarstvu	600.000,00
	Premije za gazdinstva u kozarstvu	90.000,00
	Premija za organizovani tov junadi, bikova i volova	600.000,00
	UKUPNO:	3.090.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1 DIREKTNNA PLAĆANJA	
1.1.2	<i>PODRŠKA RAZVOJU TRŽIŠNE PROIZVODNJE MLIJEKA</i>
Razlozi za podršku	Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 200 miliona litara godišnje, od čega se do 15% prerađuje u odobrenim objektima za preradu mlijeka. Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko objekata za prodaju hrane na malo (trgovine, ugostiteljski objekti, pijace). Međutim, i dalje se znatne količine realizuju direktnom prodajom ili na gazdinstvu porijekla odnosno „kućnom pragu“. Osim navedenih, značajno tržište za mliječne proizvode otvara se razvojem turizma. Kako bi se odgovorilo zahtjevima tržišta potrebno je uspostaviti proizvodnju koja će obezbijediti kontinuirane količine, ali i ispuniti zahtjeve za bezbjednost hrane i kvalitet proizvoda. Podizanje konkurentnosti mljekarskog sektora kroz direktnu podršku proizvođačima može znatno unaprijediti razvoj tržišne proizvodnje mlijeka i njeno prilagođavanje standardima EU. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Ministarstvo svojim aktivnostima i mjerama podržava otkup mlijeka, ali se mjera postepeno prilagođava uslovima na tržištu. U skladu sa situacijom u sektoru mljekarstva prilagođavaju se i mjere podrške. U cilju povećanja kvaliteta otkupljenog mlijeka nastavlja se podrška proizvođačima sirovog mlijeka koji proizvode mlijeko koje ispunjava EU standarde kvaliteta. Razvoj tržišne proizvodnje mlijeka dodatno je podržan i mjerom ruralnog razvoja kojom se poljoprivrednim proizvođačima omogućava finansiranje ulaganja u opremu za povećanje kvaliteta proizvedenog mlijeka.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti tržišne proizvodnje mlijeka; • podsticanje razvoja komercijalne proizvodnje mlijeka za isporuku mljekarama; • povećanje ukupne proizvodnje mlijeka; • povećanje učešća otkupljenog mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka; • unapređivanje kvaliteta mlijeka; • povećanje ukupne proizvodnje mlijeka u skladu sa EU standardima kvaliteta; • ukрупnjivanje poljoprivrednih gazdinstava za proizvodnju mlijeka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje proizvođačima koji predaju mlijeko odobrenim objektima za preradu mlijeka (mljekarama/sirarama), a koji su upisani u Registar odobrenih objekata u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslova. Osnovna premija iznosi 0,06€ po litru. Uslov za dobijanje premije je da je isporučena količina mlijeka po gazdinstvu minimalno 400 litara mjesečno i da je mlijeko u skladu sa kriterijumima kvaliteta sirovog mlijeka u odnosu na broj mikroorganizama i somatskih ćelija u skladu s Uredbom o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla - ukupan broj mikroorganizama do 600.000 i ukupan broj somatskih ćelija do 400.000. Za kozje i ovčije mlijeko dozvoljeno je do 1.500.000 mikroorganizama. Premije se neće isplaćivati za mlijeko koje nije u skladu sa propisanim kriterijumima kvaliteta. Mljekare/sirare su u obavezi da dostavljaju prikaz kvaliteta sirovog mlijeka na osnovu posljednjih šest analiza sa proračunom geometrijske sredine. Podrška u vidu premije za količinu u iznosu od 0,01€ po litru daje se proizvođačima koji mjesečno mljekari predaju više od 5.000 litara mlijeka koje je u skladu sa propisanim kriterijumima kvaliteta sirovog mlijeka. Podrška se ostvaruje za količine iznad 5.000 litara. Podrška u vidu premije za kvalitet se ostvaruje na sljedeći način: - 0,04€ po litru isporučenog kravljeg mlijeka za sirovo mlijeko koje ima do 100.000 mikroorganizama i do 400.000 somatskih ćelija u ml. - 0,02€ po litru isporučenog kozjeg i ovčijeg mlijeka za mlijeko koje ima do 1.500.000 mikroorganizama u ml. Do uspostavljanja funkcionalnog sistema računanja geometrijske sredine za broj mikroorganizama i broj somatskih ćelija u skladu sa Uredbom o posebnim zahtjevima higijene za proizvode životinjskog porijekla, kvalitet se određuje, za otkup u prvoj polovini mjeseca na osnovu prve analize mlijeka u tom mjesecu, a za otkup u drugoj polovini mjeseca na osnovu druge analize. Proizvođači mlijeka su dužni da u uzgoju životinja i proizvodnji mlijeka poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse.

	Uslov za plaćanje premije je da je poljoprivredno gazdinstvo registrovano u Registru poljoprivrednih gazdinstava i da su na gazdinstvu sprovedene mjere obavezne zdravstvene zaštite životinja.	
Korisnici	Proizvođači koji predaju mlijeko odobrenim objektima za preradu mlijeka upisanim u Registar odobrenih objekata.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim proizvođačima ili odobrenim objektima za preradu mlijeka.	
Procedura realizacije	Spiskovi proizvođača sa podacima o mjesečnim količinama isporučenog mlijeka su osnov za obračun i isplatu premije. Mljekare/sirare dostavljaju spiskove sa podacima o gazdinstvu, ukupno isporučenoj količini sirovog mlijeka i količinama mlijeka u odnosu na kriterijume kvaliteta sirovog mlijeka najkasnije do desetog u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Spiskovi se dostavljaju na arhivu Ministarstva i na e-mail: premija.mlijeko@mpr.gov.me. Za otkupljeno mlijeko isplate se kooperantima vrše mjesečno na osnovu spiskova koje mljekara/sirara dostavi Ministarstvu. Poslije izvršene kontrole od strane Ministarstva, premije se uplaćuju na žiro račun mljekara/sirara koje su dužne da odmah po dobijanju sredstava isplate kooperante. U slučaju da mljekara/sirara ova sredstva ne isplati kooperantima odmah, dalja uplata premija mljekari/sirari se obustavlja. Premije se mogu uplaćivati direktno na žiro račun kooperanta na njegov lični zahtjev.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za stočarstvo; Implementaciona odgovornost – načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije po litru mlijeka 0,06€	1.300.000,00
	Premije 0,01€ za količinu preko 5.000 litara	50.000,00
	Premije 0,04€, 0,02€ za kvalitet mlijeka (kravljeg, kozjeg i ovčijeg mlijeka)	300.000,00
	UKUPNO:	1.650.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1 DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.3	<i>PODRŠKA PRERADI MLIJEKA NA GAZDINSTVU</i>
Razlozi za podrška	Od ukupne proizvodnje mlijeka u Crnoj Gori najveći dio se preradi na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima u mliječne proizvode proizvedene na tradicionalan način. Očuvanje tradicionalnih proizvoda kroz razne vidove zaštite, kao što su oznake porijekla, geografske oznake, garantovano tradicionalni specijaliteti, viši kvalitet i sl. doprinose prepoznatljivosti krajeva iz kojih potiču, očuvanju i razvoju ruralnih sredina. Ovaj vid proizvodnje predstavlja značajan dio ukupne proizvodnje mliječnih proizvoda i oni se u najvećem dijelu plasiraju na kućnom pragu i na pijacama. Međutim, u posljednjih nekoliko godina, postoji značajna potražnja tradicionalnih mliječnih proizvoda u turističkim objektima i trgovačkim lancima. U 2017. godini zaštićen je „Pljevaljski sir“ oznakom porijekla, a u toku je postupak zaštite i drugih tradicionalnih proizvoda – „Kolašinski lisnati sir“, „Durmitorski skorup“. U cilju proizvodnje bezbjednih proizvoda na porodičnim gazdinstvima od sopstvenih životinja i očuvanja tradicionalne proizvodnje, donijeta je Uredba o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi. Time su stvoreni uslovi za očuvanje tradicionalne proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima i stavljanje proizvoda na lokalno tržište.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti domaćih tradicionalnih mliječnih proizvoda; • uvođenje standarda bezbjednosti hrane na gazdinstvima na kojima se vrši prerada primarnih proizvoda; • ukрупnjivanje poljoprivrednih gazdinstava za proizvodnju mlijeka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za proizvođače koji prerađuju sirovo mlijeko na svom gazdinstvu u vidu osnovne premije koja iznosi 0,06€ po litru prerađenog mlijeka. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je upis u Registar registrovanih objekata u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Pravo na premiju mogu da ostvare gazdinstva: sa 3 i više uslovnih muznih grla (uslovno grlo - 1 krava, 10 ovaca, 10 koza), koji prerađuju sirovo mlijeko od sopstvenih životinja, a koja ne predaju mlijeko odobrenim objektima za preradu mlijeka. Proizvođači koji prerađuju do 50 litara sirovog mlijeka mogu da prerađuju mlijeko u sastavu stambenog objekta. Proizvođači koji prerađuju više od 50 litara sirovog mlijeka moraju imati poseban objekat koji se nalazi na poljoprivrednom gazdinstvu. Uzimanje uzoraka za kontrolu gotovih proizvoda (sir, kajmak) vrše veterinarski inspektori i inspektori za hranu, a uzorci se ispituju u ovlaštenoj laboratoriji, dva puta godišnje. Uzima se jedan uzorak polugodišnje. Laboratorija Ministarstvu dostavlja izveštaj na osnovu kojeg se vrši obračun za isplatu. Troškovi analiza će se odbijati od premija. Pravo na premiju u jednom polugodištu ostvaruju poljoprivredni proizvođači čiji je proizvod (uzorak) usaglašen sa propisanim mikrobiološkim zahtjevima. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da proizvođač uz zahtjev za premiju dostavi rješenje o upisu u registar registrovanih objekata Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Uslov za isplatu premije je da proizvođač uz zahtjev za isplatu premije dostavi i validan dokaz da je mliječne proizvode stavio na tržište (ugovor, otkupni blok i dr.). Premije se isplaćuju samo za količine prerađenog mlijeka u proizvode koji su plasirani na tržište. Kontrola prijavljenih proizvedenih količina mlijeka na gazdinstvu vrši se na osnovu rješenja o registraciji i na osnovu broja muznih grla koja se nalaze u Elektronskoj bazi podataka i registraciju životinja - „Podaci o imanju“, kao i na osnovu prosječne produktivnosti grla u laktaciji na nivou Crne Gore (12 l po uslovnom grlu). Proizvođač koji nije prijavio promjenu brojnog stanja na gazdinstvu u skladu sa rješenjem o registraciji, neće ostvariti pravo na premiju. Proizvođači mlijeka dužni su da u uzgoju životinja i proizvodnji mlijeka poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse. Uslov za plaćanje premije je da je poljoprivredno gazdinstvo registrovano u Registru poljoprivrednih gazdinstava i da su na gazdinstvu sprovedene mjere obavezne zdravstvene zaštite životinja.

Korisnici	Proizvođači mlijeka koji nijesu u sistemu otkupa objekata za preradu mlijeka, koji gaje tri i više uslovnih muznih grla i prerađuju mlijeko na svom gazdinstvu od sopstvenih životinja a registrovani su za tu djelatnost u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, u skladu sa Uredbom o zahtjevima higijene za objekte i prostorije u kojima se proizvode male količine primarnih proizvoda za ishranu ljudi.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim proizvođačima dva puta godišnje.	
Procedura realizacije	Za ostvarivanje prava na premiju, poljoprivredni proizvođači koji vrše preradu sirovog mlijeka na gazdinstvu dostavljaju zahtjev za premiju na propisanom obrascu i rješenje o upisu u Registar registrovanih objekata Uprave za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove. Rok za dostavljanje dokumentacije za prijavu: • 15. mart 2019. godine, za prvu polovinu godine, • 01. jul 2019. godine, za drugu polovinu godine (za proizvođače registrovane nakon 15. marta). Za isplatu premije, poljoprivredni proizvođači koji vrše preradu sirovog mlijeka na gazdinstvu dostavljaju zahtjev za isplatu na propisanom obrascu, uz odgovarajuće dokaze o plasmanu mliječnih proizvoda. Rok za dostavljanje dokumentacije za isplatu: • za prvu polovinu godine 25. jun – 5. jul 2019. • za drugu polovinu godine: 20. novembar – 1. decembar 2019. Dostava dokumentacije za premije vrši se isključivo preporučenom poštom na arhivu Ministarstva. Premije se isplaćuju dva puta godišnje, u julu i decembru 2019. godine. Osnov za isplatu premija je zahtjev za isplatu i laboratorijski nalaz za proizvode. Nakon administrativne i terenske kontrole premije se uplaćuju poljoprivrednom proizvođaču na žiro račun. Obrasci zahtjeva za premiju i zahtjeva za isplatu mogu se preuzeti u Ministarstvu, regionalnim centrima Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i na sajtu Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za stočarstvo; Implementaciona odgovornost – načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije po osnovu zahtjeva iz 2018. godine	300.000,00
	Premije po litru mlijeka 0,06€	700.000,00
	UKUPNO:	1.000.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.4	<i>DIREKTNJA PLAĆANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI</i>
Razlozi za podršku	Usklađivanje politike direktnih plaćanja se sprovodi postepeno tokom pretpristupnog perioda, u skladu sa raspoloživim nacionalnim budžetom, uzimajući u obzir strateške ciljeve crnogorske poljoprivredne politike i u cilju zaštite prihoda poljoprivrednih gazdinstava. U skladu sa Strategijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja i Akcionim planom, od 2017. godine u sistem direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji uključene su sve obradive površine. Smanjivanje minimalne površine za podršku na 0,3 hektara 2018. godine sprovedeno je sa ciljem povećanja obradivih površina u sistemu direktnih plaćanja, što je omogućilo precizniju evidenciju obradivih površina i stvorilo preduslove za bolju pregovaračku poziciju Crne Gore u vođenju pregovora s EU u oblasti poljoprivrede. Uvođenje obradivih površina u Sistem za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) obavlja se postepeno. Tako su od 2018. godine, u cilju preciznog utvrđivanja korišćenja poljoprivrednih površina u sistemu direktnih plaćanja, sve obradive površine koje su pod zasadima masline, vinove loze, ljekovitog i aromatičnog bilja upisane u SIZEP. Od 2019. u SIZEP se uvode površine pod voćnjacima i na osnovu tih evidencija/kontrola vršice se plaćanje za ove četiri oblasti. Na ovaj način postepeno se sistem direktnih plaćanja usaglašava sa plaćanjima koja se primjenjuju u okviru Zajedničke poljoprivredne politike.
Ciljevi	• konkretizacija razvojnih ciljeva poljoprivredne politike, postepeno usklađivanje nacionalne politike podrške sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU; • uključivanje u baze podataka većeg broja poljoprivrednih gazdinstava i obradivih površina kroz Registar poljoprivrednih gazdinstava i SIZEP kao obavezni evidencioni i kontrolni mehanizmi; • postepeno prilagođavanje crnogorskih poljoprivrednika evropskom modelu podrške.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za sve obradive površine. Obradiva površina je oranica sa poljoprivrednom kulturom, obradivo zemljište u stakleniku/plasteniku sa poljoprivrednom kulturom i površina pod višegodišnjim zasadom na kojoj se obavlja poljoprivredna djelatnost. Iznos podrške je do 180€/ha obradive površine. Proizvođači višegodišnjih krmnih kultura, osim u godini zasnivanja usjeva, imaju pravo na direktna plaćanja u iznosu od 100€/ha i u sljedeće četiri godine za istu parcelu uz uslov da na njima primjenjuju redovno agrotehničke mjere i da godišnje dostavljaju zahtjev za podršku. Korisnici mlađi od 40 godina ostvaruju pravo na dodatno plaćanje u iznosu do 10€/ha obradive površine. Pravo na plaćanje se ostvaruje jednom godišnje za prihvatljivu obradivu površinu. Za jednu obradivu površinu može se ostvariti jedno pravo na plaćanje. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume: - Posjeduju zasad minimalne površine od 0,3 hektara. Ukoliko se sabiraju površine od dvije ili više parcela, svaka od njih mora biti najmanje površine 0,1 hektara; - Upišu obradive površine pod voćnjacima, maslinama, vinovom lozom i ljekovitim i aromatičnim biljem za koje podnose zahtjev za plaćanje u Sistem za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) prije podnošenja zahtjeva; - Poštuju principe dobre poljoprivredne prakse, redovno primjenjuju agrotehničke mjere; - Blagovremeno dostave u cjelosti popunjen obrazac zahtjeva za podršku u kojem su navedene sve obradive površine, uključujući i površine pod ratarskim kulturama koje su obrađene u jesen 2018. godine; - Proizvođači ratarskih, krmnih i povrtarskih kultura uz obrazac trebaju da dostave i fiskalni račun za sjemenski/sadni materijal. Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu na obrascu, koji se može preuzeti na internet stranici Ministarstva i u kancelarijama Ministarstva i Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.

	Posebni uslovi, kriterijumi, način prijavljivanja i procedura realizacije za Direktna plaćanja za voćarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo i ljekovito i aromatično bilje biće bliže definisani Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Javni poziv za direktna plaćanja iz oblasti voćarstva, maslinarstva, vinogradarstva i ljekovitog i aromatičnog bilja će pripremiti zajedno Direktor za poljoprivredu i Direktor za plaćanje, a kontrolu će vršiti Direktor za plaćanje. Sredstva za finansiranje direktnih plaćanja za ove četiri oblasti za 2019. godinu (voćarstva, maslinarstva, vinogradarstva i ljekovitog i aromatičnog bilja) su obezbijeđena u okviru MIDAS 2. Rok za dostavljanje zahtjeva je 31. maj, osim za zahtjeve koji se odnose na direktna plaćanja za voćarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo i ljekovito i aromatično bilje, gdje će rok biti definisan Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po hektaru.	
Korisnici	Nosioci registrovanog poljoprivrednog gazdinstva u privatnom vlasništvu, koji ispunjavaju propisane kriterijume. Ukoliko je korisnik podsticajnih sredstava kooperativa ili udruženje, moraju biti upisani u Centralni registar privrednih subjekata (CRPS). Pravo na podršku ne mogu ostvariti privredna društva (djelimično ili potpuno) u državnoj svojini ili državna institucija.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva, nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Realizaciju na licu mjesta utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i dostavljaju Ministarstvu izvještaj, osim za direktna plaćanja za oblasti voćarstva, maslinarstva, vinogradarstva i ljekovitog i aromatičnog bilja gdje će implementaciju voditi Direktor za plaćanje uz podršku Odeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Prostornu identifikaciju parcela u Sistemu za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP) će voditi Direktor za plaćanje uz podršku Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i regionalnih kancelarija. Procedura realizacije za direktna plaćanja za voćarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo, ljekovito i aromatično bilje će se sprovoditi na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.	
Nadzor i kontrola	Komponente: 1. Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji iz nacionalnog Budžeta Koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnik Odeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji; Implementaciona odgovornost – savjetnici u regionalnim kancelarijama. 2. Direktna plaćanja za voćarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo i ljekovito bilje iz MIDAS 2 Koordinator mjere – generalni direktor Direktorata za plaćanja; Operativna odgovornost – načelnica odeljenja Direkcije za direktnu i tržišnu podršku; Implementaciona odgovornost – Sektor za kontrolu na terenu, Direktor za plaćanja.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji	900.000,00
	Direktna plaćanja za voćarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo i ljekovito bilje i aromatično bilje iz MIDAS 2	350.000,00
	UKUPNO:	1.250.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNA PLAĆANJA		
1.1.5	PODRŠKA PROIZVODNJI SJEMENSKOG MATERIJALA	
Razlozi za podršku	Razvoj ratarske proizvodnje jedan je od uslova za racionalno korišćenje ograničenog prirodnog resursa ali i za obezbjeđivanje proizvodnje kultura koje se tradicionalno gaje. Proizvodnja domaćeg, kvalitetnog sjemenskog materijala je preduslov za intenzivnu ratarsku proizvodnju, a usmjerena proizvodna podrška jača konkurentnost ratarske proizvodnje, poboljšava ekonomski položaj proizvođača i razvojno utiče na proizvodnju.	
Ciljevi	• obezbjeđivanje kvalitetnog sjemenskog materijala iz domaće proizvodnje; • bolja ponuda sjemenskog materijala iz domaće proizvodnje.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za proizvodnju sjemenskog krompira kategorije: - osnovni sjemenski krompir (oznaka: SE1, SE2, E) do 700€/ha; - sertifikovani sjemenski krompir (oznaka: A i B) do 300€/ha; - sjemensku proizvodnju žitarica do 300€/ha. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar proizvođača sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja i Registar poljoprivrednih gazdinstava koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume: - Posjeduju zasad minimalne površine od 0,5 hektara; - Proizvodnju obavljaju u skladu sa zahtjevima za sjemensku proizvodnju i zakonima (stručna i zdravstvena kontrola i sertifikacija), što se potvrđuje izvještajem Sektora za fitosanitarne poslove; - Blagovremeno dostave u cjelosti popunjen obrazac zahtjeva za podršku. Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu na obrascu koji se može preuzeti na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Ministarstva i Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Rok za dostavljanje zahtjeva je 1. oktobar. Proizvodnja sjemenskog materijala koja nije u skladu sa Zakonom o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06, „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) neće biti podržan. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po hektaru.	
Korisnici	Registrovani proizvođači sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja. Nosioци registrovanog poljoprivrednog gazdinstva u privatnom vlasništvu i druga pravna lica koji ispunjavaju propisane kriterijume. Pravo na podršku ne mogu ostvariti privredna društva (djelimično ili potpuno) u državnoj svojini ili državna institucija.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva, nakon administrativne i stručne kontrole na licu mjesta. Realizaciju na licu mjesta utvrđuje Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Sektor za fitosanitarne poslove i dostavljaju Ministarstvu izvještaj.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – pomoćnica direktorice Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Sektor za fitosanitarne poslove; Implementaciona odgovornost – načelnik Odeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška za proizvodnju sjemenskog materijala	70.000,00
	UKUPNO:	70.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.6	DIREKTNJA PLAĆANJA ZA PROIZVODNJU DUVANA	
Razlozi za podršku	Raspoloživi zemljišni resursi u neposrednoj blizini Skadarskog jezera pružaju povoljne uslove za gajenje duvana. Ti raspoloživi zemljišni resursi nijesu još dovoljno iskorišćeni. Podizanje konkurentnosti kroz usmjerenu podršku proizvođačima omogućava održavanje nivoa proizvodnje, a time i bolje iskorišćavanje proizvodnog potencijala.	
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti proizvodnje duvana; • korišćenje resursa raspoloživog zemljišta koje je manje pogodno za uzgoj ostalih kultura, poboljšanje kvaliteta proizvedenog duvana.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine duvana. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume: - Zasnovali su proizvodnju u 2019. godini; - Primjenjuju redovne agrotehničke mjere; - Poštuju principe dobre poljoprivredne prakse i - Imaju zaključen ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana. Utvrđene površine uzgojenog duvana upisuju se u evidencije koje vodi Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Iznos direktnih plaćanja posađenog duvana je 1.000€ po hektaru. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po hektaru.	
Korisnici	Proizvođači duvana koji ugovore proizvodnju sa registrovanim obrađivačima duvana.	
Način plaćanja	Proizvođačima preko banaka, po ispostavljenom izvještaju Odjeljenju za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, kojim će se utvrditi površine ili na račun Udruženja proizvođača duvana. Isplata se vrši u tekućoj godini.	
Procedura realizacije	<u>Za proizvodnju 2019. godinu:</u> • mart/april, proizvođači duvana zaključuju ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana, koji dostavljaju Odjeljenju za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji koje Ministarstvu dostavlja spiskove proizvođača sa kojima je potpisan ugovor i osnovnim elementima iz ugovora (površina, tip duvana i sl); • jun/jul, Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji sa predstavnicima registrovanih obrađivača duvana obilazi proizvođače duvana koji su ugovorili površine u cilju utvrđivanja stvarno zasnovanih površina pod duvanom koje se upisuju u evidencije Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji; • na osnovu dostavljenih spiskova Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, Ministarstvo vrši isplatu sredstava proizvođačima duvana; • podrška proizvodnji duvana za sadnju u 2019. godini isplaćuje se do kraja tekuće godine. Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja proizvođača duvana na osnovu podnešenog projekta, odobrenog od strane Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za voćarstvo; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška proizvodnji duvana	35.000,00
	Podrška udruženju proizvođača duvana	15.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

1.2. MJERE POSEBNE PODRŠKE ZA VINO	
Razlozi za podršku	U skladu integracionim opredjeljenjem Crne Gore, a uz poštovanje odredbi međunarodnih sporazuma, nastojimo da: - uskladimo zakonodavni okvir sa evropskom legislativom, - da obezbijedimo povoljan ekonomski ambijent za razvoj poljoprivrede, i - da uvažavajući proizvodni potencijal, razvojni nivo i potrebe naših proizvođača, definišemo puteve razvoja i sprovodimo mjere podsticaja razvoja poljoprivrede. Vino je veoma važan poljoprivredni proizvod kako u Evropskoj uniji, tako i kod nas. Vino je proizvod koji ima svoju kulturu, vjekovnu istoriju, spravljano i korišćeno još u drevnim civilizacijama kao hrana i kao lijek. O vinu su vjekovima pisali filozofi, pjesnici ga izdizali na pijedestal, neiscrpna je inspiracija slikarima, kompozitorima, vajarima i vječiti izazov proizvođačima. Vino je konspiracija znanja i umjetnosti. Kvalitet proizvoda je bitan, ali ne i jedini važan elemenat tržišne uspješnosti i konkurentnosti. Zbog toga je neophodan multidisciplinarn pristup vinu. Nijedan proizvodni proces, a naročito proizvodnja vina, nije završen bez kvalitetnih marketinških obilježja. Stoga je za vino, osim mjera podrške iz domena ruralnog razvoja, Zakonom o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda ("Službeni list CG", broj 51/17), predviđena posebna podrška za: promociju vina, restrukturiranje i konverziju vinograda, zelenu berbu, inovacije u oblasti proizvodnje vina i destilaciju nusproizvoda. Naši vinari izašli su iz svijeta samodovoljnosti i anonimnosti dokazavši da mogu i umiju: da proizvedu, da flaširaju vino u staklenim a ne plastičnim bocama, da dizajniraju etikete i da s ponosom plasiraju svoj proizvod na tržište, van kućnog praga. Uz ovu podršku, očekuje se bolja realizacija domaćih vina, jer poboljšanje konkurentnosti sektora vina zahtijeva očuvanje i valorizaciju bogatih genetičkih resursa, snažnu marketinšku kampanju, implementaciju sistema zaštite geografskog porijekla, kao i inovacije u primarnoj proizvodnji i preradi uz respektivan odnos prema tradiciji.
Ciljevi	• permanentno usaglašavanje s evropskim modelom podsticanja poljoprivredne proizvodnje; • preciznija procjena vinskog potencijala, odvajanje vinskih i stonih sorti u postojećim proizvodnim zasadima vinove loze - izmještanje stonih sorti; • prilagođavanje vinskog sortimenta razvojnem trendu, a u skladu s preporučenim sortimentom u Rejonizaciji crnogorskog vinogradarskog proizvodnog područja; • proširenje areala uzgoja vinove loze i prevencija posledica u skladu s globalnim klimatskim promjenama; • reanimacija napuštenih vinograda, postavljanje i rekonstrukcija razrušenih podzida na terasama proizvodnih vinograda; • promocija crnogorskih vina sa zaštićenim geografskim porijeklom i širenje vinske kulture; • pospješivanje međusobne saradnje vinara, zajedničkog nastupa i udruživanja u neki od funkcionalnih modela; • autentičan put razvoja, pozicioniranje naših vina na međunarodnom tržištu i uključivanje vinogradarsko-vinskog turizma u turističku ponudu naše zemlje.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Od mogućih mjera posebne podrške za vino, ove godine, opredijeljena sredstva koristiće se za: - konverziju i restrukturiranje vinograda i - promociju vina. Pravo na podršku za konverziju i restrukturiranje vinograda imaju proizvođači grožđa i vina upisani u Vinogradarski registar, u skladu sa Zakonom o vinu. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Pravo na podršku za promociju vina mogu ostvariti udruženja vinara i druga pravna lica na osnovu podnešenog programa promocije. Podrška se realizuje nakon odobrenja programa promocije od strane Ministarstva. Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu najkasnije do 1. novembra. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Specifični kriterijumi za podršku i iznos podrške biće definisani Javnim pozivom.

	Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, odnosno na osnovu odobrenja programa promocije.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede; Operativna odgovornost - načelnica Direkcije za biljnu proizvodnju; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Konverzija i restrukturiranje vinograda	60.000,00
	Promocija vina	40.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

1.3. PROGRAM UNAPREĐIVANJA PČELARSTVA	
Razlozi za podršku	Pčelarstvo u Crnoj Gori ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ogleda se u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda ali i oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje prinosa raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura. Unapređivanje ovog sektora ostvaruje se edukacijom pčelara, podrškom mladim pčelarim početnicima, mjerama za poboljšanje konkurentnosti proizvodnje i očuvanja zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica, kao i kroz selekciju, odgajivanje i reprodukciju matica, zatim preradom i nabavkom voska, opreme za pakovanje meda i pčelarskih kontejnera. Imajući u vidu postojeće stanje razvoja pčelarstva i potrebu da sektor bude konkurentan na širem tržištu i izložen konkurenciji iz zemalja EU i trećih zemalja neophodno je nastaviti program podrške razvoju pčelarstva.
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti u proizvodnji pčelinjih proizvoda; • obnavljanje pčelinjeg fonda – poboljšanje genetskog potencijala pčelinjih društava uvođenjem u proizvodnju visoko kvalitetnih matica; • očuvanje kvaliteta i poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda; • podrška mladim pčelarima početnicima; • racionalizacija troškova selektog pčelarenja – podrška u nabavci pčelarskih kontejnera i prikolica-platformi za transport košnica; • podrška pčelarima pri nabavci voska; • podrška pčelarima u preradi i sterilizaciji voska; • tehnička pomoć pčelarima – podizanje stručnog znanja, obučenosti pčelara i nabavka plodišta.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Obnavljanje pčelinjeg fonda – podrška unapređivanju proizvodnje selekcionisanih matica odnosi se na podršku formiranju centara za selekciju, koji će se pridržavati propisanih kriterijuma u selekciji visokokvalitetnih matica. Selekcionisane matice distribuiraju se registrovanim pčelarima. Distribucija matica vrši se preko Saveza pčelarskih organizacija (Savez) uz obaveznu kontrolu poljoprivrednog inspektora i predstavnika Ministarstva. Odabir uzgajivača matica i uslovi koje treba da ispunjavaju biće definisani Javnim pozivom. Podrška se daje uzgajivačima matica koji uz zahtjev za isplatu dostavljaju spiskove korisnika. Podrška unapređivanju kvaliteta pčelinjih proizvoda, zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica i poboljšanja zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda usmjerena je za nabavku odobrenih veterinarskih lijekova za zaštitu pčelinjih društava od pčelinjeg krpelja (<i>Varroa destructor</i>). Podrška će se dati u iznosu do 70% odobrenog troška. Savez je dužan da uz zahtjev za isplatu dostavi spisak korisnika podrške. Tehnička pomoć pčelarima podrazumijeva podršku stručnom osposobljavanju pčelara koja se usmjerava u razne vidove edukacije i stručno osposobljavanja pčelara: organizovanje seminara i pčelarskih manifestacija, izdavanja časopisa i nabavku literature. Podrška mladim pčelarima (početnici) starijim od 18 a mlađim od 30 godina odnosi se na kupovinu pet oformljenih pčelinjih zajednica. Mladi pčelari učestvuju sa 50% vrijednosti investicije. Bliži uslovi podrške za mladog pčelara početnika biće definisani Javnim pozivom. Opredjeljuje se podrška Savezu za preradu voska u iznosu od 0.40€/kg prerađenog voska radi očuvanja kvaliteta voska iz domaće proizvodnje, pokrivanja troškova (podrška radu) i povećanja efikasnosti prilikom prerade voska. Podrška za nabavku voska je namijenjena za konvencionalnu i organsku proizvodnju meda. Bliži uslovi podrške biće definisani Javnim pozivom. Podrška za nabavku pčelarskih kontejnera i prikolica-platformi za transport košnica daje se u cilju povećanja proizvodnje meda i dostupnosti više pčelinjih paša. Pravo na podršku imaju pčelari koji imaju minimum 30 pčelinjih društava. Podrška obuhvata nabavku kontejnera za smještaj pčelinjih društava i prikolica-platformi za transport košnica. Podržava se nabavka jednog kontejnera ili jedne prikolice po gazdinstvu. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti investicije. Bliži uslovi podrške biće definisani Javnim pozivom.

	Uvedeno je zanimanje i usvojen program pčelar/ka III stepen stručnosti na nivou neformalnog obrazovanja odraslih. Podrška se daje za realizaciju programa i angažovanje predavača. Plodište je jedan od djelova košnice koji se najviše oštećuje prilikom proizvodnje meda, zbog čega pčelari izdvajaju znatna sredstva za njegovu zamjenu. U cilju poboljšanja higijensko sanitarnih uslova u kojima se pčelinje društvo nalazi pruža se podrška pčelarima za zamjenu plodišta. Podrška se daje u iznosu do 50% odobrenog troška. Bliži uslovi podrške biće definisani Javnim pozivom. Pčelarstvo je jedini sektor u poljoprivredi (u Crnoj Gori), za koji nema podataka o raspoloživim resursima za razvoj. Iz tog razloga neophodno je uraditi Atlas medonosnog bilja koji će obezbijediti podatke o prostornoj zastupljenosti medonosnih botaničkih vrsta na području Crne Gore, fenološke podatke (kad koja biljka medi i na kom prostoru, koliko je trajanje cvjetanja biljke) i podatke o površinama koje pokrivaju i priprema uslova za polensku analizu. Ovo su informacije koje su pčelarima neophodne kako bi planirali proces proizvodnje meda.	
Korisnici	Savez, lokalne pčelarske organizacije, registrovani pčelari, Centri za selekciju matica i uzgajivači matica.	
Način plaćanja	Po ispostavljenj fakturi sa izvještajem i dokazima o realizaciji sredstava.	
Procedura realizacije	Ministarstvo sa Savezom u skladu sa opredijeljenim sredstvima podrške za tekuću godinu priprema Akcioni plan realizacije budžeta u cilju efikasne i transparentne podrške pčelarima. Savez dostavlja Ministarstvu spiskove pčelara sa sljedećim podacima: ime i prezime članova, broj i tip košnica, mjesto pčelinjaka, količinu proizvedenog meda, podaci o vrsti i iznosu podrške, izvještaj o prerađenom vosku, proizvedenom invertnom sirupu i pčelinjim pogačama, distribuiranim maticama, spisak održanih pčelarskih manifestacija i stručnih predavanja. O sprovedenim mjerama selekcije u Centrima za selekciju angažovani eksperti podnose izvještaje Ministarstvu. Korisnici podrške mogu biti pravna i fizička lica upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i registre koje vodi Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, a za nabavku voska za organsku proizvodnju meda u Registar subjekata u organskoj proizvodnji.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za pčelarstvo i sitnu stoku i nadležne inspekcije; Kordinator mjere za komponente finansirane iz MIDAS 2 – generalni direktor Direktorata za plaćanje; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za pčelarstvo i sitnu stoku i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznosu €
	A. Obnavljanje pčelinjeg fonda	
	- finansiranje centara – stručno sprovođenje projekta; - učešće u nabavci matica – 4€ po matici.	10.000,00 40.000,00
	B. Unapređivanje kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica	
	- učešće u sprovođenju zaštite pčelinjih društava protiv varroe; - nabavka voska.	40.000,00 50.000,00
	C. Podrška Savezu pčelarskih organizacija	
	prerada voska;	5.000,00
	D. Podrška mladim pčelarima početnicima	
	učešće u troškovima nabavke tri oformljene pčelinje zajednice.	25.000,00
	E. Tehnička pomoć pčelarima	
	- organizacija pčelarskih manifestacija i savjetovanja; - edukacija pčelara, promocija crnogorskog meda, izrada promotivnog materijala, časopis; - škola pčelarstva; - racionalizacija troškova selećeg pčelarstva – podrška u nabavci pčelarskih	7.000,00 15.000,00 10.000,00 25.000,00

	kontejnera i prikolica-platformi za transport košnica	
	• nabavka djelova košnica (plodišnih nastavaka) • atlas medonosnog bilja (iz MIDAS 2)	60.000,00 80.000,00
	UKUPNO: (A + B + C + D + E)	367.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.4. INTERVENCIJE NA TRŽIŠTU POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA	
1.4.1	PROGRAM INTERVENCIJA NA TRŽIŠTU
Razlozi za podršku	Program intervencija na tržištu obuhvataju mjere koje se uvide radi stabilizacije tržišta i posebne programe podrške za određene proizvode. Mjere za stabilizaciju tržišta su mjere koje se mogu uvesti kako bi se efikasno i djelotvorno reagovalo na opasnost od tržišnih poremećaja uzrokovanih značajnim rastom ili padom cijena na unutrašnjem ili međunarodnim tržištima ili drugim događajima i okolnostima koji značajno remete tržište ili prijete njegovom remećenju, a koje nije moguće predvidjeti. Jedan od glavnih ciljeva agrarne politike jeste održavanje stabilnosti tržišta i uklanjanje opasnosti koje bi mogle dovesti do ozbiljnijih poremećaja na tržištu. Prioritet predstavlja blagovremeno preduzimanje mjera i stvaranje uslova za normalno funkcionisanje tržišta, kako bi se obezbijedila stabilnost cijena i snabdjevanje potrošača, kao i dohotka poljoprivrednih proizvođača, uz poštovanje međunarodno prizetih obaveza. Pojava sezonskih viškova, a posebno usljed okolnosti nastalih na međunarodnom tržištu koje znatno utiču na cijene poljoprivrednih proizvoda, predstavlja dodatan problem našim malim proizvođačima da plasiraju svoje proizvode i obezbijede stabilan dohodak. Posebnim programima u kontekstu ove mjere mogu se smatrati programi poboljšanja dostupnosti hrane, koji prije svega imaju za cilj stvaranje zdravih prehrambenih navika kod djece. Imajući u vidu sve navedeno, jasno je da je potrebno ostaviti mogućnost intervenisanja na tržištu kako bi se preduprijedili ozbiljni poremećaji i uklonile eventualne posljedice.
Ciljevi	• stabilizovanje cijena na tržištu poljoprivrednih proizvoda; • stabilizovanje dohotka poljoprivrednih proizvođača; • povlačenje viškova poljoprivrednih proizvoda sa tržišta; • obezbjeđivanje kontinuiranog snabdjevanja potrošača; • stvaranja zdravih prehrambenih navika kod djece predškolskog uzrasta.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Tokom perioda ozbiljne neravnoteže ili poremećaja tržišta, Ministarstvo može donijeti hitnu odluku o davanju podrške u cilju intervenisanja na tržištu, pod uslovom da takva intervencija ne narušava funkcionisanje unutrašnjeg tržišta i da strogo slijedi cilj stabilizacije pogođenog sektora. Podrška se može obezbijediti za: Povlačenje i skladištenje viškova poljoprivrednih proizvoda do otklanjanja nastalih poremećaja, kao i pomoć u distribuciji proizvoda koji su predmet intervencije od strane privrednih subjekata kod kojih se vrši skladištenje. Podrška se daje privrednim subjektima koji posjeduju adekvatne prostore za skladištenje i promet poljoprivrednih proizvoda, u vidu naknade za korišćenje skladišnog prostora i održavanja proizvoda u dobrom stanju. Privredni subjekt koji posjeduje adekvatno skladište može otkupiti poljoprivredne proizvode od proizvođača po tržišnim cijenama i/ili cijenama kojima se garantuje održavanje stabilnosti dohotka proizvođača, a u skladu sa instrukcijama Ministarstva. U slučaju izuzetno kvarljive robe, Ministarstvo može donijeti odluku da se viškovi ustupe javnim ustanovama, kao što su bolnice, predškolske i/ili školske ustanove, starački domovi i sl, a proizvođačima uplatiti naknadu od 100% vrijednosti proizvoda koji su se pojavili kao sezonski višak. Viškovima u smislu ove mjere, smatraće se oni proizvodi za koje se utvrdi da postoji problem plasmana na tržištu. Radi poboljšanja prehrambenih navika djece školskog uzrasta, Ministarstvo može donijeti odluku da se u okviru ove mjere finansira i Program voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole.
Korisnici	Pravna i fizička lica i preduzetnici, koja su registrovani za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, pravna lica koja se bave trgovinom ili preradom poljoprivrednih proizvoda, udruženja poljoprivrednih proizvođača i javne ustanove.
Način plaćanja	Po izvršenom skladištenju i prometu od strane privrednog subjekta i/ili po izvršenoj isporuci od strane proizvođača ili udruženja proizvođača.

Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu naknade za skladištenje predstavlja ugovor o skladištenju i prometu između odobrenog subjekta i Ministarstva. Obračun isplate se vrši nakon dostavljenog dokaza o količinama uskladištenih proizvoda, utvrđenih na osnovu otkupnih blokova. Otkupne blokove i evidencije, dostavljaju se od strane subjekta koji vrši skladištenje i promet. Za proizvode koji su predmet ustupanja javnim ustanovama, isplata se vrši na osnovu pisanog dokaza o prijemu proizvoda od strane javne ustanove, potpisanog od strane nadležnog rukovodioca te ustanove. Ministarstvo u saradnji sa javnom ustanovom koja se odredi kao nosilac posla u slučaju sprovođenja Program voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole, vrši izbor distributera. Uslovi za sprovođenje ovog programa propisuju se na osnovu odredaba zakona kojim je uređeno tržište poljoprivrednih proizvoda.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnica Odjeljenja za ekonomske analize.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Program intervencija na tržištu	170.000,00
	Program voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi za škole	80.000,00
	UKUPNO:	250.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.4. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA		
1.4.2	UPRAVLJANJE RIZICIMA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	Štete na poljoprivrednim usjevima, stočnom fondu i drugim resursima redovan su pratilac poljoprivredne proizvodnje, posebno od vremenskih nepogoda na usjevima i štete koju pričinjava divljač stočnom fondu. Štete većeg obima prevazilaze mogućnost saniranja od strane proizvođača i mogu ozbiljno ugroziti opstanak gazdinstava, a time i dugoročno održivi razvoj poljoprivredne proizvodnje.	
Ciljevi	Podrška poljoprivrednim proizvođačima da osiguraju svoje usjeve i stočni fond, čime se obezbjeđuje smanjivanje dugoročno negativnih posljedica šteta prouzrokovanih prirodnim nepogodama i drugim vanrednim događajima.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Podrška za upravljanje rizicima u poljoprivredi sastoji se iz: • finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na poljoprivrednim usjevima, stočnom fondu i za osiguranje od požara za registrovana poljoprivredna gazdinstva, • finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na uzgajalištima slatkovodne i morske akvakulture za privredna društva ili preduzetnike koji posjeduju dozvolu ili odobrenje za datu djelatnost ovog Ministarstva. Kod osiguranja životinja neophodno je da se vrše redovni veterinarski pregledi i da su ispunjeni svi propisani zahtjevi zdravstvene zaštite, zahtjevi dobrobiti životinja pri uzgoju životinja. Kod osiguranja usjeva i plodova neophodno je da su ispunjene sve agrotehničke mjere i dobra poljoprivredna praksa. Podrška za osiguranje od šteta na poljoprivrednim usjevima, stočnom fondu i za osiguranje od požara može da iznosi do 50% polise osiguranja.	
Korisnici	Registrovana poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Po zaključenju polise osiguranja, po ispostavljenom zahtjevu na račun osiguravajućeg društva.	
Procedura realizacije	Podrška osiguranju sprovodi se na bazi spiskova – evidencija osiguravajućih društava. Isplata se vrši osiguravajućim društvima. U realizaciji mjere Ministarstvo sarađuje sa osiguravajućim društvima i lokalnom samoupravom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za pčelarstvo i sitnu stoku.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška osiguranju u poljoprivredi	150.000,00
	UKUPNO:	150.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE
A) POLJOPRIVREDA
1. MJERE RURALNOG RAZVOJA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.1.	<i>PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (EU/IPA projekat)</i>
Razlozi za podsticaj	U okviru IPARD like 2 projekta imali smo na raspolaganju grant sredstava 4.723.806,00€ EU i 1.613.495,00€ nacionalne kontribucije. Od toga za grantove opredijeljeno je 5.200.000,00€. Kroz ovaj projekat se finansiraju ulaganja u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Cilj projekta je jačanje prerađivačkih kapaciteta prehrambene industrije i pružanje podrške punoj primjeni EU standarda bezbjednosti hrane. Od iznosa 5.200.000,00€ koliko je opredijeljeno za grantove, do sada je kroz IPARD like pozive (2.1, 2.2, 2.3 i 2.4) ugovoreno 98 projekata. U okviru IPARD like 2 imamo ugovorenih, a neisplaćenih 56 projekata sa iznosom projektne podrške od 2.100.000,00€ u okviru 2.3 i 2.4.
Ciljevi	Mjera IPARD like 2 programa ima za cilj da pruži podršku razvoju fizičkog kapitala i poveća sposobnost prerađivačkog sektora da se nosi sa izazovima na tržištu primjenom EU standarda bezbjednosti hrane. Osnovni očekivani rezultati IPARD like 2 projekta su sljedeći: • povećanje broja objekata u poslovanju s hranom koji ispunjavaju EU standarde bezbjednosti hrane; • jačanje konkurentnosti prerađivačke prehrambene industrije; • povećanje kapaciteta institucija u sprovođenju IPARD programa bespovratne podrške za prehrambene objekte.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Javni pozivi 2.3 i 2.4 za podršku sprovode se u skladu sa priručnicima za grantove i kriterijumi koji se pripremaju i objavljuju pred svaki poziv i sadrže detaljna uputstva i smjernice za sve za podršku korake od pripreme zahtjeva do konačne isplate podrške. Prije svakog poziva objavljuje se Operativni priručnik za grantove (pripremljen od strane Ministarstva, a odobren od strane Svjetske banke), sprovedi se informativna kampanja, a nakon svake isplate podrške objavljuje se informacija na internet stranici Ministarstva. Ministarstvo objavljuje Javni poziv nakon čega se potencijalni korisnici prijavljuju za podršku, vrše se administrativne i terenske kontrole i nakon čega slijedi ugovaranje projekta. Nakon što korisnik sprovede ugovorenu investiciju i izvrši se kontrola, slijedi uplata podrške na račun korisnika. Iznos podrške se određuje procentualno od iznosa odobrene investicije a definiše se pravilima iz Operativnog priručnika za svaki poziv za mjeru posebno. Mjerom je određen maksimum i minimum prihvatljive investicije, kao i podrške. Minimalan i maksimalni iznos investicije je definisano Javnim pozivom. Podrška se isplaćuje nakon što se realizuje cjelokupna investicija. Kod IPARD like 2.3 projekta, podrška je 50% od neto iznosa odobrene investicije, a u okviru IPARD like 2.4 podrška je u iznosu od 50% do 65%. Takođe, mjerom su detaljno definisane prihvatljive i neprihvatljive investicije, pojam korisnika, procedura odobravanja projekata prema kojoj se evaluacija zahtjeva/projekata vrši po unaprijed određenim i objavljenim kriterijumima; odobrena investicija može započeti samo nakon potpisivanja ugovora sa Ministarstvom. Takođe, definisani su: način prijavljivanja, potrebna dokumentacija, način ocjenjivanja administrativne i terenske kontrole, postupanje po dobijanju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika, postupanje po prigovorima, kao i sve ostale procedure. Sva potrebna dokumenta za prijavljivanje za podršku su objavljena na sajtu Ministarstva.
Korisnici	Korisnici IPARD like 2 definisani su Javnim pozivom za dodjelu sredstava podrške.
Način plaćanja	Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov žiro račun uplaćuje iznos novca, u iznosu od 50% za IPARD like 2.3, dok za IPARD like 2.4 podrška se isplaćuje u iznosima od 50% do 65% od prihvatljive investicije.

	Procedura plaćanja je u skladu sa smjernicama, detaljno opisanim i objavljenim u Operativnom priručniku za grantove.	
Procedura realizacije	Procedura realizacije ovog programa je opisana u Javnom pozivu i Operativnom priručniku za grantove. Ministarstvo kao korisnik projekta je zaduženo za pripremu Javnog poziva za dodjelu podrške. U okviru promovisanja poziva i pojašnjavanja pravila i procedura iz Javnog poziva, vrši se informativna kampanja u svim gradovima Crne Gore.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za plaćanja; Operativna odgovornost - načelnica Direkcije za autorizaciju i oglašavanje projekata; Nadzor i kontrole programa za grantove definisani su Operativnim priručnikom projekta.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Ulaganje u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda	1.600.000,00
	Kofinansiranje iz nacionalnog budžeta	500.000,00
	UKUPNO:	2.100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.2.	IPARD II PROGRAM – PROGRAM RAZVOJA POLJOPRIVREDE I RURALNIH PODRUČJA U OKVIRU IPARD 2014-2020
Razlozi za podsticaj	Crnogorska poljoprivreda mora se znatno ojačati na putu ka Evropskoj uniji, kako bi poljoprivredni proizvođači u potpunosti bili spremni za ulazak, a same institucije pripremljene za sprovođenje Zajedničke poljoprivredne politike EU. Program razvoja poljoprivredne i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program) usvojen je 20. jula 2015. godine od strane Evropske komisije. U postupku dobijanja akreditacije sproveden je veliki broj aktivnosti koje su podrazumijevale kako zapošljavanje novih ljudi u Operativnoj strukturi za sprovođenje IPARD II programa tako i prilagođavanje procedura u skladu sa nalazima revizora Evropske komisije. Nakon više posjeta revizora Crna Gora je dobila pismo od strane DG AGRI 25. oktobra 2017. godine u kome se navodi da su ispunjeni preduslovi za početak sprovođenja IPARD II programa u Crnoj Gori. Kroz sprovođenje IPARD II programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno ukupno 51.816.473,00€ bespovratnih sredstava, evropskih 39.000.000,00€ uz nacionalno kofinansiranje u iznosu od 12.816.473,00€ za programski period 2014-2020. godina. Akreditacija je tražena i dobijena za dvije mjere sa čijom će realizacijom otpočeti sprovođenje IPARD II programa i to: • Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava (investicije u primarnu proizvodnju u sektorima proizvodnje mlijeka, mesa, jaja, voća i povrća, vinogradarstva, maslinarstva, pčelarstva, ljekovitog i aromatičnog bilja i ribarstva i akvakulture). Minimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova iznosi 10.000€ dok je maksimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova 500.000€. Iznos javne podrške neće prelaziti maksimalnih 60% od ukupno prihvatljivih troškova po projektu, izuzev: do 65% prihvatljivih troškova za ulaganja realizovana od strane mladih farmera, do 70% prihvatljivih troškova za ulaganja koja sprovode poljoprivredna gazdinstva u planinskim područjima, dodatnih 10% može se dodijeliti ulaganjima za upravljanje stajnjakom i otpadom u cilju zaštite životne sredine (samo za taj dio investicije). • Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda (investicije u preradu u sektorima mlijeka, mesa, voća i povrća, vina, maslinarstva i ribarstva i akvakulture). Minimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova iznosi 40.000€ dok je maksimum ukupne vrijednosti prihvatljivih troškova 1.500.000€. Visina podrške može iznositi do maksimalnih 50% od ukupno prihvatljivih troškova. Za investicije koje se odnose na tretiranje otpada, maksimalni iznos podrške može biti povećan za 10% (samo za taj dio investicije). Nakon dobijanja mišljenja od strane revizora DG AGRI, Vlada Crne Gore i Evropska Komisija su potpisale finansijski sporazum o sprovođenju IPARD II programa koji je stupio na snagu 06. decembra 2017. godine. Vlada je takođe u decembru 2017. godine usvojila izmjene IPARD II programa i Uredbe o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta predpristupne pomoći evropske unije (IPARD II program), u cilju brže implementacije istog. U skladu sa prioritetima EU za poljoprivredu i ruralni razvoj, putem razvoja ljudskog i fizičkog kapitala, unaprijediće se bezbjednost i kvalitet hrane u zemlji i sposobnost poljoprivredno-prehrambenog sektora da se nosi sa pritiskom konkurencije, i postepeno se uskladiti sa standardima Unije, sprovodeći ekonomske, socijalne i ekološke ciljeve u uravnoteženom teritorijalnom razvoju ruralnih područja.
Ciljevi	• Postepeno usklađivanje crnogorske sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU; • Modernizacija proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti; • Uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • Poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • Dostizanje nacionalnih i standarda Zajednice (EU) na polju:

	– zaštite životne sredine, – javnog zdravlja, – zdravlja životinja i bilja, – dobrobiti životinja, – zaštite na radu. • Promovisanje društvene i ekonomske inkluzije, posebno kroz olakšavanje investicija od strane mladih poljoprivrednika i onih u oblastima sa prirodnim ograničenjima; • Doprinos razvoju održivih praksi upravljanja zemljištem podržavajući organsku poljoprivredu i druge agro-ekološke prakse.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	IPARD II program sprovodiće se kroz objavu Javnih poziva, kojima će detaljno biti definisani korisnici i kriterijumi za podršku na osnovu usvojene Uredbe o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta predpristupne pomoći evropske unije (IPARD II program).	
Korisnici	Korisnici sredstava su poljoprivredni proizvođači, kooperative, mikro, mala i srednja preduzeća i ostali kako je definisano Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta predpristupne pomoći evropske unije i IPARD II programom.	
Način plaćanja	Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov bankovni račun uplaćuje iznos novca – bespovratnih sredstava (procenat podrške definisan Javnim pozivom).	
Procedura realizacije	Mjera će se sprovoditi u skladu sa Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta predpristupne pomoći evropske unije i IPARD II programom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost generalni direktor Direktorata za plaćanja.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	IPARD II program – Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD 2014-2020	20.000.000,00
	Kofinansiranje iz nacionalnog budžeta	1.500.000,00 ¹
	UKUPNO:	21.500.000,00

¹ Kofinansiranje će se realizovati u visini programa u skladu sa Finansijskim sporazumom 2014-2020 između Vlade Crne Gore i Evropske komisije

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.3	PODRŠKA RAZVOJU VINOGRADARSTVA I VINARSTVA
Razlozi za podršku	Crna Gora ima veoma bogatu vinogradarsku tradiciju. Vino je najveći izvozni proizvod prehrambenog sektora. U Vinogradarsku datoteku upisano je 221 proizvođač grožđa, a u vinarskoj datoteci 104 proizvođača vina koji kontroliše kvalitet i stavlja svoje vino u promet. U crnogorskim vinogradima dominiraju vinske sorte, 90% od ukupne proizvodnje grožđa od kojih se najviše gaje autohtone sorte Vranac i Kratošija za proizvodnju crnih vina. Za proizvodnju bijelih vina uglavnom se koriste Chardonnay, Sauvignon i autohtone sorte Krstač i Žižak. U kontinuitetu se povećavaju površine pod vinogradima, mada je posljednjih godina zabilježeno veće investiranje u modernizaciju primarne proizvodnje i procesa prerade. Raspoloživi potencijali omogućavaju dalji razvoj ovog sektora. Ovim programom podstiče se zasnivanje novih i modernizacija postojećih proizvodnih zasada vinove loze, koji će uz redovnu primjenu savremene agrotehnike dati visoke, kvalitetne i stabilne prinose. Podržava se i nabavka savremene opreme za proizvodnju i čuvanje vina, koja je, pored kvalitetne sirovine, neophodna za postizanje visokog kvaliteta vina.
Ciljevi	• bolje korišćenje prirodnih resursa; • podizanje novih i modernizacija postojećih proizvodnih zasada vinove loze; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • unaprjeđenje kvaliteta proizvoda i modernizacija proizvodnje; • bolje pozicioniranje crnogorskih vina na domaćem i inostranom tržištu.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju proizvođači grožđa i vina upisani u Vinogradarski registar, u skladu sa Zakonom o vinu i koji su upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Razvoj vinogradarstva podržava se kroz: • podršku za zasnivanje novih vinograda (stone i vinske sorte); • nabavku potpornih elemenata za špalirni uzgoj (stubovi i žica); • nabavku mreža za zaštitu od ptica; • nabavku opreme za proizvodnju, čuvanje vina i vinskih destilata • nabavku sistema za navodnjavanje. Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja vinogradara i vinara na osnovu podnešenog projekta odobrenog od strane Ministarstva. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu najkasnije do 1. novembra. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 10.000€, ok je maksimalni iznos prihvatljivih troškova do 50% vrijednosti investicije, odnosno do 60% vrijednosti investicije za zasnivanje zasada od autohtonih sorti vinove loze. Maksimalni iznos podrške je 5.000€ po gazdinstvu. Do momenta isplate sredstava novopodignuti zasad mora biti ažuriran u Registru poljoprivrednih gazdinstava i u Vinogradarskom registru. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za programiranje.

	Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva	130.000,00
	UKUPNO:	130.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.4	PODRŠKA PODIZANJU I MODERNIZACIJI/OPREMANJU PROIZVODNIH VOĆNIH ZASADA
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori postoje povoljni agroekološki uslovi i zemljišni potencijal za uzgoj kontinentalnih i suptropskih voćnih vrsta. Međutim, usljed nemogućnosti poljoprivrednih gazdinstava da u dovoljnom obimu samostalno finansiraju visoka investiciona ulaganja, pri tom uzimajući u obzir juvenilni stadijum biljke bez mogućnosti povraćaja sredstava i zarade, koji traje od dvije do šest godina (zavisno od voćne vrste), raspoloživi prirodni resursi nijesu dovoljno iskorišćeni. Stoga se ovim programom obezbjeđuju sredstva za podršku, kojim bi se umanjila investiciona ulaganja proizvođača prilikom zasnivanja proizvodnih voćnih zasada, a koji bi uz redovnu primjenu savremene agrotehnike bili visoko profitabilni. Redovan i stabilan prinos visokog kvaliteta, dugoročno će uticati na povećanje obima prerade i obogaćivanje asortimana proizvoda, čime će se postići povoljna izvozna struktura i viši nivo konkurentnosti.
Ciljevi	• bolje korišćenje prirodnih resursa zasnivanjem proizvodnih zasada sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje domaćeg deficita voća i preradevina od voća; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • podizanje konkurentnosti domaćih proizvoda; • povećanje prinosa po ha; • modernizacija voćnih zasada; • formiranje baze podataka – registra proizvođača voća.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Podrška se daje za: • podizanje novih voćnih zasada; • nabavku potpornih stubova za špalirni uzgoj (stubovi i žica); • nabavku mreža za zaštitu od ptica i grada sa pratećom konstrukcijom; • nabavku sistema za navodnjavanje; • agrotekstil; • nabavku folija za zaštitu od kiše sa pratećom konstrukcijom u cilju sprečavanja pucanja plodova. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu, najkasnije do 1. novembra. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u kancelarijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška serealizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 10.000€, dok je maksimalni iznos prihvatljivih troškova do 50% vrijednosti investicije, odnosno 5.000€ po gazdinstvu. Do momenta isplate sredstava novopodignuti zasad mora biti ažuriran u Registru poljoprivrednih gazdinstava. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalna savjetnica I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj

	proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška podizanju i opremanju voćnih zasada	210.000,00
	UKUPNO:	210.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.5	PODRŠKA RAZVOJU MASLINARSTVA
Razlozi za podršku	Crna Gora ima tradiciju u gajenju maslina. Iako kapacitet proizvodnje nije velik, ovo je značajan sektor u kome ima uslova za povećanje obima proizvodnje. U želji da se maksimalno iskoriste prirodni potencijali za uzgoj maslina, proizvođači se stimulišu da podižu nove i da revitalizuju i održavaju postojeće zasade. Takođe se stimulišu da uvođe namjensku opremu za maslinarstvo. Mjerama za održavanje postojećih, zasnivanje novih maslinjaka i linijama podrške za nabavku namjenske opreme za maslinarstvo, želi se približiti standardima EU, odnosno povećati proizvodnja ekstra djevičanskog i djevičanskog maslinovog ulja. Podrškom se može bolje iskoristiti neobnovljivi zemljišni resurs i do sada nekorišćeno i manje plodno zemljište privesti namjeni. Maslina je pogodna za sadnju na ovakvom zemljištu, koje se najvećim dijelom nalazi na brdovitom terenu iznad svih primorskih opština. Ovom podrškom žele se stimulirati proizvođači da sade masline na do sada nekorišćenom zemljištu. Time bi se značajnije povećale površine pod maslinama i proizvodnja maslinovog ulja, a ujedno bi se zemljište zaštitilo od erozije.
Ciljevi	• povećanje broja stabala masline i povećanje proizvodnje maslinovog ulja; • dovođenje starih i visokih stabala u stanje za lakše izvođenje agrotehničkih mjera i berbe; • uređenje maslinjaka; • adekvatnije čuvanje i pakovanje maslinovog ulja; • sprovođenje dobre poljoprivredne prakse – upravljanje biljnim otpadom u mlinovima; • korištenje neplodnog i kamenitog zemljišta; • zaštita od erozije; • jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i proizvodnje u Crnoj Gori.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar proizvođača maslina i/ili Registar proizvođača maslinovog ulja, kao i u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Razvoj maslinarstva podržava se kroz: • pripremu zemljišta za podizanje maslinjaka; • podizanje novih zasada maslina; • revitalizaciju starih zasada maslina; • nabavku sistema za navodnjavanje; • nabavku opreme za čuvanje, skladištenje i pakovanje maslinovog ulja; • upravljanje biljnim „otpadom”; • izgradnju podzida u zasadima u cilju čuvanja zemljišta od erozije. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu najkasnije do 1 novembra. Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja proizvođača maslina i maslinovog ulja na osnovu podnešenog predloga projekta Ministarstvu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 10.000€, dok je maksimalni iznos prihvatljivih troškova do 50% vrijednosti investicije, odnosno 5.000€ po gazdinstvu. Do momenta isplate sredstava novopodignuti zasad mora biti ažuriran u Registru poljoprivrednih gazdinstava. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.

Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost – samostalna savjetnica I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška razvoju maslinarstva	150.000,00
	UKUPNO	150.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.6	PODRŠKA POVRTARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	I pored značajnog zemljišnog potencijala i povoljnih agroklimatskih prilika u Crnoj Gori, proizvodnja povrća nije u željenoj mjeri specijalizovana ni konkurentna. Takođe, struktura i obim proizvodnje povrća trenutno nije na zadovoljavajućem nivou. Dominantne kulture su: paradajz, paprika, kupus, lubenica i dinja, dok je proizvodnja ostalih kultura zastupljena u manjoj mjeri i ne zadovoljava domaće potrebe. Pored ovoga, nedovoljno se koriste mogućnosti koje pružaju povoljni agroklimatski uslovi za uzgoj ranih sorti povrća, te proizvodnja u zaštićenom prostoru. Konkurentnost u sektoru proizvodnje povrća mogla bi se prije svega ojačati produženjem sezone snabdijevanja, širenjem plasteničke proizvodnje, te gajenjem slabo zastupljenih vrsta, koje su tražene od strane potrošača. Na taj način, opravdala bi se visoka investiciona ulaganja, koja ovaj sektor zahtijeva i obezbijedio sigurniji plasman proizvoda. Ovim programom obezbjeđuju se sredstva za podršku uzgoja prije svega ranog povrća, te manje zastupljenih vrsta za kojima postoji tražnja na tržištu. Uvažavajući značajan zemljišni potencijal za uzgoj povrtarskih kultura, smatramo da bi pravilnim struktuiranjem povrtarske proizvodnje značajnije smanjili uvoz ovih proizvoda i probleme u plasmanu na domaćem tržištu.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti povrtarske proizvodnje; • intenziviranje uzgoja manje zastupljenih vrsta povrća u cilju smanjenja uvoza; • zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta ostalim vrstama povrća tokom cijele godine.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku za nabavku sjemenskog i sadnog materijala imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i koji su podnijeli prijavu proizvodnje za tekuću godinu Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove. Pravo na podršku imaju proizvođači rasada povrća koji su upisani u Registar proizvođača sadnog materijala Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i koji su podnijeli prijavu proizvodnje za tekuću godinu Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i kojima je izdat serifikat o priznavanju rasada povrća. Podrška se daje za: • nabavku sertifikovanog sjemenskog materijala ili rasada povrća u iznosu do 40% vrijednosti investicije za proizvodnju dominantno zastupljenih vrsta povrća (paradajz, paprika, lubenica, dinja, krastavac i kupus), te do 50% za uzgoj ranog povrća u plastenicima i manje zastupljenih vrsta povrća na otvorenom polju; • nabavku sjemena za proizvodnju rasada za proizvođače koji su upisani u Registar proizvođača sadnog materijala; • nabavku novih folija za plastenike debljine minimum 200 mikrona sa garancijom od minimum 4 godine. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 10.000€, dok je maksimalni iznos prihvatljivih troškova od 40% do 50% vrijednosti investicije, maksimalno 5.000€ po gazdinstvu. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za monitoring i evaluaciju; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška za uzgoj povrtarskih kultura	350.000,00
	Podrška za nabavku sjemena za proizvodnju rasada	20.000,00
	UKUPNO:	370.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.7	PODRŠKA PODIZANJU VIŠEGODIŠNJIH ZASADA LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	
Razlozi za podršku	Na maloj površini koja zauzima samo 0,01 odsto ukupne površine svjetskog kopna, na teritoriji Crne Gore, ima 1,2 procenta ukupne svjetske flore. Indeks broja vrsta po jedinici površine u Crnoj Gori iznosi 0,837 što našu teritoriju na neposredan način određuje kao najvažniji centar florističkog diverziteta u Evropi. Smatra se da od 3.200 vrsta biljaka na crnogorskoj teritoriji, oko 400 vrsta pripada ljekovitom bilju. Bogatstvo naše flore uslovljeno je nizom raznovrsnih prirodnih karakteristika: povoljan geografski položaj, razuđen reljef, raznovrsne klimatske prilike, geološki i pedološki sastav i hidrografska mreža. Prirodna populacija je, u odsustvu naučnih istraživanja, vodič i pokazatelj koje vrste se mogu uspješno gajiti u datim agroekološkim uslovima. Ovim programom želimo da spriječimo istrebljenje pojedinih vrsta bilja, kao i da obezbijedimo dugoročnu snabdjevenost i obim proizvodnje koji će omogućiti proizvodnju eteričnog ulja i drugih proizvoda, koji bi mogli da budu crnogorski izvozni brend.	
Ciljevi	• očuvanje prirodne populacije, racionalna eksploatacija samoniklog bilja; • povećanje obima proizvodnje plantažnim uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja i proširenje asortimana proizvoda, na bazi ljekovitog i aromatičnog bilja.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja podržava se kroz: - zasnivanje plantaža: žalfije (<i>Salvia officinalis</i>), lavande (<i>Lavandula angustifolia</i>), kantariona (<i>Hypericum perforatum</i>), smilja (<i>Helichrysum arenarium</i>), majčine dušice (<i>Thymus serpyllum</i>), timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), matičnjaka (<i>Melissa officinalis</i>), pelina (<i>Artemisia absinthium</i>), lincure (<i>Gentiana lutea</i>) i dr.vrsta višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja; - nabavku sistema za navodnjavanje. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu, najkasnije do 1 novembra. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva koja su podigla zasad u tekućoj godini, a da su do momenta isplate novi zasad upisali u Registru poljoprivrednih gazdinstava. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 10.000€, uz budžetsku podršku do 50% vrijednosti prihvatljive investicije, odnosno 5.000€ po gazdinstvu. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalna savjetnica I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška uzgoju višegodišnjeg i aromatičnog bilja	80.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.8	PODRŠKA ZASNIVANJU I ODRŽAVANJU MATIČNIH ZASADA ODREĐENIH VOĆNIH VRSTA	
Razlozi za podsticaj	Potrebe za kvalitetnim i kontrolisanim sadnim materijalom voća posljednjih godina su sve izraženije, a za unaprjeđenje proizvodnje sadnog materijala u Crnoj Gori potrebna je snažna i kontinuirana podrška rasadničkoj proizvodnji. Prvi korak i bitan uslov za dobijanje kvalitetnog sadnog materijala su kvalitetna i zdravstveno ispravna matična stabla/zasadi.	
Ciljevi	Obezbeđivanje kvalitetnog sadnog materijala voća iz domaće proizvodnje visoke genetske čistoće i zdravstvene ispravnosti predstavlja osnov za sigurnu, održivu i konkurentnu voćarsku proizvodnju odnosno proizvodnju voća kao hrane biljnog porijekla.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar proizvođača sadnog materijala koji su prijavili matična stabla i koji su prijavili proizvodnju sadnog materijala za tu godinu. Podrška se obezbeđuje za: (1) podizanje matičnih zasada predosnovne i osnovne kategorije za kupljena matična stabla kao i podloge, a za kupljena matična stabla zaštićene sorte i u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravo oplemenjivača biljnih sorti treba da ima ovlašćenje nosioca prava oplemenjivača za korišćenje reprodukcionog materijala te sorte u iznosu do 2.500,00€ po korisniku; (2) nabavka i postavljanje mrežanika sa elementima za prekrivanje matičnih zasada u iznosu do 50% ukupne investicije; Kriterijumi za podršku: (1) podizanje matičnih zasada sertifikat o kvalitetu zemlje izvoznice i/ili fitosertifikat za predosnovne i osnovne kategorije za kupljena matična stabla, a za kupljena matična stabla zaštićene sorte u skladu sa zakonom kojim se uređuje pravo oplemenjivača biljnih sorti ovlašćenje nosioca prava oplemenjivača za korišćenje reprodukcionog materijala te sorte; (2) nabavka i postavljanje mrežanika faktura/JCI za nabavku mrežanika sa elementima za prekrivanje matičnih zasada; Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja direktne podrške prevazilazi budžetom planirani iznos, proporcionalno se smanjuje.	
Korisnici	Proizvođači sadnog materijala koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Proizvođačima sadnog materijala na žiro-račun. Isplata se vrši u tekućoj godini.	
Realizacija	Ministarstvo, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Fitosanitarni sektor	
Procedura realizacije	Podrška se obezbeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva, nakon administrativne i stručne kontrole na licu mjesta. Realizaciju na licu mjesta utvrđuje Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Fitosanitarni sektor i dostavlja Ministarstvu izvještaj.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede; Operativna odgovornost – pomoćnica direktorice Sektora za fitosanitarne poslove; Implementaciona odgovornost – načelnik Odeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podizanje matičnih zasada	35.000,00
	Nabavka i postavljanje mrežanika	45.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.9	PODRŠKA DOSTIZANJA STANDARDA DOBROBITI ŽIVOTINJA U STOČARSTVU	
Razlozi za podršku	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je opredijelilo sredstva za unapređenje objekata za držanje stoke kroz IPARD II program i slične programe. Uvidom u stanje na terenu, primijećeno je da mali proizvođači, kojih je najviše u Crnoj Gori imaju problema sa nabavkom opreme kojom bi zadovoljili potrebe životinja na svojim gazdinstvima u pogledu dobrobiti životinja.	
Ciljevi	• poboljšanje uslova za smještaj proizvodnih grla; • očuvanje zdravlja proizvodnih grla; • poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih gazdinstava.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i da su grla obilježena ušnim markicama i da držalac životinja uredno vodi evidenciju, da posjeduje pasoše za goveda, odnosno da vrši godišnje popise ovaca i koza u skladu sa zakonom i da su nad životinjama sprovedene mjere po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u prethodnoj odnosno tekućoj godini. Podržavaju se investicije u nabavku isključivo nove opreme a u skladu sa obimom proizvodnje na gazdinstvu, i to: • Gumene podloge za ležišta; • Boks za orezivanje papaka; • Boksovi za telad; • Automatske pojilice. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 3.000€ uz budžetsku podršku do 50% vrijednosti prihvatljive investicije (do 1.500€). Pravo na podršku ostvariće samo gazdinstva koja poštuju preporuke Kodeksa dobre poljoprivredne prakse, a koje se odnose na objekte za držanje stoke. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška nabavci opreme u stočarstvu	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.10	PODRŠKA UNAPREĐENJU KVALITETA SIROVOG MLJEKA	
Razlozi za podršku	Problem sa nestabilnim kvantitetom i kvalitetom je prepoznat kao jedan od glavnih problema u otkupu mlijeka i plasmana na tržištu. Kvalitet mlijeka će se unapređivati kroz aktivnosti koje će voditi smanjenju broja mikroorganizama i somatskih ćelija.	
Ciljevi	• povećana proizvodnja mlijeka; • unapređivanje kvaliteta sirovog mlijeka; • unapređivanje kvaliteta gotovog proizvoda; • povećanje otkupa mlijeka i prerade u registrovanim mljekarama.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: • nabavku opreme za čuvanje i hlađenje mlijeka; • nabavku aparata/pokretnih sistema za mužu; • nabavka rostfrajnih kanti za mlijeko; • nabavku sredstava i dipera (uronjivača) za dezinfekciju i higijenu vimena, prije i poslije muže, sredstva za čišćenje vimena („suvo pranje“), sredstva za kontrolu prisustva bakterija na licu mjesta, itd; • posuda sa duplim dnom; • mastitis test. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i da su grla obilježena ušnim markicama, da su gazdinstvo i životinje registrovani u Centralnom registru gazdinstava i životinja i da držalac životinja uredno vodi evidenciju, da posjeduje pasoše za goveda, odnosno da vrši godišnje popise ovaca i koza u skladu sa zakonom i da su nad životinjama sprovedene mjere po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u prethodnoj odnosno tekućoj godini. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 5.000€. Podrška za nabavku opreme za mužu, kanti za mlijeko i sredstava za dezinfekciju iznosi 50% vrijednosti prihvatljive investicije (do 2.500€). Podrška za nabavku opreme za hlađenje mlijeka iznosi 70% prihvatljive investicije (do 3.500€). Za mlade poljoprivrednike (starosti do 40 godina u trenutku objavljivanja javnog poziva) podrška se uvećava za 10%. Pravo za podršku unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka ostvariće samo gazdinstva koja poštuju preporuke Kodeksa dobre poljoprivredne prakse a koje se odnose na objekte za držanje stoke. Poljoprivredna gazdinstva koja su u prošlom periodu ostvarila podršku kroz ovu mjeru ne mogu ostvariti podršku za isti tip investicije. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	140.000,00

	UKUPNO:	140.000,00
--	----------------	-------------------

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1 Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.11	PODRŠKA AKTIVNOSTIMA KOOPERATIVA, UDRUŽENJA I ORGANIZACIJA PROIZVOĐAČA
Razlozi za podršku	Crnogorsku poljoprivredu karakteriše usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača, koji manji dio svojih proizvoda prodaju na organizovanom tržištu, a ostalo ili direktno prodaju ili troše u domaćinstvu. Udruživanje poljoprivrednika treba da bude uspostavljeno u cilju prilagođavanja proizvodnje pojedinih proizvoda potrebama tržišta pri zajedničkom plasiranju robe, uključujući pripreme za prodaju, centralizaciju prodaje i snabdijevanje velikih potrošača i obezbjeđivanje zajedničkih pravila i informacija o proizvodnji, kvalitetu i potražnji. Time bi se postiglo smanjivanje proizvodnih troškova i povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, a samim tim održivost i konkurentnost poljoprivrednih proizvoda. Zajednički organizovanom proizvodnjom, preradom, marketingom i prodajom može se znatno bolje iskoristiti proizvodni potencijal i jačati tržišna infrastruktura. Sve to za krajnji rezultat ima podizanje konkurentnosti poljoprivrede i dodatno stimulisanje poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju.
Ciljevi	• podrška funkcionisanju kooperativa, udruženja i organizacija proizvođača; • jačanje tržišne infrastrukture za poljoprivredu; • planiranje proizvodnje prema zahtjevima tržišta u pogledu količina i kvaliteta; • ostvarivanje ekonomskih i socijalnih potreba poljoprivrednih proizvođača.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za realizaciju plana i programa osnivanja i rada kooperativa i udruženja za organizovanje: proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima, prerade, promocije i prodaje poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, snabdijevanja repromaterijalom, energentima, sredstvima za proizvodnju, nabavku poljoprivredne mehanizacije i djelova za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnološke opreme. Podrška se daje za osnivanje i rad organizacija proizvođača i može se dodijeliti organizaciji proizvođača koju je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja priznalo u skladu sa propisanim uslovima. Uslovi za priznavanje definisani su Zakonom o uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda i podzakonskim aktom kojim su propisani detalji vezani za osnivanje i priznavanje organizacija proizvođača. Za podršku priznatim organizacijama proizvođača prihvatljivi su troškovi za iznajmljivanje prostora, nabavka kancelarijske opreme, uključujući računarsku opremu i softver, režije, pravne usluge i ostali troškovi. U slučaju kupovine prostora prihvatljivi troškovi su ograničeni na troškove iznajmljivanja tog prostora po tržišnim cijenama. S obzirom da u Crnoj Gori još uvijek ne postoji niti jedna priznata organizacija proizvođača u skladu sa postojećim zakonskim uslovima, Ministarstvo će zainteresovanim proizvođačima pružiti podršku u smislu obuka i studijskih posjeta, kao i pružanja konsultantskih usluga relevantnih EU eksperata, kako bi se obezbijedilo ispunjavanje uslova neophodnih za osnivanje, odnosno priznavanje organizacije proizvođača u skladu sa propisanim usloviima. Priznatim organizacijama proizvođača može se dodijeliti podrška u vrijednosti do 10.000€. Komisija za dodjelu sredstava obaviće kontrolu kako bi provjerila jesu li ciljevi iz finansijskog plana postignuti. Bliži kriterijumi koji se odnose na iznos podrške, uslove i postupak za ostvarivanje prava na podršku utvrđuje Ministarstvo Javnim pozivom.
Korisnici	Kooperative, udruženja i organizacije proizvođača
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu za realizaciju aktivnosti kooperativa, a u slučaju organizacije proizvođača nakon priznavanja organizacija proizvođača od strane Ministarstva.
Procedura realizacije	Na bazi zahtjeva kooperativa, udruženja poljoprivrednih proizvođača i organizacije proizvođača
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere za kooperative i udruženja - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalna savjetnica I za koordinaciju i odnose sa javnošću ruralnog razvoja; Koordinator mjere za organizacije proizvođača – generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede.

	Operativna odgovornost – načelnica Odjeljenja za ekonomske analize.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška aktivnostima kooperativa i udruženja	50.000,00
	Podrška osnivanju i priznavanju organizacija proizvođača	20.000,00
	Podrška priznatim organizacijama proizvođača	10.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.12	PODRŠKA UNAPREĐENJU STOČNOG FONDA
Razlozi za podršku	Stočarstvo je, s obzirom na konfiguraciju terena, najznačajnija grana poljoprivrede za razvoj ruralnih područja Crne Gore. Uzgoj preživara (goveda, ovce i koze) preovladava, dok je uzgoj svinja i živine slabije razvijen. Dominiraju rase pogodne za proizvodnju mlijeka i mesa, sa tendencijom povećanja udjela mliječnih rasa. Posljednjih godina zabilježene su pozitivne promjene po pitanju ukрупnjivanja gazdinstava i povećanja broja grla pored evidentnog napretka potrebno je dalje ukрупnjavanje gazdinstava i povećanje učešća produktivnijih rasa u svim segmentima. Povećanjem kapaciteta prerađivačkih pogona u mljekarstvu, stvorila se potreba za dodatnom sirovinom sa domaćeg tržišta, a samim tim i povećanje broja mliječnih grla.
Ciljevi	• povećanje broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu; • unapređenje rasnog sastava/povećanje učešća produktivnijih rasa; • jačanje postojećih i stvaranje novih kooperanata u sektoru mljekarstva.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: • nabavku steonih junica (maksimalno 10 grla po poljoprivrednom gazdinstvu) i • nabavku nazimica (maksimalno 10 grla po poljoprivrednom gazdinstvu) i nerasta (maksimalno 1 grlo po poljoprivrednom gazdinstvu). Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava, dok u slučaju nabavke steonih junica pravo mogu ostvariti postojeći kooperanti registrovanih mljekara i sirara ili oni koji namjeravaju da osnuju gazdinstvo i sirovo mlijeko predaju registrovanoj mljekari ili sirari. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% prihvatljive vrijednosti investicije. U zavisnosti od vrste stoke koja se nabavlja, maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi: • za nabavku steonih junica do 1.000€ po grlu; • za nabavku nazimica do 200€ po grlu i nerasta do 400€ po grlu. Pravo na podršku za nabavku steonih junica može se ostvariti isključivo za grla koja imaju pedigre sa podacima za najmanje tri generacije. Pravo na podršku kroz ovu mjeru mogu ostvariti gazdinstva pod uslovom da poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse, koje se odnose na objekte za smještaj grla i pod uslovom da se nabavljaju grla u čistoj rasi. Nabavku steonih junica postojeći i budući kooperanti mogu ostvariti uz pomoć registrovanih mljekara i/ili sirara, ili direktno od dobavljača, o čemu će dokaz dostaviti Ministarstvu. Kooperanti koji ostvare podršku su dužni uvećati stočni fond za broj nabavljenih grla, povećati količinu predatog mlijeka otkupljivaču u toku naredne godine srazmjerno broju nabavljenih grla i predavati mlijeko registrovanoj mljekari i/ili sirari u period od najmanje 2 godine od dana ostvarivanja podrške po ovoj mjeri. Poljoprivredna gazdinstva, koja su u prethodnom period ostvarila podršku za nabavku priplodnih grla stoke više od jednom ne mogu ostvariti podršku po ovoj mjeri. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja.

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška unapređenju stočnog fonda	500.000,00
	UKUPNO:	500.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.13	PODRŠKA ZA NABAVKU MEHANIZACIJE, PRIKLJUČAKA I OPREME U FUNKCIJI PRIMARNE PROIZVODNJE	
Razlozi za podršku	Crnogorsku poljoprivredu karakterišu usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača. U prilog ovoj tvrdnji ide i činjenica da, prema podacima popisa poljoprivrede iz 2010. godine, 72% porodičnih poljoprivrednih gazdinstava raspolaže sa manje od 2ha ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Poljoprivredna proizvodnja na takvim površinama obavlja se najviše kroz manuelni rad i neznatno korišćenje mehanizacije. Tako dobijeni poljoprivredni proizvodi su, iako kvalitetni, tržišno nekonkurentni, s obzirom na mali obim proizvodnje, a sama poljoprivredna gazdinstva ekonomski neodrživa. Takođe, u strukturi poljoprivredne proizvodnje u planinskim područjima je najzastupljenije stočarstvo, gdje se ishrana stoke gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka, odnosno sijena u zimskom periodu, pri čemu je korišćenje namjenske mehanizacije izuzetno značajno. Osim toga, raspoloživi, a neiskorišćeni zemljišni resursi, omogućavaju proširenje proizvodnje koja vodi povećanju konkurentnosti domaćeg proizvoda. Zbog depopulacija stanovništva na selu podrška nabavci mehanizacije bi doprinijela unaprjeđenju poljoprivrednih aktivnosti i tako povećala prihode na samom gazdinstvu.	
Ciljevi	• očuvanje i održivo korišćenje prirodnih resursa; • održavanje zemljišta pogodnog za poljoprivrednu proizvodnju; • proširenje proizvodnje; • očuvanje florističkog sastava livada; • povećanje obima i konkurentnosti proizvoda.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za nabavku namjenske mehanizacije, priključaka i opreme u zavisnosti od vrste poljoprivredne proizvodnje. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava koja u prethodnom periodu nijesu koristila podršku za isti tip investicije. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti prihvatljive investicije, do 2.500€ po podnesenom zahtjevu. Prihvatljiv je maksimalno jedan zahtjev po gazdinstvu. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuju Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji odnosno Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji odnosno Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za monitoring i evaluaciju; Implementaciona odgovornost - načelnici Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Nabavka mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje	550.000,00
	UKUPNO:	550.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. <i>Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane</i>	
2.1.14	PODRŠKA INVESTICIJAMA ZA IZGRADNJU BUNARA I BISTIJERNI
Razlozi za podsticaj	Kao teritorija sa najvećim brojem vodenih taloga u Evropi, usljed nepovoljnog vodnog bilansa, gotovo 35% površine ima problem nedostatka vode. Pogodnih zemljišta za navodnjavanje ima oko 51.000ha, međutim, navodnjavanje se primjenjuje na svega 15 - 17% pomenutih površina. Količina vode koja se dnevno troši po uslovnom grlu u stočarskoj proizvodnji (oko 120 litara) često predstavlja veliki problem a i izdatak za poljoprivredne proizvođače. Ovaj problem je često izražen u toku ljeta a konstantan je u bezvodnim područjima. Klimatske promjene koje se između ostalog odnose i na povećan broj dana sa temperaturom većom od prosjeka, malom količinom i nepravilnim rasporedom padavina značajno utiče na smanjenje prinosa poljoprivrednih kultura. Smanjenje štete od posledica suše efikasno se može postići navodnjavanjem ali ono zahtijeva značajna ulaganja i dostupnost vodoizvorišta i kaptaža, zbog čega poljoprivredna gazdinstva nijesu u mogućnosti da sama finansiraju troškove regulisanja potreba u vodi za navodnjavanje svojih proizvodnih površina.
Ciljevi	Modernizacija proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti: – poboljšanje konkurentnosti porodičnih gazdinstava; – povećanje produktivnosti gazdinstva; – smanjenje proizvodnih troškova; – povećanje kvaliteta proizvoda, higijene i bezbjednosti hrane.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podržava se: • bušenje bunara i ugradnja prateće opreme; • nabavka novih tifona; • izgradnja bistijerni; Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva koja posjeduju i obrađuju najmanje 0,5ha voćnjaka i vinograda i/ili 1 ha oranica i/ili 0,3 ha plastenika, a u dijelu stočarske proizvodnje gazdinstva koja u vlasništvu imaju minimum 3 uslovnih grla. Za nabavku tifona minimalna površina pod ratarskim, povrtarskim i krmnim usjevima treba da bude 3 ha. Poljoprivredna gazdinstva koja su u prethodnoj godini ostvarila podršku kroz ovu mjeru ne mogu ostvariti podršku za isti tip investicije. Podrška u dijelu izgradnje bunara će biti samo za one investicije gdje se pronađe voda. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 6.000€ uz budžetsku podršku do 50% vrijednosti prihvatljive investicije (do 3.000€). Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuju Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji odnosno Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji odnosno Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za monitoring i evaluaciju; Implementaciona odgovornost - načelnici Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj

	proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška investicijama u izgradnju bunara i bistijerni	320.000,00
	UKUPNO:	320.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. <i>Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane</i>	
2.1.15	PODRŠKA POKRETANJU POSLOVANJA MLADIH POLJOPRIVREDNIKA
Razlozi za podršku	Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine učešće stanovništva koje živi u ruralnom području iznosi 36,8%. Negativan saldo migracije i rastući indeks starosne dobi, ukazuju na depopulaciju ruralnih područja, ali i njihovo istovremeno demografsko starenje (ruralna područja napušta uglavnom mlađa populacija). Dobro osmišljenom politikom ruralnog razvoja, seoski prostor može pružiti dobar kvalitet života i rada, gdje će prije svega mladi ljudi uvidjeti svoju šansu da počnu da se bave poljoprivredom, što će u značajnoj mjeri omogućiti smanjenje trenda depopulacije sela i demografsko starenje. Rezultat toga bi bilo povećanje procenta učešća mladih poljoprivrednika u ukupnoj starosnoj strukturi, koji prema Poljoprivrednom popisu iz 2010. godine iznosi 8,9% od ukupnog broja radno angažovanih na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima (u EU taj procenat je 14%), ali i povećanje površina obradivog poljoprivrednog zemljišta u strukturi ukupno raspoloživog poljoprivrednog zemljišta.
Ciljevi	• povećanje broja mladih poljoprivrednika u ukupnoj strukturi poljoprivrednih proizvođača; • povećanje broja poljoprivrednika sa srednjoškolskim/fakultetskim obrazovanjem, a koji se bave poljoprivredom; • stvaranje mladih lidera u poljoprivrednoj proizvodnji; • pokretanje agrobiznisa; • povećanje zapošljavanja u ruralnim područjima i povratak mladih ljudi u seosku sredinu; • obezbjeđivanje primjerenog životnog standarda za mlađe generacije ruralnih područja; • bolje korišćenje kapitala tj. poljoprivrednog zemljišta i ljudskih resursa; • povećanje površina obradivog poljoprivrednog zemljišta.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju mladi ljudi, koji su nezaposleni i imaju završenu srednju poljoprivrednu/veterinarsku školu ili završen poljoprivredni/biotehnički/veterinarski fakultet, koji posjeduju poljoprivredno zemljište i koji žele da se bave poljoprivredom. Mladi poljoprivrednik podnosi biznis plan Ministarstvu nakon objavljivanja Javnog poziva za dodjelu podrške, a Ministarstvo će na osnovu odobrenog biznis plana, odrediti mentora koji je zaposlen u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, koji će biti odgovoran za planiranje, praćenje i nadzor nad sprovođenjem aktivnosti opisanih u biznis planu. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Podrška u iznosu od 100% će se isplaćivati u ratama, u zavisnosti od dinamke sprovođenja aktivnosti opisanih u biznis planu, na sljedeći način: 1. isplata prve rate u iznosu od 30% od ukupno odobrene podrške; 2. isplata druge rate u iznosu od 50% uz dokaz da su aktivnosti iz biznis plana započete; 3. isplata treće rate u iznosu od 20% nakon sprovedenih aktivnosti opisanih u biznis planu. Kriterijumi za podršku su sljedeći: - fizičko lice, starosti od 18 do 35 godina; - na evidenciji Zavoda za zapošljavanje; - završena srednja poljoprivredna/veterinarska škola ili završen poljoprivredni/biotehnički/veterinarski fakultet; - posjeduje zemlju na svoje ime ili kao član kućne zajednice registrovanog poljoprivrednog gazdinstva ili posjeduje ugovor o zakupu poljoprivrednog zemljišta zaključen na period od najmanje 7 godina. Podrška se odobrava za primarnu poljoprivrednu proizvodnju: - višegodišnji zasadi (voćarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo); - višegodišnje ljekovito i aromatično bilje; - povrtarska proizvodnja; - stočarstvo (govedarstvo, ovčarstvo, kozarstvo, svinjarstvo, živinarstvo); - pčelarstvo.

	Biznis plan se dostavlja isključivo na obrascu koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, sa internet stranice Ministarstva i u kancelarijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji ili u oblasti stočarstva. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 100%, odnosno 10.000€ po odobrenom biznis planu i po jednom mladom poljoprivredniku. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta, kao i kontrole od strane odgovornog mentora. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere.	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva i biznis plana koji ispunjava kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu odobrenog biznis plana na žiro račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta, kao i kontrole od strane odgovornog mentora.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuju Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji ili u oblasti stočarstva i odgovorni mentor. Podrška se obezbjeđuje na osnovu odobrenog biznis plana, odgovarajuće dokumentacije i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji ili u oblasti stočarstva i odgovornog mentora.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnici Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i/ili u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponenta:	Iznos u €
	Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika	445.000,00
	UKUPNO:	445.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.16	PODRŠKA FORMIRANJU OTKUPNIH CENTARA	
Razlozi za podsticaj	Organizovani otkup poljoprivrednih proizvoda u svrhu osiguranja proizvodnje je zahtjev koji se stalno ističe od strane poljoprivrednih proizvođača, a posebno onih iz ruralnih područja. Nedostatak otkupa, koji je izazvan udaljenošću od strane regionalnih centara, odnosno neadekvatnim uslovima za otkup negativno utiče na dalji razvoj poljoprivredne proizvodnje. U svrhu daljeg razvoja poljoprivrede u okviru novog projekta MIDAS 2 koji Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje uz podršku Svjetske banke, jedan od segmenata je i podrška za razvoj otkupnih centara za različite vrste poljoprivrednih proizvoda.	
Ciljevi	• Sigurnost proizvodnje; • Smanjenje troškova transporta uz udruživanje poljoprivrednih proizvođača; • Kreiranje lanaca vrijednosti koji će omogućiti kraću vezu između proizvođača i krajnjih potrošača; • Stvaranje infrastrukturnih pretpostavki za organizovan otkup poljoprivrednih proizvoda i nabavku pripradajuće opreme.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera podrške formiranju otkupnih centara će biti definisana kroz Operativni Priručnik kojim će se definisati i kriterijumi za podršku.	
Korisnici	Korisnici sredstava podrške uključivaće između ostalih: udruženja poljoprivrednih proizvođača, kooperative, klastere, preduzetnike, kompanije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje/prerade i druge u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Način plaćanja	Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske kontrole završene investicije, korisniku se na njegov žiro račun uplaćuje iznos novca – bespovratnih sredstava (procenat podrške definisan javnim pozivom).	
Procedura realizacije	Mjera će se sprovoditi u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost generalni direktor Direktorata za plaćanja.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška formiranju otkupnih centara	1.000.000,00
	UKUPNO:	1.000.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.17	PODRŠKA JAČANJU OTKUPNE MREŽE MLJEKA	
Razlozi za podršku	Otkup mlijeka je jedna od slabijih karika lanca vrijednosti u mljekarskom sektoru. Mljekare organizuju otkup same na način što specijalnim vozilima posjećuju sve poljoprivredne proizvođače na licu mjesta. Mjera podrška jačanju otkupne mreže uvedena je kada u većini opština nije bilo organizovanog otkupa mlijeka. Međutim, u poslednjih 10 godina ovaj segment je unaprijeđen dok je značajno povećan broj mljekara. I pored evidentnog unapređenja otkupne mreže još uvijek u pojedinim opštinama nije organizovan otkup sirovog mlijeka.	
Ciljevi	• održavanje, jačanje i proširenje infrastrukture za otkup mlijeka; • podizanje konkurentnosti proizvodnje i prerade mlijeka; • povećanje otkupa mlijeka i prerade u objektima koji su upisani u Registar odobrenih objekata; • širenje asortimana mlječnih proizvoda iz domaće proizvodnje.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Putem učešća u finansiranju troškova otkupa mlijeka, uključujući funkcionisanje odobrenih sabirališta mlijeka u kojima se sakuplja mlijeko od više proizvođača, podržavaju se mljekare da održavaju i proširuju otkupnu mrežu. Mjera se odnosi na objekte koji su upisani u Registar odobrenih objekata, koji redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Osnov za učešće u finansiranju troškova otkupa je količina otkupljenog mlijeka koja se dokazuje priloženim spiskovima proizvođača sa naznačenim količinama otkupljenog mlijeka. Troškovi se nadoknađuju za svaki litar otkupljenog mlijeka u iznosu od 0,015€ po litru, što podrazumijeva i količine manje od 400 litara mjesečno otkupljene od kooperanata. U cilju stvaranja klastera i ukрупnjavanja proizvodnje dodatno će biti podržane mljekare koje mlijeko otkupljuju i sarađuju sa više kooperanata. Mljekare koje na godišnjem nivou prosječno imaju više od 75 kooperanata biće podržane sa do 1.000€ na svakih 75 kooperanata.	
Korisnici	Pravo na podršku imaju objekti koji su upisani u Registar odobrenih objekata a koji otkupljuju mlijeko od više od 30 domaćih proizvođača.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa spiskom poljoprivrednih proizvođača od kojih je otkupljeno mlijeko.	
Procedura realizacije	Osnov za obračun i isplatu premije su otkupljene mjesečne količine mlijeka sa registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori. Objekti za preradu mlijeka koji su upisani u Registar odobrenih objekata dostavljaju podatke najkasnije do desetog u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Isplate se vrše mjesečno mljekarama i sirarama.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - načelnica Direkcije za stočarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije	330.000,00
	Premije po osnovu broja kooperanata	15.000,00
	UKUPNO:	345.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.18	PODRŠKA RAZVOJU KLASTERA U OBLASTI POLJOPRIVREDE	
Razlozi za podsticaj	Klasteri kao načini organizovanja poljoprivrednih proizvođača postaju sve više prisutni u Crnoj Gori. Sa druge strane podrška klasterima od strane države biva sve potrebija. U tom smislu Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u saradnji sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede (IFAD) započelo Projekat stvaranja klastera i razvoja ruralnih područja (RCTP) koji se implementira u sedam crnogorskih opština (Nikšić, Šavnik, Žabljak, Bijelo Polje, Mojkovac, Petnjica i Berane). Postoje dvije osnovne komponente projekta i to razvoj klastera i razvoj ruralne infrastrukture. Komponenta za razvoj klastera zasnovana je na stvaranju klastera vođena interesima primarnih aktera. Klasteri će biti geografski povezan skup različitih proizvođača i dobavljača, institucija i drugih zainteresovanih strana koji će sinergijskim djelovanjem u lancu vrijednosti dovesti do tržišnog povezivanja svih članova lanca vrijednosti. Ova komponenta će stvoriti klastere za lance vrijednosti proizvoda koji imaju visok tržišni potencijal, a to su: iz oblasti stočarstva (ovčije i kozje meso, mlijeko i mliječni proizvodi), bobičasto voće i sjemenski krompir i drugi.	
Ciljevi	• povezivanje poljoprivrednih proizvođača iz opština obuhvaćenih projektom; • smanjenje troškova proizvodnje i transporta uz udruživanje poljoprivrednih proizvođača; • kreiranje lanaca vrijednosti koji će omogućiti kraću vezu između proizvođača i krajnjih potrošača; • obezbjeđivanje grant podrške za male poljoprivredne proizvođače.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera podrške će biti definisana Operativnim priručnikom. Priručnikom će se definisati i kriterijumi za podršku.	
Korisnici	Korisnici sredstava podrške uključivaće između ostalih: individualne poljoprivredne proizvođače, udruženja poljoprivrednih proizvođača, kooperative, klastere, preduzetnike, kompanije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje/prerade i druge u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Način plaćanja	Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske kontrole, korisniku se na njegov žiro račun uplaćuje iznos novca – bespovratnih sredstava (procenat podrške definisan javnim pozivom).	
Procedura realizacije	Mjera će se sprovoditi u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - Jedinica za sprovođenje IFAD projekta.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška razvoju klastera u oblasti poljoprivrede	420.000,00
	UKUPNO:	420.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima	
2.2.1	OČUVANJE AUTOHTONIH GENETIČKIH RESURSA U POLJOPRIVREDI
Razlozi za podršku	Generacije poljoprivrednih proizvođača i oplemenjivača širom svijeta ostavile su u nasljeđe čovječanstvu na hiljade lokalno adaptiranih populacija nastalih kao rezultat vjekovne prirodne selekcije i pažljivog odabiranja (Myers, 1994). Crna Gora na relativno maloj površini raspolaže bogatim i raznovrsnim živim svijetom – biodiverzitetom. Izuzetno je bogat i genetički fond biljaka i životinja u poljoprivredi, koji se ogleda u velikom broju vrsta, sorti i rasa, a naročito autohtonih populacija biljaka i životinja koje se koriste za proizvodnju hrane. Crnogorska banka gena vremenom će biti sve bogatija i vodiće računa da postojeća germplazma bude dostupna svim institucijama i pojedincima koji za nju iskazu interesovanje. Neprocjenjiva je zasluga upravo poljoprivrednih proizvođača, koji su uzgojem starih domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, spriječili njihov trajni gubitak i sačuvali ovu bogatu riznicu za dobrobit našeg potomstva i šire društvene zajednice. Ta činjenica, kao i obaveze po pitanju očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u skladu sa međunarodnim konvencijama i principima, nalažu tj. zahtijevaju i odgovarajuću finansijsku podršku iz budžeta za stimulisanje poljoprivrednih gazdinstava da održavaju genetičke resurse.
Ciljevi	• doprinos očuvanju ukupnog biodiverziteta; • očuvanje i održivo korišćenje ugroženih autohtonih vrsta/sorti/rasa; • izučavanje i selekcija genotipova iz autohtonih populacija biljnih vrsta; • obogaćivanje baze podataka o genetičkim resursima i stvaranje predispozicija za komercijalni uzgoj domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, koje treba da budu jedan od vidova prepoznatljivosti i komponenta kvaliteta crnogorskih poljoprivrednih proizvoda na međunarodnom tržištu;
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku imaju proizvođači koji uzgajaju autohtone vrste/sorte/rase i koji su saglasni da sarađuju sa institucijom nadležnom za genetičke resurse po pitanju dostavljanja materijala i pružanja neophodnih informacija. • U biljnoj proizvodnji podrška se daje: • za višegodišnje kulture: uzgoj i njega pojedinačnih (do 30) veoma starih stabala masline/čokota vinove loze ili zasada procijenjene starosti preko 200 godina (za masline preko 1000 godina), uzgoj i njega pojedinačnih stabala (do 30) ili zasada ostalih voćnih vrsta/sorti, koje su ugrožene genetskom erozijom; • za jednogodišnje kulture: uzgoj ratarskih i povrtarskih kultura na površini većoj od 0,3ha po uzgajanoj vrsti. • U stočarstvu podrškom je obuhvaćen: uzgoj buše u govedarstvu; zetske žuje, sore, pivske pramenke i ljabe u ovčarstvu i domaće balkanske koze i magaraca. Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu isključivo na obrascu, koji se može preuzeti na internet stranici i u kancelarijama Ministarstva uz Izvještaj relevantne naučno-istraživačke institucije koji sadrži: opis - istorijat, poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse, naziv (sistematsku pripadnost), brojčano stanje, površinu, procijenjenu starost, ostvareni i planirani vid saradnje sa vlasnikom genetičkog resursa. Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. jun 2019. godine. Podrška je namijenjena i naučno-istraživačkim institucijama za rad na inventarizaciji, sakupljanju, morfološkoj karakterizaciji, genetičkoj identifikaciji i konzervaciji genetičkih resursa. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja zadovoljavaju kriterijume. Ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun po priloženom izvještaju ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i podnesenih zahtjeva naučno istraživačkih institucija, uz priloženi izvještaj o realizovanim aktivnostima za 2019. godinu.

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost – samostalni savjetnik I za programiranje i samostalna savjetnica I za organsku proizvodnju.	
Finansijski plan	Komponente:	Iznos u €
	Premije po grlu za genetičke resurse u stočarstvu: - za goveda po 80€; - ovace i koze po 8€, - dodatna premija za gajenje zetske žuje 7€, - za magarce 50€ po grlu.	20.000,00
	Genetički resursi u biljnoj proizvodnji: - jednogodišnje ratarske i povrtarske kulture – 500€/ha vrsti ili sorti za uzgoj na površini većoj od 0,3ha; - višegodišnje kulture: za pojedinačne vjekovne jedinke masline/vinove loze kao i za pojedinačna stabla ostalih voćnih vrsta/sorti koje su ugrožene genetskom erozijom - 50€/stablu.	10.000,00
	Monitoring, identifikacija, inventarizacija, morfološka karakterizacija i izvještaji	10.000,00
	UKUPNO:	40.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima	
2.2.2	PODRŠKA ORGANSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	Usitnjena gazdinstava sa malim obimom proizvodnje ne mogu biti konkurentna ukoliko njihovi proizvodi nemaju dodatnu vrijednost na kvalitet proizvoda, što se postiže organskim načinom proizvodnje. Činjenica je da posljednjih godina interesovanje kod proizvođača za ovim vidom proizvodnje raste, ali to je još uvijek nedovoljno da bi se govorilo o ozbiljnijoj proizvodnji. Zbog toga je potrebno u kontinuitetu podsticati ovaj način poljoprivredne proizvodnje. Osim toga svijest potrošača o važnosti zdrave hrane iz dana u dan raste, što podstiče konstantno povećanje potražnje za organskim proizvodima, kako kod nas tako i u svijetu. Jedna od šansi za plasman organskih proizvoda je i namjera da se u Crnoj Gori razvija visokokvalitetan turizam. To znači da crnogorska organska proizvodnja može podržati razvoj turizma, dok turizam u kombinaciji sa organskom proizvodnjom može otvoriti nova radna mjesta i poboljšati život u ruralnim područjima.
Ciljevi	• održivo gazdovanje prirodnim resursima; • smanjenje negativnih uticaja poljoprivrede na okolinu; • očuvanje biodiverziteta; • podizanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda; • doprinos afirmaciji Crne Gore kao ekološke države; • uvođenje novih kontrolnih mehanizama za direktna plaćanja kroz Direktorata za plaćanja; • postepeno stvaranje mehanizama za izgradnju Integrisanog administrativnog sistema kontrole u Direktoratu za plaćanje.
Opis mjera i kriterijumi za podršku	Podrška se daje proizvođačima koji proizvode organske proizvode u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji. Podrška se ostvaruje po hektaru proizvodne površine, pčelinjem društvu, jedinki živine i uslovnom grlu u stočarstvu. Pravo na podršku mogu ostvariti poljoprivredni proizvođači koji su upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji zaključno sa 31. decembrom 2018. godine i u Registar poljoprivrednih gazdinstava zaključno sa datumom prijave za podršku kroz ovu mjeru. U biljnoj proizvodnji minimalne površine za podršku su: • 0,15 ha za proizvodnju povrća u zaštićenim prostorima i 0,3 ha za proizvodnju povrća na otvorenom; • 0,5 ha za višegodišnje kulture (voće, ljekovito i aromatično bilje); • 0,5 ha za ratarske kulture. U pčelarskoj proizvodnji minimalni kriterijum je 20 pčelinjih društava. U stočarskoj proizvodnji minimalni kriterijumi su: • 3 grla krava i priplodnih junica; • 30 ovaca; • 30 koza; • 300 jedinki živine. Ukoliko podnosilac zahtjeva aplicira za više oblasti, mora ispuniti minimalne kriterijume za sve oblasti navedene u zahtjevu. Ukoliko se sabiraju površine od dvije ili više parcela, svaka od njih mora biti najmanje površine 0,03 hektara, odnosno minimalna veličina SIZEP parcele. U slučaju vraćanja proizvođača na početni nivo prelaznog perioda (konverzije) i/ili oduzimanja sertifikata usljed nepoštovanja pravila u organskoj proizvodnji, subvencije se neće isplaćivati do ponovnog dobijanja sertifikata ili do ponovnog uspostavljanja kontinuiteta proizvodnje od najmanje 2 godine. Proizvođači čija je proizvodnja u prelaznom periodu (konverziji) duže od propisane, neće ostvariti pravo na podršku. Obračun podrške vrši se na osnovu administrativne i terenske kontrole i izvještaja kontrolnog tijela za sertifikaciju u organskoj proizvodnji da podnosilac zahtjeva ispunjava uslove utvrđene Zakonom o organskoj proizvodnji. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi

	planirani iznos sredstava opredijeljen ovom mjerom, proporcionalno će se smanjivati plaćanja po hektaru, pčelinjem društvu, jedinki živine i uslovnom grlu stoke. Bliži kriterijumi koji se odnose na maksimalni iznos podrške, uslove i postupak za ostvarivanje prava na podršku utvrđuje Ministarstvo Javnim pozivom.	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji i u Registar poljoprivrednih gazdinstava.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima definisanim Javnim pozivom i operativnim priručnikom za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Administrativnu i terensku kontrolu, kao i isplatu vrši Direktor za plaćanja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalni direktor Direktorata za plaćanja; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za direktnu i tržišnu podršku i samostalna savjetnica I za organsku proizvodnju.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Plaćanje u biljnoj proizvodnji za: - višegodišnje zasade – 400€/ha; - ratarsku proizvodnju – 250€/ha (proizvođači višegodišnjih krmnih kultura, osim u godini zasnivanja usjeva, imaju pravo na podršku u iznosu od 100€ i u sljedeće četiri godine za istu parcelu uz uslov da se iste prijavljuju za sertifikaciju i kontrolišu od strane ovlašćenog kontrolnog tijela); - proizvodnju povrća – 350€/ha. B. Plaćanje u stočarskoj proizvodnji po: - uslovnom grlu krave i junice – 100€; - uslovnom grlu ovaca i koza – 100€; - jedinki živine – 2€; - pčelinjem društvu – 40€. Sredstva opredijeljena za finansiranje ove mjere su iz dodatnog finansiranja Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede (MIDAS) projekta.	400.000,00
	UKUPNO:	400.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima	
2.2.3	ODRŽIVO KORIŠĆENJE PLANINSKIH PAŠNJAKA
Razlozi za podršku	Crna Gora je veoma bogata planinskim pašnjacima, koji se tradicionalno koriste putem ekstenzivnog gajenja stoke (goveda, ovaca i koza) za proizvodnju mlijeka i mesa. Planinski pašnjaci su, uključujući i katune na njima, posebno bogatstvo koje doprinosi očuvanju biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj. Taj sistem omogućuje proizvodnju tradicionalnih proizvoda (različite vrste sireva, skorup i druge mlječne proizvode, jagnjeće i druge vrste mesa) koji imaju važnu ulogu u crnogorskoj nacionalnoj kuhinji. Prema raspoloživim podacima, u Crnoj Gori postoji oko 500 katuna od kojih se i danas znatan broj koristi ali sa mnogo manjim brojem stoke. Jedan broj seoskih domaćinstava i danas praktikuje ovaj vid držanja stoke, čime se održavaju planinski pašnjaci i smanjuju negativne posljedice koje prate napuštanje pašnjaka. Međutim, postoje brojni još nedovoljno iskorišćeni pašnjački resursi. Očuvanje planinskih pašnjaka i katunskog načina stočarenja veoma je važno i sa stanovišta očuvanja prirodne i kulturne baštine. Direktna podrška po uslovnom grlu stoke koja se izdiže na katune i koristi planinsku pašu može stimulisati poljoprivredna gazdinstva da sačuvaju i dalje razvijaju taj sistem proizvodnje.
Ciljevi	• očuvanje i održivo korišćenje prirodnih resursa; • održivo gazdovanje poljoprivrednim zemljištem; • zaštita životne sredine; • očuvanje biodiverziteta; • održavanje prirodne i kulturne baštine; • očuvanje tradicionalnih proizvoda; • obnavljanje pašnjaka putem uklanjanja šikara; • sprečavanje konverzije u šume.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje poljoprivrednim gazdinstvima koja najmanje tri mjeseca u kalendarskoj godini drže stoku (svoju i stoku uzetu na mljekarinu) na crnogorskim katunima. Podrška ima oblik plaćanja po uslovnom grlu. Pod jednim uslovnim grlom (UG) smatra se: krava, vo, dvoje junadi, 10 ovaca, 10 koza, konj, osim teladi, jagnjadi i jaradi. Za obračun se uzimaju sve navedene vrste i kategorije preživara i maksimalno dva konja po gazdinstvu. Minimalan broj za podršku je pet uslovnih grla. Preduslov podrške za goveda, ovce i koze je da su grla obilježena ušnim markicama i njihovo kretanje na katun prijavljeno u skladu sa zakonom. Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva dužna je običi najmanje 50% prijavljenih gazdinstava i sačiniti pisani izvještaj o izvršenoj kontroli i dostaviti ga Ministarstvu. U slučaju da podnosilac zahtjeva ne izvrši ažuriranje podataka i/ili u zahtjevu za premije unese veći broj grla gubi pravo na premiju u tekućoj godini. Premija po uslovnom grlu iznosi do 10€. Ukoliko je ukupna visina zahtjeva za podršku veća od planiranog iznosa, proporcionalno se smanjuje plaćanje po uslovnom grlu. Pravo na podršku imaju gazdinstva koja su registrovana u Registru poljoprivrednih gazdinstva koje vodi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju uslove.
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima koje dostavlja Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.
Procedura realizacije	Februar: Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva distribuira obrasce zahtjeva za prijavu i putem medija najavljuje mjeru. 1. mart - 30. april: Proizvođači sami ili uz pomoć Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva popunjavaju obrasce za premije (potvrda o kretanju stoke). Zahtjevi za premije se dostavljaju regionalnim centrima Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva, lično ili preporučenom poštom. 1. maj - 30. septembar: Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva provjerava stanje na terenu: minimum 50% podnesenih zahtjeva. Za goveda, ovce i koze Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva provjerava prijavu kretanja preko Elektronske baze podataka. 1. oktobar - 30. oktobar: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i dostavljanje

	Ministarstvu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost samostalni savjetnik I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Premije za izdig stoke na katune	220.000,00
	UKUPNO:	220.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.4	PODRŠKA UPRAVLJANJU STAJSKIM ĐUBRIVOM	
Razlozi za podršku	Sagledavanjem stanja na terenu identifikovan je jedan broj oblasti u kojima će poljoprivrednici morati uložiti dodatna sredstva kako bi ispunili standarde propisane Kodeksom dobre poljoprivredne prakse. Najčešći poljoprivredno-ekološki rizik je rizik od lokalizovanog zagađenja površinskih i podzemnih voda stajskim đubrivom, tečnim stajnjakom, zagađenom vodom i u nešto manjoj mjeri, otpadnim vodama iz silaže.	
Ciljevi	• rješavanje pitanja odlaganja stajnjaka; • rješavanje pitanja otpadnih voda; • očuvanje životne sredine.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za izgradnju i rekonstrukciju objekata (bazena) za skladištenje stajskog đubriva uključujući specijalizovane tankove za lagerovanje stajnjaka. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 4.000€ uz budžetsku podršku do 60% vrijednosti prihvatljive investicije (do 2.400€), osim za mlade poljoprivrednike (starosti do 40 godina u trenutku objavljivanja javnog poziva) gdje podrška iznosi do 70% prihvatljive investicije (do 2.800€). Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom. Pravo na podršku kroz ovu mjeru mogu ostvariti gazdinstva koja do sada nijesu koristila podršku za upravljanje stajnjakom, a pod uslovom da poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse, koje se odnose na objekte za smještaj grla. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za programiranje; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	130.000,00
	UKUPNO:	130.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima	
2.3.1	RAZVOJ DODATNIH AKTIVNOSTI NA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA
Razlozi za podršku	Većina ruralnog stanovništva, osim poljoprivrede, ima malo drugih izvora dohotka. U ruralnim područjima razvoj poljoprivrede ima ograničene mogućnosti, pa se zbog toga traži mogućnost alternativnog načina zapošljavanja. Poseban značaj može da ima razvoj drugih ekonomskih (nepoljoprivrednih) aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima, kao i razvoj različitih vrsta aktivnosti i servisa koji nijesu usko vezani za poljoprivredu. Generalno gledano, postoji znatan potencijal u turizmu ruralnog područja koji je samo djelimično iskorišćen. Podrškom dodatnim mogućnostima zapošljavanja mogu se u nekim područjima zaustaviti negativni trendovi depopulacije i napuštanje sela. Razvoj dodatnih aktivnosti na gazdinstvima neophodna je za zapošljavanje i održivi razvoj ruralnih područja, i njome se može pridonijeti boljem uravnoteženju regionalnog razvoja u ekonomskom i socijalnom smislu. Korišćenje pašnjaka je veoma važan segmenat za očuvanje biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj za gazdinstvo. Zastarjele kolibe zahtjevaju njihovu adaptaciju, kako bi bile u funkciji, a takođe i regulisanje vodosnabdjevanja za gazdinstva koje izdižu na katune, rekonstrukciju postojećih pojila za stoku i obezbijedenje električne energije kroz nabavku fotovoltaznih sistema.
Ciljevi	• stvaranje i povećanje turističkih kapaciteta na poljoprivrednim gazdinstvima • stvaranje i povećanje ugostiteljskih kapaciteta na poljoprivrednim gazdinstvima • poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim/planinskim područjima; • povećanje dohotka na poljoprivrednim gazdinstvima kroz investicije u preradu; • povećavanje zapošljavanja u ruralnim područjima; • podrška tradicionalnoj lokalnoj ekonomiji poljoprivrednika u planinskim područjima kroz razvoj mogućnosti za dodatnu vrijednost u poljoprivrednoj proizvodnji, kompletan proizvodni proces i bolje uslove za život ili rad na gazdinstvima ili pašnjacima; • doprinos očuvanju biodiverziteta i tradicionalnih „otvorenih” pejzaža; • zaustavljanje depopulacije; • iskorišćavanje potencijala u turizmu ruralnog područja.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera se sastoji iz dvije komponente: Komponenta I - Kroz projekat MIDAS 2 koji Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje uz podršku Svjetske banke a kako bi se pokrenule aktivnosti koje nijesu direktno vezane za poljoprivredu na poljoprivrednim gazdinstvima (direktna prodaja, turizam, zanatstvo) kreirale se podrška u vidu grantova za poljoprivredne proizvođače. Grantovi će biti kreirani po modelu IPARD like kako bi se poljoprivredni proizvođači pripremili za implementaciju mjere kroz IPARD II program. Kriterijumi za podršku biće definisani Operativnim priručnikom. Komponenta II - Podrška poljoprivrednim gazdinstvima koja su poslednje tri godine ostvarivale pravo na premije za održivo korišćenje planinskih pašnjaka. Podrška se dodjeljuje za investicije u adaptaciju koliba (katuna) na planinama za poljoprivrednike i njihove porodice uz zadržavanje tradicionalnih aspekata građenja, regulisanje vodosnabdjevanja (rekonstrukcija postojećih pojila, rekonstrukcija postojećih sistema za pojenje stoke, kao alternativa prirodnim izvorima vode i kupovina plastičnih cistijerni za vodu) i nabavku fotovoltaznih sistema. Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za 2019. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na internet stranici Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Specifični kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Maksimalno prihvatljiva investicija iznosi 3.000€ uz budžetsku podršku do 50% vrijednosti prihvatljive investicije (do 1.500€), osim za nabavku fotovoltaznih sistema gdje podrška iznosi do 70% prihvatljive investicije s tim što je maksimum podrške do 1.000€.

	Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti poljoprivredne proizvođače i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume propisane Javnim pozivom. Korisnici komponente I koja se finansira kroz projekat MIDAS 2 biće definisani Operativnom priručnikom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku. Procedura realizacije za komponentu I koja se finansira kroz projekat MIDAS 2 biće definisana Operativnim priručnikom.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Procedura realizacije za komponentu koja se finansira kroz projekat MIDAS 2 biće definisana Operativnim priručnikom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - načelnik Direkcije za monitoring i evaluaciju; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva; Implementaciona odgovornost za realizaciju komponente koja se finansira iz MIDAS 2 – generalni direktor Direktorata za plaćanje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška diversifikaciji kroz projekat MIDAS 2	1.000.000,00
	Podrška investicijama u adaptaciju planinskih katuna i nabavku fotovoltaznih panela	100.000,00
	UKUPNO:	1.100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.2	RAZVOJ SELA I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE	
Razlozi za podršku	Loša seoska infrastruktura (obezbjedenost lokalnim putevima, vodom, u nekim područjima i strujom) karakteristična je za mnoga ruralna područja u Crnoj Gori, posebno u udaljenim planinskim područjima. Obezbjedenje vode u postojećim komercijalnim zasadima, preduslov je primjene savremenih agrotehničkih mjera i preduslov za smanjenje rizika u proizvodnji od elementarnih nepogoda. Takvo stanje negativno utiče na ekonomski i socijalni status ruralnih područja i doprinosi depopulaciji sela. Zaustavljanje ovog trenda i postizanje održivog razvoja ruralnih područja jedan je od važnijih izazova ukupnog razvoja Crne Gore. Razvoj sela u dijelu infrastrukture nijesu mogući bez značajnije podrške iz budžetskih sredstava.	
Ciljevi	• poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; • stvaranje uslova za razvoj poljoprivrede i diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima i u seoskim sredinama u cjelini.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za poboljšanje ruralne infrastrukture, a posebno za: • izgradnju nove i adaptaciju i rekonstrukciju postojeće infrastrukture (put, voda, struja i ostala infrastruktura) do pojedinih ili grupa seoskih domaćinstava, pristup katunima, infrastruktura u okviru gazdinstva; • projekte razvoja elektro mreže u ruralnim područjima, kao i korišćenje solarne energije; • projekte podrške radu mašinskih prstenova; • sve ostale projekte ruralne infrastrukture. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je u saradnji sa Međunarodnim fondom za razvoj poljoprivrede (IFAD) započelo projekat stvaranja klastera i razvoja ruralnih područja (RCTP) koji se implementira u sedam crnogorskih opština (Nikšić, Šavnik, Žabljak, Bijelo Polje, Mojkovac, Petnjica i Berane). Postoje dvije osnovne komponente projekta i to razvoj klastera i razvoj ruralne infrastrukture. Komponenta vezana za projekte finansirane uz podršku Međunarodnog fonda za razvoj poljoprivrede - IFAD biće realizovana u skladu sa Operativnim priručnikom. Glavne vrste infrastrukture koje će biti prihvatljive pod ovom komponentom će obuhvatiti javnu infrastrukturu kao što su infrastruktura za snabdijevanje vodom, uključujući vodene akumulacije, sistemi za vodosnabdijevanje višestruke namjene i lokalne i seoske puteve uključujući potrebne pomoćne strukture/objekte.	
Korisnici	Lokalne samouprave, sela, grupe sela, režijski odbori, individualna poljoprivredna gazdinstva i ostali vidovi organizovanja.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun. Komponenta vezana za IFAD će biti realizovana u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi zahtjeva potencijalnih korisnika i rješenjem Ministarstva. Komponenta vezana za IFAD će biti realizovana u skladu sa Operativnim priručnikom.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja; Operativna odgovornost - samostalna savjetnica I za koordinaciju i odnose za javnošću ruralnog razvoja; Operativna odgovornost za potkomponentu IFAD – Jedinica za implementaciju IFAD projekta.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška razvoju ruralne infrastrukture kroz nacionalni budžet	720.000,00
	Podrška razvoju ruralne infrastrukture - IFAD 880.000€	1.540.000,00
	Podrška razvoju ruralne infrastrukture - nacionalna kontribucija za IFAD projekat 660.000€	
UKUPNO:		2.260.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI	
3.1	OBRAZOVANJE, ISTRAŽIVANJA, RAZVOJ I ANALIZE
Razlozi za podršku	Moderan koncept održivog razvoja poljoprivrede i ruralnih područja sve više zahtijeva da bude zasnovan na znanju. To podrazumijeva jačanje obrazovne komponente, istraživanja usmjerenih u rješavanje razvojnih izazova i problema i izradu analiza koje su osnova za definisanje i implementaciju agrarne politike i ocjenu njenih efekata. Reforme i prilagođavanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU (ZPP) još više nameću potrebu snažne institucionalne podrške koju nije moguće obezbijediti bez jačanja kadrova i istraživačko – razvojne funkcije. Stanje u Crnoj Gori iskazuje deficite u naučno-istraživačkom sektoru, koji u znatno većoj mjeri treba da podržava razvoj poljoprivrede i usklađivanje sa ZPP EU. Dodatno, potrebno je obezbijediti sve uslove za sprovođenje Strategije poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020 i Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU pregovaračko poglavlje 11 (PP11) u skladu sa planiranom dinamikom.
Ciljevi	• razvoj poljoprivrede zasnovan na znanju; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i usklađivanja sa EU ZPP, uz punu implementaciju Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU PP11; • jačanje administrativnih kapaciteta za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • uspostavljanje FADN sistema.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se usmjerava u: • poboljšanje uslova školovanja u srednjim školama i fakultetima i stipendiranje kadrova u zemlji i inostranstvu; • jačanje naučno-istraživačkog i razvojnog rada sa direktnom primjenom u poljoprivredi; • primjena inovacija u poljoprivredi; • izradu ekonomskih analiza za potrebe agrarne politike sa posebnim akcentom na izračun koeficijenta monetarne vrijednosti poljoprivrednih proizvoda – Standard Output (planiranje mjera i ocjena efekata njihove primjene). Za poboljšanje uslova školovanja podrška se daje na osnovu zahtjeva škola koji sadrže opis i argumentaciju projekata. Podrška se daje za investicije u objekte, opremu i mehanizaciju potrebnu za izvođenje praktične nastave. Podrška se daje za stipendiranje određenog broja učenika srednjih škola i studenata, promovisanje poljoprivredne proizvodnje među školskom populacijom, organizovanjem posjeta učenika savremenim gazdinstvima i manifestacijama iz ove oblasti. Podrška se daje naučno-istraživačkom radu za projekte po zahtjevu Ministarstva. Prijave istraživačkih projekata moraju sadržati programe kojima se dokazuje da će istraživanja imati efekte na razvoj ili unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Projekte mogu kandidovati timovi domaćih i/ili inostranih stručnjaka. Podrška se daje primjeni inovacija u poljoprivredi, i to: poljoprivrednim proizvođačima, udruženjima ili naučnim institucijama. Podrška se daje za školovanje određenog broja postdiplomaca i doktoranata iz oblasti koje su značajne za rad Ministarstva. Izrada ekonomskih analiza u poljoprivredi, evaluacija projekata i mjera agrarne politike, izrada godišnjih izvještaja, sprovodi se na zahtjev Ministarstva, a mogu se finansirati li sufinansirati i druge mjere i aktivnosti Ministarstva (povremene komisije, ekspertize, stipendiranje socijalno ugroženih đaka i studenata ili onih koji žive u izrazito nerazvijenim ruralnim sredinama, a školuju se iz oblasti značajnih za rad Ministarstva). Izrada Izvještaja o stanju u poljoprivredi (Zelena knjiga) sadrži ocjenu stanja i ekonomskog položaja poljoprivrede, kao i efekte realizacije mjera agrarne politike. Dokument će sadržati detaljan analitički pregled opšteg stanja crnogorske poljoprivrede u posljednjih deset godina, kako horizontalno tako i po sektorima. Izvještaj se priprema u skladu sa praksom država članica EU, koje ovu vrstu izvještaja rade jednom godišnje. Ovo je prvi put da Crna Gora radi ovaj dokument. U narednom periodu neophodno je uključiti što više poljoprivrednih gazdinstava u sistem

	računovodstvenih podataka (FADN). Učešće poljoprivrednih gazdinstava u FADN istraživanju je dobrovoljno, a Ministarstvo će kroz model iskazane zahvalnosti svim gazdinstavima na početku pristupanja u FADN sistem dodijeliti „FADN promotivne pakete“.	
Korisnici	Obrazovne i naučno-istraživačke ustanove, regionalne kancelarije, ekspertski timovi ili pojedinci, studenti deficitarnih i drugih zanimanja.	
Način plaćanja	Na bazi zahtjeva, po ispostavljenoj fakturi za ugovoreni i obavljeni posao i izvještaj.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i rješenja Ministarstva, a odabir projekata vrši se na osnovu objektivnih kriterijuma.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – državni sekretar Ministarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Poboljšanje uslova srednjeg i visokog obrazovanja stipendiranje kadrova u zemlji i inostranstvu i popularizacija poljoprivrede u školama	30.000,00
	Ekonomске analize za potrebe agrarne politike	10.000,00
	Inovacije u poljoprivredi	10.000,00
	Sistem računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava (FADN)	5.000,00
	Agrarni marketinški informacioni sistem (AMIS)	15.000,00
	Izvještaj o stanju u poljoprivredi (Zelena knjiga)	10.000,00
	Angažovanje eksperata	7.000,00
	Priprema projektne dokumentacije za investicione projekte u poljoprivredi	10.000,00
	UKUPNO:	97.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI	
3.2	PROGRAM UNAPREĐIVANJA STOČARSTVA
Razlozi za podršku	Stočarstvo predstavlja dominantnu granu ukupne poljoprivrede Crne Gore i njime se bavi najveći broj poljoprivrednih gazdinstava. U zavisnosti od vrste stoke, različit je stepen unapređivanja genetskog potencijala i poboljšanja rasne strukture. Sve veća konkurencija zahtijeva visoku proizvodnju po jedinici, odnosno priplodnom grlu, što se ne može ostvariti bez sistematičnog rada na dosljednom sprovođenju odgajivačko – selekcijskih programa za pojedine vrste i rase stoke. U sprovođenju mjera unapređivanja stočarstva Crna Gora uvodi međunarodne principe, posebno pravila i procedure Međunarodne komisije za kontrolu produktivnosti stoke (ICAR). Uspješno sprovođenje programa unapređivanja stočarstva zahtijeva i obezbjeđivanje kvalitetnog sjemena za vještačko osjemenjavanje krava i korišćenje kvalitetnih priplodnjaka tamo gdje se vještačko osjemenjavanje ne primjenjuje. Imajući u vidu karakteristike crnogorskog stočarstva (veličinu populacija, razvijenost pojedinih sektora, dosadašnji rad na unapređivanju i sl.), to nije moguće obezbijediti bez podrške iz budžetskih sredstava.
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; • uvođenje i primjena međunarodnih standarda u programima unapređivanja stoke.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	• podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjavanje krava, uz ispunjavanje potrebnih uslova u pogledu kvaliteta, koji se definišu javnim tenderom (uz obavezu nabavke 10% sjemena od elitnih bikova); • u udaljenijim seoskim područjima, gdje nije moguće organizovati sprovođenje vještačkog osjemenjavanja, podržava se korišćenje kvalitetnih bikova za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom – biće licencirani bikovi sa područja koja su udaljena najmanje 15 km od najbliže veterinarske ambulante. • podrška se daje za korišćenje kvalitetnih pastuva za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom. Podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjavanje u cjelosti, a za licencirana priplodna grla do 120€ po grlu. Ukoliko broj odabranih i licenciranih priplodnih grla bude veći od planom predviđenih sredstava, iznos po priplodnom grlu se proporcionalno smanjuje. Predmet podrške može biti i korišćenje u rasplodu priplodnjaka drugih stočnih vrsta (pastuvi). Programom je predviđena obuka poljoprivrednih proizvođača radi unapređenja znanja u ovoj oblasti. Podrška se daje za steone junice u čistoj rasi od poznatih roditelja, a koje su osjemenjene vještačkim putem. Pravo na podršku imaju grla koja su rođena i uzgajaju se na teritoriji Crne Gore. Podrška iznosi 50€ po grlu. Uz zahtjev za podršku neophodno je dostaviti kopiju pasoša za svako grlo i potvrdu Veterinarske ambulante o osjemenjavanju. Podrška se daje za suprasne nazimice i krmače u čistoj rasi. Pravo na podršku imaju grla koja su rođena i uzgajaju se na teritoriji Crne Gore i uvezena grla za koja je potrebno dostaviti rješenje o uvozu od graničnog veterinarskog inspektora, sa brojem uvezenih grla i identifikacionim brojevima grla. Minimalni broj grla za ostvarivanje prava na premiju je deset. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da grla borave na gazdinstvu najmanje sedam mjeseci. Podrška iznosi 50€ po grlu i to za svako grlo. Uslov za plaćanje premije je da je poljoprivredno gazdinstvo registrovano u Registru poljoprivrednih gazdinstava uz obavezu da držalac životinja uredno vodi evidenciju, da vrši godišnje popise svinja u skladu sa zakonom i da su nad životinjama sprovedene mjere po Programu obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u prethodnoj odnosno tekućoj godini. Gazdinstva su dužna da u uzgoju životinja poštuju preporuke utvrđene Kodeksom dobre poljoprivredne prakse. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za podršku prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva uključena u realizaciju odgajivačko - selekcijskih programa u stočarstvu.
Način plaćanja	Isplata po komponentama: • isplata odabranom dobavljaču sjemena u skladu sa zaključenim ugovorom;

	• uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Procedura realizacije	Godišnji program rada Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za stočarstvo; Implementaciona odgovornost - načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Sjeme za vještačko osjemenjavanje krava	140.000,00
	Licencirani priplodna grla	194.000,00
	• premije za licencirane bikove 65.000,00€	
	• premije za licencirane pastuve 55.000,00€	
	• premija za steone junice 20.000,00€	
	• premije za suprasne nazimice i krmače 50.000,00€	
	• izložba stoke 4.000,00€	
	UKUPNO:	334.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.3	PROGRAM SAVJETODAVNIH POSLOVA U POLJOPRIVREDI	
Razloziza podršku	Crna Gora je uspostavila koncept savjetodavnih službi tako da savjetodavne poslove u poljoprivredi sprovode Služba za selekciju stoke i Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, koje imaju nezamjenivu ulogu u unapređivanju poljoprivrede i uvođenju tehnoloških inovacija u proizvodnji. Moderan koncept razvoja pred savjetodavne službe postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta servisa poljoprivrednim proizvođačima. U ostvarivanju ciljeva poljoprivrednog savjetodavstva uloga države je veoma značajna jer su državni i nacionalni interesi u skoro svim zemljama vezani za proizvodnju hrane, za ruralni razvoj, zaštitu životne sredine, očuvanje prirodnih resursa, borbu protiv siromaštva itd. Upravo iz navedenih razloga savjetodavne službe od 2018. god postaju sastavni dio Ministarstva, kao posebna odjeljenja, i to Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane (cross-compliance). Takođe, važna aktivnost Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji je pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku. Da bi savjetodavne službe mogle obavljati zadatke i u oblasti ruralnog razvoja potrebno je da budu na visokom stepenu organizovanosti i obučenosti savjetodavaca za takve zadatke. Visok stepen organizovanosti zahtijeva formiranje posebnih agrobiznis centara u opštinama u kojima se za to ukazuje potreba.	
Ciljevi	Osnovne funkcije i ciljevi poljoprivrednog savjetodavstva su: • da djeluje kao posrednik između institucija koje su zadužene za razvoj poljoprivrede i ciljnih grupa; • transfer i prilagođavanje naučnih dostignuća sposobnostima i potencijalima farmera; • podizanje konkurentnosti poljoprivrede putem modernizacije i uvođenja tehnoloških inovacija; • jačanje institucionalne podrške razvoju poljoprivrede; • podrška sprovođenju reformi i pridruživanja EU; • podizanje stručnog nivoa proizvođača; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi.	
Opis	Podrška se daje za funkcionisanje regionalnih centara Odjeljenja za savjetodavne poslove, za savjetodavne aktivnosti agrobiznis centara prema programu rada i dinamici poslova i zadataka za čiju su realizaciju zaduženi.	
Korisnici	Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva, odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji, agrobiznis centri.	
Način plaćanja	Po ispostavljenom obračunu.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Odjeljenja i agrobiznis centara.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – državni sekretar Ministarstva.	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Odjeljenje za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva	25.000,00
	Odjeljenje za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji	25.000,00
	Agrobiznis centri	75.000,00
	UKUPNO:	125.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.4	PROGRAM MJERA KONTROLE KVALITETA PROIZVODA	
Razlozi za podršku	Crnogorska poljoprivreda, iako malog obima, tržištu nudi veoma široku paletu proizvoda. Zahtjevi potrošača su sve veći a implementacija zakonskih propisa nalaže da svi proizvodi koji se stavljaju u promet moraju da budu pod odgovarajućim vidovima nadzora i kontrole kvaliteta. Dodatne zahtjeve postavlja usaglašavanje s pravnom tekovinom EU. Crna Gora je u dosadašnjem periodu podržavala jačanje institucija za kontrolu kvaliteta, prvenstveno kroz formiranje i opremanje novih i jačanje postojećih laboratorija, zatim kroz razne vidove obuke i stručnog osposobljavanja. Budući da je proces usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa propisima EU veoma zahtjevan, potrebno je nastaviti i dinamizirati podršku funkcionisanju laboratorija za kontrolu kvaliteta i sertifikacionih tijela u skladu sa zakonskim propisima.	
Ciljevi	• jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i uvođenje standarda EU; • jačanje administrativnih kapaciteta za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za finansiranje operativnih troškova laboratorije za mljekarstvo i sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo. Uslov za opredjeljivanje podrške laboratoriji za mljekarstvo i sertifikacionom tijelu „Monteorganica“ doo je godišnji program rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima.	
Korisnici	Laboratorija za mljekarstvo, Sertifikaciono tijelo „Monteorganica“ doo.	
Način plaćanja	Nakon obrade zahtjeva i razmatranja godišnjeg programa rada i mjesečnih izvještaja, na žiro račun podnosioca zahtjeva.	
Procedura realizacije	Osnov za obračun i isplatu je zahtjev korisnika podrške i godišnji programi rada laboratorije za mljekarstvo i sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo, koje odobrava Ministarstvo.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede.	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Laboratorija za mljekarstvo (učesće u finansiranju operativnih troškova)	104.000,00
	Podrška za operativne troškove sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo	107.500,00
	UKUPNO:	211.500,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI	
3.5	<i>POLITIKA KVALITETA – ŠEME KVALITETA</i>
Razlozi za podršku	Kvalitet proizvoda je važan element za pozicioniranje na tržištu i postizanje konkurentnosti u poljoprivredi. Veću efikasnost moguće je ostvariti vertikalnim integrisanjem poljoprivredne proizvodnje i prerade u jedinstvene šeme kvaliteta. Na taj način je moguće garantovati i veći nivo sledljivosti proizvoda, što postaje sve važnije sa stanovišta potrošača. Šeme kvaliteta koje obuhvataju: “oznaku porijekla”, geografsku oznaku, “garantovano tradicionalni specijalitet”, „viši kvalitet“, „planinski proizvod“, „sa moje farme“ i “organski proizvod”, dodatni su elementi garancije kvaliteta proizvoda. Ti sistemi su pod posebnom zakonodavnom zaštitom i nadzorom. U crnogorskoj poljoprivredi i prerađivačkoj industriji učinjeni su važni koraci u pravcu uspostavljanja sistema politike kvaliteta, ali su za jačanje konkurentnosti potrebni intenzivniji koraci. Do sada je zaštićeno pet proizvoda geografskim oznakama (“Njeguški pršut”, “Pljevaljski sir”, “Crnogorska goveđa pršurta”, “Crnogorska stelja”, “Crnogorski pršut”). U proceduri registracije su i “Durmitorski skorup” i “Kolašinski lisnati sir”. Kvalitetan proizvod treba da je praćen i brojem kontrola kao i adekvatnim marketingom. Informacije o visokom kvalitetu proizvoda mogu dodatno privući potrošača. Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Podrška za unapređivanje proizvodnje i podsticaji podizanju kvaliteta proizvoda i uspostavljanju šema za postizanje viših standarda, pogotovo uz povezivanje primarne proizvodnje i prerade, mogu u znatnoj mjeri povećati mogućnosti plasmana poljoprivredno prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, naročito preko turizma.
Ciljevi	• unapređivanje kvaliteta proizvoda; • održavanje specifičnosti i raznolikosti crnogorske proizvodnje i kuhinje; • zaštita od bilo kakve zloupotrebe, imitiranja i obmane; • doprinos održivom razvoju područja; • povećanje tržišne vrijednosti proizvoda; • povećano povjerenje potrošača; • održavanje tradicije u poljoprivrednoj praksi; • jačanje konkurentnosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda; • uspostavljanje i jačanje veze između turizma i poljoprivrede; • obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne i kvalitetne hrane.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Opredjeljuje se podrška za edukaciju grupe proizvođača, pripremu i definisanje neophodne dokumentacije za registraciju kolektivne šeme kvaliteta, u iznosu do 5.000€, po jednoj oznaci. Podrška se dodjeljuje grupama proizvođača ili prerađivača koji su kroz edukativne aktivnosti stekli znanja u pogledu uvođenja i praćenja šeme kvaliteta i koji su podnijeli zahtjev za registraciju Ministarstvu, sa predviđenom dokumentacijom, kao i za unapređivanje znanja za ocjenjivanje kvaliteta proizvoda. Podrška za edukaciju proizvođača ili grupe proizvođača, pripremu i definisanje neophodne dokumentacije za registrovanje šeme kvaliteta “viši kvalitet”, dodjeljuje se u iznosu do 3.000,00€, po jednoj oznaci. Podrška je namijenjena proizvođaču ili grupi proizvođača, koji su kroz edukativne aktivnosti stekli znanja u pogledu uvođenja i praćenja šeme kvaliteta i koji su podnijeli zahtjev za registraciju Ministarstvu, sa predviđenom dokumentacijom. Podrška se daje za organski sertifikovane proizvode koji se plasiraju na tržište i za proizvode sertifikovane kao oznaka porijekla, geografska oznaka, garantovano tradicionalni specijalitet, viši kvalitet, i iznosi 300€ po proizvođaču. Podrška za organski sertifikovane proizvode isplaćuje se na osnovu zahtjeva i dokaza o plasmanu proizvoda na tržište. Podržava se promocija autentičnih, specifičnih i tradicionalnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (dizajn pakovanja, promotivni kratki filmovi, promotivne brošure, učešće na regionalnim i međunarodnim sajmovima, izložbama i sl).
Korisnici	Pravna i fizička lica, preduzetnici, udruženja koja su registrovana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, nosioci aktivnosti.
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom ili predviđenom namjenom.

Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu podrške su računi o realizovanoj investiciji, izvještaji ovlaštenih pravnih lica, izvještaji odgovornih lica.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za šeme kvaliteta i zemljišnu politiku.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Učešće u troškovima pripreme proizvođača za registrovanje kolektivne šeme kvaliteta, u iznosu najviše do 5.000,00€ za pojedinačnu šemu kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.	15.000,00
	Učešće u troškovima pripreme proizvođača za registrovanje šeme kvaliteta „viši kvalitet“, u iznosu najviše do 3.000,00€ za pojedinačnu šemu kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.	15.000,00
	Podrška za organske sertifikovane proizvode i proizvode sertifikovane kao oznaka porijekla, geografska oznaka, garantovano tradicionalni specijalitet, viši kvalitet, 300€ po proizvođaču.	10.000,00
	Podrška za promociju autentičnih, specifičnih i tradicionalnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (dizajn pakovanja, promotivni kratki filmovi, promotivne brošure, učešće na regionalnim i međunarodnim sajmovima, izložbama i sl).	40.000,00
	Studijska putovanja proizvođača koji su u pripremi ili su registrovali šemu kvaliteta.	15.000,00
	UKUPNO:	95.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.6	UVOĐENJE STANDARDA KVALITETA I BEZBJEDNOSTI HRANE	
Razlozi za podršku	Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Neadekvatna tehnološka opremljenost manjih pogona u kojima se primjenjuju tradicionalne metode proizvodnje hrane otežavaju ispunjavanje zahtjeva iz „higijenskog paketa“ odražavaju se na njihovu konkurentnost. Podrška za unapređivanje proizvodnje (adaptacija objekata, primjena dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse) i podsticaji podizanju kvaliteta proizvoda i uspostavljanju šema za postizanje viših standarda, pogotovo uz povezivanje primarne proizvodnje i prerade, mogu u znatnoj mjeri povećati mogućnosti plasmana poljoprivredno prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, naročito preko turizma.	
Ciljevi	• unapređivanje kvaliteta proizvoda; • jačanje konkurentnosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda; • jačanje crnogorskih poljoprivrednih proizvoda za inostrana tržišta; • obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne i kvalitetne hrane.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za: Uvođenje, sertifikaciju i resertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane. Podrška se odnosi na troškove uvođenja, sertifikacije i resertifikacije sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane i iznosi najviše 50% ukupnih troškova uvođenja, sertifikacije i resertifikacije, maksimalno do 4.000€ po projektu. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava za podršku biće definisani Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne kontrole i dobijenog sertifikata od strane akreditovanog tijela. Laboratorijsku kontrolu kvaliteta poljoprivrednih, prehrambenih proizvoda (vina, alkoholnih pića, eteričnog ulja, maslinovog ulja, meda i drugih pčelinjih proizvoda) i laboratorijsku analizu plodnosti zemljišta. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju fizičko-hemijsku analizu vina, alkoholnog pića, maslinovog i eteričnog ulja, meda i drugih pčelinjih proizvoda prilikom stavljanja proizvoda u promet, mogu da ostvare registrovani proizvođači čija godišnja proizvodnja ne prelazi: • 30.000 litara vina; • 10.000 litara alkoholnog pića; • 1.000 litara maslinovog ulja; • 100 litara eteričnog ulja i • 600 kg meda. Visina podrške je do 50% od ukupnih troškova analize, na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize i dokaza o uplati. Maksimalna visina podrške po proizvođaču je 300 eura. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju analizu plodnosti zemljišta, mogu da ostvare registrovani poljoprivredni proizvođači u godini zasnivanja proizvodnog zasada. Minimalna površina zasada je 0,3 ha. Visina podrške je do 50% cijene analize i isplaćuje se na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize sa preporukom za đubrenje i dokaza o uplati. Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. novembar.	
Korisnici	Pravna lica, koja su registrovana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, nosioci aktivnosti.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom.	
Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu podrške su računi o realizovanoj investiciji, izvještaji ovlaštenih pravnih lica, izvještaji odgovornih lica.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu; Operativna odgovornost – načelnica Direkcije za šeme kvaliteta i zemljišnu politiku.	
Finansijski	Komponente	Iznos u €

plan	Učešće u troškovima uvođenja, sertifikacije i resertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednosti hrane (do 50% ukupne vrijednosti projekta)	15.000,00
	Nadoknada dijela troškova za laboratorijske analize	15.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.7	PROMOCIJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I POLJOPRIVREDE, EDUKACIJA I STUDIJSKA PUTOVANJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA	
Razlozi za podršku	Jedna od karakteristika crnogorske poljoprivrede je da tržištu nudi veoma raznovrsnu paletu proizvoda, ali ne i u kontinuitetu. Često potrošači nemaju dovoljno informacija o tim proizvodima, posebno turisti koji dolaze u Crnu Goru, kao i potrošači van Crne Gore. S druge strane, mali proizvođači i prerađivačka industrija nijesu u mogućnosti da samostalno promovisu sopstvene proizvode. U skladu sa tendencijom rasta konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda i potrebom ispunjavanja međunarodnih standarda kvaliteta proizvoda, postoji potreba da crnogorski proizvođači kroz edukaciju, različite vidove posjeta i razmjene iskustava sa kolegama iz inostranstva, steknu nova znanja i unaprijede svoju proizvodnju, koja će doprinijeti daljem razvoju crnogorske poljoprivrede odnosno dati doprinos u primjeni novih tehnologija u proizvodnji. Nedostatak ekonomije obima može se nadomjestiti promovisanjem odgovarajućih tržišnih aktivnosti za specifične proizvode. Stoga je potrebno i dalje pružati podršku i intenzivirati rad na promociji i marketingu crnogorskih proizvoda i usmjeriti aktivnosti na što obimnijem organizovanju studijskih posjeta i edukacija u cilju primjene iskustava međunarodnih proizvođača u svrsi efektivnog iskorištavanja domaćih resursa i uvođenja novih tehnologija u procesu proizvodnje. Internet marketing je rješenje koje omogućava efikasnu diferencijaciju za poljoprivredna gazdinstva i prerađivačku industriju. Prezentovanjem i otkrivanjem detalja o lancu snabdijevanja internet alatima, kupcima će se omogućiti da saznaju više detalja o crnogorskim poljoprivrednim proizvodima i na taj način omogućiti poljoprivrednim proizvođačima da imaju svoj marketinški prostor.	
Ciljevi	• jačanje konkurentnosti putem promocije crnogorskih poljoprivrednih proizvoda u zemlji i inostranstvu; • uspostavljanje i jačanje veze između turizma i poljoprivrede; • povećana saradnja između poljoprivrednika iz Crne Gore i inostranstva; • podizanje svijesti potrošača o kvalitetu proizvoda i zdravim stilovima života.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjera jačanja konkurentnosti poljoprivrede se sprovodi kroz podršku raznim vidovima promotivnih kampanja: • učešće na regionalnim i međunarodnim sajmovima i izložbama; • promocija crnogorskih proizvoda; • organizovanje lokalnih sajmova, izložbi i drugih manifestacija vezanih za poljoprivredu i ruralni razvoj; • studijske posjete poljoprivrednih proizvođača u inostranstvu; • promocija poljoprivrednih proizvoda kroz internet marketing. Pravo na sredstva podrške za promociju poljoprivrednih proizvoda mogu ostvariti pravna i fizička lica, koja uz zahtjev dostave spisak izlagača koji moraju biti upisani u odgovarajući registar u skladu sa Zakonom o bezbjednosti hrane („Službeni list CG“, broj 57/15). Prednost za dobijanje podrške imaju kooperative i udruženja u odnosu na individualne poljoprivredne proizvođače. Podrška se daje u vidu kofinansiranja.	
Korisnici	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun.	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu, zahtjevu, izvještaju i fakturi za tekuću godinu.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – državni sekretar Ministarstva; Operativna odgovornost: generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu i generalni direktor Direktorata za ruralni razvoja.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Učešće na međunarodnim i regionalnim sajmovima i izložbama	40.000,00
	Lokalni sajmovi i izložbe	25.000,00
	Promocija crnogorskih proizvoda	30.000,00

Studijska putovanja	25.000,00
Internet marketing	5.000,00
UKUPNO:	125.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.8	<i>Tehnička podrška jačanju kapaciteta institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori - EU/IPA projekat</i>	
Razlozi za podsticaj	Uzimajući u obzir izazove koji se nalaze pred crnogorskom poljoprivredom na putu ka članstvu u EU neophodno je jačati kapacitete MPRR i drugih institucija sa ciljem što efikasnijeg sprovođenja kako nacionalnih tako i EU politika razvoja. Evropska komisija je za crnogorsku poljoprivredu u okviru IPA 2013. odobrila iznos od 5.200.000€. U cilju efikasnog sprovođenja ovih sredstava odobreni su projekat „IPARD like 2“ koji ima za cilj između ostalog i pripremu administracije i poljoprivrednih proizvođača za sprovođenje zajedničke poljoprivredne politike. Sredstva se sprovode uz podršku Svjetske banke.	
Ciljevi	Ova sredstva su namijenjena za dostizanje akreditacionih standarda Evropske komisije za naše institucije u poljoprivredi, sa posebnim akcentom na ispunjavanju zatvarajućih mjerila za poglavlja 11, 12 i 13. Realizacija ove mjere ima za cilj i sprovođenje pojedinih aktivnosti iz Akcionog plana za poglavlje 11 (Poljoprivreda i ruralni razvoj), sa posebnim akcentom na uspostavljanje operativnih sistema i registara u poljoprivredi.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Ova mjera će se koristiti za razvoj softverskih rješenja, za jačanje hardverske infrastrukture, za nabavku opreme za stručne službe i agencije, za konsultantske usluge na teme rješavanja kompleksnih pitanja za jačanje institucija i ispunjavanje mjerila za poglavlja 11, 12 i 13. Obrazloženja za podršku kroz ovu mjeru, kao i tehničke specifikacije i projektni zadaci će pripremati korisnik (Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sa organima u sastavu), dok će se nabavke vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Korisnici	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sa upravama nad kojima Ministarstvo vrši nadzor.	
Način plaćanja	Plaćanja će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Procedura realizacije	Realizacija će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator generalni - direktor Direktorata za plaćanja; Operativna odgovornost – generalni direktori Direktorata i direktorica Organa uprave nadležnog za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslova; Detaljan opis nadzora i kontrole implementacije su definisani Operativnim priručnikom projekta.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Tehnička podrška	830.000,00
	UKUPNO:	830.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.9	<i>Jačanje institucija u cilju ispunjavanja EU zahtjeva – MIDAS PROJEKAT DODATNO FINANSIRANJE</i>	
Razlozi za podsticaj	Dodatno finansiranje za Projekat institucionalnog jačanja i razvoja poljoprivrede Crne Gore (MIDAS) je pripremljeno kao nastavak osnovnog MIDAS projekta, koji je pomogao razvoju sistema kako kroz podršku jačanju institucija tako i podršku krajnjim korisnicima kako bi svoja gazdinstva pripremili za mogućnost korišćenja IPARD sredstava. S obzirom da su svi preduslovi za sprovođenje IPARD-a ispunjeni, prešlo se na drugu fazu razvoja Agencije za plaćanje, kao značajnog dijela operativne strukture za povlačenje EU sredstava za poljoprivredu. Kroz dodatno finansiranje MIDAS projekta se vrši jačanje institucija u skladu sa pretpostupnim zahtjevima ka EU. Takođe se dograđuje sistem za administraciju grantova za ruralni razvoj, u cilju podrške poljoprivrednim gazdinstvima za podizanje sopstvenih standarda poslovanja ka EU standardima. Kod projekat MIDAS (dodatno finansiranje) glavni fokus je stavljen na razvoj IAKS sistema (Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema) koji je neophodan za korišćenje sredstava EU namjenjenih poljoprivredi. IAKS sistem, koga čine, LPIS sistem (Land Parcel Identification System – Sistem identifikacije zemljišnih parcela), Registar poljoprivrednih gazdinstava (Farm registar), Registar za identifikaciju životinja, i ostali podsistemi i baze podataka koje treba da se izgrade, koji će činiti i kontrolni mehanizam ne samo za EU sredstva podrške za direktna plaćanja u poljoprivredi, već će se koristiti i za nacionalna sredstva i efikasniju implementaciju i svrsishodnu namjenu ka krajnjim korisnicima, poljoprivrednim proizvođačima. Kroz ovu mjeru se nastavlja jačanje savjetodavnih službi, gdje se kroz praktičnu primjenu nastavilo sa njihovom obukom za LPIS mehanizme implementacije. Osnivanje i postavka LPIS sistema i umrežavanje sa Farm registrom su preduslovi kako za umrežavanje sa ostalim postojećim bazama u sistemu poljoprivrede, tako i za izradu ostalih baza podataka sistema u poljoprivredi.	
Ciljevi	Sveukupni cilj ovih mjera je podrška implementaciji Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU, Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, a u dijelu 3. definisano je da je Agencija za plaćanja, između ostalog, odgovorna za uspostavljanje i implementaciju Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS-a), koji se koristiti kao instrument za upravljanje i kontrolu direktnih plaćanja i mjera ruralnog razvoja vezanih za površinu. Na ovaj način gradimo sisteme i institucije koje će omogućiti našim korisnicima (poljoprivrednim proizvođačima i gazdinstvima) da se pripreme za sistem podrške za direktna plaćanja koji nas očekuje po ulasku u EU.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Ovom mjerom se pruža tehnička pomoć uspostavljanju sistema u skladu sa razvojnim politikama Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i EU zahtjevima. Kroz ove mjere će se nastaviti jačanje savjetodavnih službi, gdje bi kroz praktičnu primjenu nastavili sa njihovom obukom za IAKS mehanizme implementacije. Osnivanje i postavka sistema administrativne kontrole, umrežavanje sa Farm registrom su preduslovi kako za umrežavanje sa ostalim postojećim bazama u sistemu poljoprivrede, tako i za osnivanje ostalih baza podataka sistema u poljoprivredi.	
Korisnici	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja sa upravama nad kojima Ministarstvo vrši nadzor.	
Način plaćanja	Plaćanja će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Procedura realizacije	Realizacija će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator generalni direktor - Direktorata za plaćanja; Operativna odgovornost – generalni direktori Direktorata i direktorica Organa uprave nadležnog za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslova; Nadzor i kontrole implementacije su definisani Operativnim priručnikom projekta.	
Finansijski plan	Podrška jačanju institucija	1.900.000,00
	UKUPNO:	1.900.000,00

4. SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU		
4.1	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	
Razlozi za podršku	U Crnoj Gori u ruralnim sredinama žive domaćinstva čiji članovi su se bavili poljoprivredom kao jednim i glavnim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu bili u mogućnosti da ostvare pravo na penziju, drugu vrstu naknade ili socijalnog davanja. Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju utvrdio je da nosiocu porodičnog poljoprivrednog gazdinstva pripada pravo na staračku naknadu. Većina domaćinstava u ruralnoj sredini bave se poljoprivredom uglavnom za svoje potrebe i na taj način održavaju život na selu kojem prijeti depopulacija. Pored staračkih naknada, kroz ovu mjeru Ministarstvo može odobriti jednokratnu interventnu novčanu pomoć.	
Ciljevi	- održavanje i podizanje kvaliteta života na selu, stvaranje povoljnijih uslova za život; - pomoć najugroženijim seoskim i staračkim domaćinstvima u vidu jednokratne interventne novčane pomoći.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Staračka naknada obezbjeđuje se za jednog supružnika, ukoliko živi na selu i bavi se poljoprivredom za svoje potrebe, pri čemu ni jedan od supružnika nema primanja po drugom osnovu. Jednokratnu interventnu novčanu pomoć mogu ostvariti najugroženija seoska domaćinstva, a odluka o visini podrške se donosi na osnovu mišljenja Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva i/ili Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji. Navedenu pomoć mogu da ostvare i porodice u stanju socijalne potrebe, koje nisu u mogućnosti da obezbijede osnovne životne uslove.	
Korisnici	Muškarci koji su navršili 65 godina života, žene koje su navršile 60 godina života, koji nemaju nikakva druga primanja i koji se bave poljoprivredom za svoje potrebe. Najugroženija seoska i staračka domaćinstva kojima Ministarstvo odobri jednokratnu interventnu novčanu pomoć.	
Način plaćanja	Staračka naknada isplaćuje se putem pošte korisniku staračke naknade lično. Jednokratna interventna novčana pomoć vrši se uplatom sredstava na račun korisnika pomoći.	
Procedura realizacije	Pravo na staračku naknadu se ostvaruje u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14, 1/15 i 30/17) i Odlukom o bližim uslovima i postupku za isplatu staračke naknade („Službeni list CG“, br. 52/15, 4/16 i 21/17)	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – državni sekretar Ministarstva; Operativna odgovornost – generalna direktorica Direktorata za poljoprivrede; Implementaciona odgovornost - samostalna savjetnica I za staračke naknade i poljoprivredno osiguranje, načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva, načelnik Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Sredstva za isplatu staračkih naknada, troškovi distribucije i za druge socijalne transfere u poljoprivredi i jednokratna interventna novčana pomoć za seoska i staračka domaćinstva.	3.370.000,00
	UKUPNO:	3.370.000,00

5. TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA		
Razlozi za podršku	Sprovođenje agrarne politike, ispunjavanje standarda bezbjednosti hrane i reforma ribarske politike uključujući ispunjavanje već preuzetih brojnih međunarodnih obaveza koje zahtijevaju jačanje institucionalnih administrativnih kapaciteta iziskuje značajnu finansijsku podršku. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative. Brojni međunarodni projekti nameću dodatne finansijske obaveze Ministarstvu. Proces pregovora sa Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju s najširim krugom zainteresovanih strana: udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama. Takođe, za uspjeh reformskih aktivnosti veoma je važna pravovremena i kvalitetna medijska prezentacija. Time se doprinosi podizanju standarda kvaliteta života, posebno u ruralnim područjima. U skladu sa navedenim, angažovanje i uključivanje mladih ljudi, stvaralaca, konsultanata je od presudne važnosti za uspjeh svih poljoprivrednih politika.	
Ciljevi	• jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže i efikasnije sprovođenje reformi u procesu pregovora s Evropskom komisijom; • uvođenje i primjena evropskih standarda, jačanje međunarodne saradnje i afirmacija Crne Gore i njenih potencijala; • jačanje kadrovskih potencijala i uslova za njihov rad; • brža primjena novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • podizanje svijesti o značaju poljoprivrede i njenog razvoja; • redovno i kvalitetno informisanje javnosti o mjerama agrarne politike i stepenu napretka u procesu EU integracija; • izrada tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje direktnog prisustva Crne Gore kroz angažovanje jednog eksperta u okviru stalne diplomatske misije Crne Gore u Briselu.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za: • sprovođenje obaveza u EU integracijama: prije svega, vođenje pregovora s Evropskom komisijom, praćenje obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i za dodatne troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i dr.; • učlanjivanje Crne Gore u međunarodne organizacije; • realizaciju međunarodnih projekta koji se realizuju u sektoru poljoprivrede i ribarstva; • aktivnosti savjetodavnih tijela; • izradu tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku kadrova, stipendije za studente i srednjoškolce, angažovanje mladih i deficitarnih kadrova, konsultanata i modernizaciju postojeće i nabavku nove opreme; • odnose sa javnošću u sprovođenju agrarne politike i predstavljanju procesa pristupanja EU.	
Korisnici	Zaposleni u Ministarstvu, eksperti, obrazovne institucije, konsultantske firme, elektronski i štampani mediji.	
Način plaćanja	Na bazi ovjerenog zahtjeva, fakture, ugovora, dostavljenog izvještaja, specifikacije opreme, tehničke dokumentacije, završenog uspješnog tendera ili javnog oglasa.	
Procedura realizacije	Podrška se sprovodi na osnovu rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – državni sekretar Ministarstva.	
Finansijski	Komponente	Iznos u €

plan	EU integracije: vođenje pregovora sa EK, sprovođenje SSP, troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, troškovi rada pregovaračkog tima za pregovore sa EU, angažovanje eksperta u okviru stalne diplomatske misije u Briselu	80.000,00
	Usluge prevođenja	20.000,00
	Jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta, operativni troškovi, štampanje, promocija i konsultantske usluge	110.000,00
	Odnos sa javnošću: sprovođenje agrarne politike i predstavljanje procesa pristupanja EU na domaćim i međunarodnim skupovima, u elektronskim i štampanim medijima i sl.	50.000,00
	UKUPNO:	260.000,00

B) RIBARSTVO

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.1	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE ZA ULOV DEMERZALNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	Ribarstvo je od posebnog značaja za ekonomski razvoj priobalnih zemalja kao što je Crna Gora koja ima dragocjene, ali neiskorišćene resurse u ovom sektoru. Sektor morskog ribarstva i marikulture potrebno je u narednom periodu snažiti u mnogim segmentima kako bi bio konkurentan na EU tržištu. Ribolovni plovni objekti koji izlovljavaju demerzalne resurse su stari, nedostaje im snaga i kapacitet da svoju aktivnost obavljaju u lošim vremenskim uslovima i na većim dubinama gdje, po istraživanju, postoje komercijalne količine kvalitetne demerzalne ribe i škampa. Evidentno je da, iz gore navedenih razloga, naši ribari imaju ograničen broj ribolovnih dana na moru (prosjeak 55 dana u godini), smanjen prihod od izlovljene ribe, kao i pojačanu aktivnost u dijelu teritorijalnog mora gdje su manje dubine. Ukoliko Crna Gora želi da iskoristi raspoložive riblje resurse, potrebno je modernizovati i unaprijediti ribolovnu flotu. Poboljšanje standarda bezbjednosti plovidbe, uslova rada i očuvanja higijenskih i zdravstvenih standarda na ribolovnim plovnim objektima predstavlja značajno kapitalno ulaganje i prilikom ove aktivnosti vlasnici ribolovnih plovnih objekata se suočavaju sa nepovoljnom kreditnom podrškom i nemogućnošću zalaganja svog plovnog objekta kao hipoteke za dobijanje kredita kod banaka.	
Ciljevi	• modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa; • poboljšanje standarda bezbjednosti plovidbe, uslova rada i očuvanja higijenskih i zdravstvenih standarda.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosilaca dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova) u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovnih objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ulova. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000 €. Kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti profesionalne ribare nosioce dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova), uz upotrebu ribolovnog alata mreže kočice i drugih ribolovnih alata za ulov demerzalnih resursa.	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa je da je nosilac dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova, da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2018. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost – načelnica direkcije za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovnih objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ribolova.	90.000,00
	UKUPNO:	90.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.2	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE ZA ULOV PELAGIČNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	Sektor za lov plave ribe je veoma nerazvijen, odnosno karakteriše ga veoma mala ribarska flota. Trenutno, u ulovu plave ribe učestvuje svega 17 ribolovnih plovniha objekata, od kojih su samo 4 plovila duža od 12 m. Iako na osnovu naučnih procjena postoji mogućnost za izlov do 3000 t plave ribe, ribari se teško odlučuju za povećanje broja ribolovnih plovniha objekata, kao i prenamjenu ili modernizaciju postojećih kako bi se mogli iskoristiti raspoloživi resursi plave ribe u Crnoj Gori. Imajući u vidu da je flota koja se bavi izlovom pelagičnih vrsta mala i nedovoljno razvijena, neophodno je osavremeniti i unaprijediti postojeću ribolovnu flotu.	
Ciljevi	• modernizacija profesionalne ribolovne flote u ulovu pelagičnih vrsta; • povećanje efikasnosti prilikom ulova.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosilaca dozvole za obavljanje privrednog ribolova) u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovniha objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ulova. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000 €. Kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti profesionalne ribare nosioce dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju ribarske flote za ulov pelagičnih resursa je da je nosilac dozvole za obavljanje velikog privrednog ribolova, da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2018. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere -generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost – načelnica direkcije za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovniha objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ribolova.	30.000,00
UKUPNO:		30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.3	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE U MALOM PRIVREDNOM RIBOLOVU (PLOVILA DO 10 M LOA)	
Razlozi za podršku	Sektor malog privrednog ribolova, odnosno ulov u priobalnom dijelu ribolovnog mora Crne Gore plovilima do 10 m dužine čini preko 70% crnogorske ribolovne flote. Ribolovni plovni objekti do 10 m dužine su stari, nedostaje im snaga i kapacitet da svoju aktivnost obavljaju u lošim vremenskim uslovima, na većim dubinama i ostvare veći broj ribolovnih dana na moru. Prosjek ribolovnih dana koji ostvaruje crnogorska ribolovna flota kreće se između 50 i 70 dana u godini. Imajući u vidu da se mali privredni ribolov obavlja na tradicionalan način koji omogućava da se na tržište, odnosno u promet stavlja najkvalitetnija riba, neophodno je povećati efikasnost ulova i pomoći u osavremenjivanju tehnike na ribolovnim plovnim objektima koja učestvuju u malom privrednom ribolovu. Posebnu pažnju treba posvetiti tradicionalnim obalnim mrežama potegačama, s obzirom na specifične tradicionalne vrijednosti i značaj koji ova djelatnost ima posebno u području Bokokotorskog zaliva. Crna Gora smatra da je ovaj ribolov izrazitog socio-ekonomskog značaja, te da ima značajnu ulogu u očuvanju tradicije i populacije u obalnim područjima, dok sa druge strane može značajno poboljšati turističku ponudu, kako u pogledu ponude proizvoda, tako i u smislu kulturne ponude.	
Ciljevi	• poboljšanje efikasnosti ulova i tehnike u malom privrednom ribolovu; • modernizacija postojećih plovila u malom privrednom ribolovu.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška u modernizaciji i osavremenjivanju postojećih ribolovnih plovnih objekata dužine od 3 do 10 m LOA u malom privrednom ribolovu odnosi se na kofinansiranje u troškovima zamjene pogonskih generatora, rekonstrukcije i adaptacije plovila, zamjene ribolovne opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, odnosno prelaska na selektivnije alate. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 5.000 €. Kriterijumi za podršku biće definisani Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti profesionalne ribare nosioce dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioци dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju i osavremenjivanje profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu plovilima do 10 m dužine je da je nosilac dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova, da je u toku kalendarske godine uredno dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2018. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost – načelnica direkcije za strukturne mjere, tržište i državnu pomoć.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija i osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovnih objekata dužine do 10 m u malom privrednom ribolovu odnosi se na kofinansiranje u troškovima zamjene pogonskih generatora, nabavke novog plovila, rekonstrukcije i adaptacije plovila, zamjene ribolovne opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, odnosno prelaska na selektivnije alate.	80.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.2. Mjera unapređivanja sektora marikulture		
B-1.2.1	POBOLJŠANJE KONKURENTNOSTI I EFIKASNOSTI SEKTORA MARIKULTURE	
Razlozi za podršku	Marikultura je u posljednje vrijeme svuda u svijetu brzorastući sektor koji predstavlja mehanizam koji može da obezbijedi zdravu hranu iz mora i smanji negativni uticaj ribolova na postojeće riblje resurse i samim tim pomogne očuvanju istih. Crnogorski sektor marikulture, zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjivanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima školjaka i ribe kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište. U Crnoj Gori postoje odlični uslovi za uzgoj školjki i planirano je dalje povećanje uzgajanih količina. Na taj način stvoriće se uslovi za pokrivanje domaće potražnje za ovim proizvodom, kao i mogućnost izvoza. Zbog izuzetno velikih šteta koje su na uzgajalištima prethodnih godina uzrokovala orade (<i>Sparus aurata</i>), Institut za biologiju mora je sprovodio eksperimentalni projekat čiji je osnovni cilj bio pronalaženje novih tehničkih rješenja radi adekvatne i trajne zaštite postojećih uzgajališta mušulja i kamenica od predatora. S tim u vezi, potrebno je obezbijediti podršku uzgajivačima školjaka radi uvođenja neophodnog sistema zaštite – nabavke mreža, u skladu sa preporukom Instituta.	
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture; • uvođenje novih tehnologija u pogledu zaštite uzgajališta od predatora.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture odnosi se na: kofinansiranje troškova uzgajivača ribe i školjaka za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište, rekonstrukciju ili nabavku splava za operativni rad uzgajališta; nabavku zaštitnih mreža radi zaštite uzgajališta od predatora. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti odobrene investicije, maksimalno do 7.000€. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti privredna društva i preduzetnike koji imaju dozvolu za marikulturu i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu.	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture je da privredna društva i preduzetnici imaju dozvolu za marikulturu, da je uzgajivač dostavio kopiju dnevnika uzgoja za 2018. godinu Ministarstvu, kao i da proizvodi količinu veću od 5 t ribe ili školjaka.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost – načelnica direkcije za upravljanje resursima i ribolovnom flotom.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/ rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište; rekonstrukcije ili nabavke splava za operativni rad uzgajališta, nabavke zaštitnih mreža radi zaštite uzgajališta od predatora.	35.000,00
	UKUPNO:	35.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE	
B.1.3. Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama	
B-1.3.1	ODRŽIVO UPRAVLJANJE I OČUVANJE RESURSA RIBE I DRUGIH MORSKIH ORGANIZAMA
Razlozi za podršku	U okviru zajedničke ribarske politike EU, države članice moraju prikupljati biološke, ekološke, tehničke i socio-ekonomske podatke potrebne za upravljanje ribarstvom na održivim osnovama (DCF), upravljati prikupljenim podacima i iste učiniti dostupnim krajnjim korisnicima. Takođe, Generalna komisija za ribarstvo u Mediteranu i Crnom moru (GFCM), kao regionalna organizacija za upravljanje ribarstvom na ovom području, a čija je Crna Gora punopravna članica od 2004. godine, od svojih članica zahtijeva prikupljanje i podnošenje referentnih podataka o ulovu, floti, ribolovnom naporu, socio-ekonomskom stanju sektora, kao i biološkim podacima riba i drugih morskih organizama (DCRF). Naime, iskorišćavanje ribljih resursa se treba vršiti u skladu sa održivim ekonomskim, ekološkim i socijalnim razvojem, što se ostvaruje, između ostalog, i pravilnim i racionalnim obavljanjem ribolova i primjenom principa predostrožnosti u sprovođenju mjera zaštite i očuvanja živih resursa mora uz održavanje biološkog diverziteta. Istraživanja u ribarstvu su neophodna radi boljeg razumijevanja potreba sektora ribarstva, postizanja ciljeva odgovornog upravljanja, kao i identifikovanja novih mogućnosti za upravljanje morskim ribarstvom na održiv način. S tim u vezi, Institut za biologiju mora iz Kotora, kao naučna ustanova nadležna za poslove morskog ribarstva, ima ključnu ulogu u istraživanju i procjeni resursa, praćenju stanja i procjeni održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama, monitoringu populacione dinamike riba, monitoringu kvaliteta vode i biomonitoringu vode za uzgajališta. Crna Gora mora sprovoditi naučna istraživanja u kontinuitetu i vršiti prikupljanje svih relevantnih podataka o stanju sektora morskog ribarstva, kao i obezbijediti uspostavljanje i implementaciju efikasnijih i selektivnijih tehnika ribolova i mehanizama za smanjenje nelegalnih ribolovnih aktivnosti, odnosno primijeniti sve mehanizme za održivo iskorišćavanje resursa koji su propisani Zajedničkom ribarskom politikom EU.
Ciljevi	• procjena raspoloživih resursa ribe i drugih morskih organizama; • praćenje stanja i procjena održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama; • prikupljanje i obrada podataka o ulovu, floti i ribolovnom naporu, kao i bioloških, ekoloških, i socio-ekonomskih podataka u morskome ribarstvu; • monitoring populacione dinamike riba, istraživanje potencijalnih lokacija za marikulturu na otvorenom moru, monitoring uzgajališta morske ribe; • funkcionalnost Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata Crne Gore (SSMP); • uvođenje selektivnijih ribolovnih alata u cilju očuvanja i zaštite ribe i drugih morskih organizama i smanjenja troškova prilikom ulova.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje Institutu za biologiju mora za sprovođenje godišnjeg programa prikupljanja podataka u morskome ribarstvu (DCF-DCRF), vršenje istraživanje potencijalnih lokacija za marikulturu na otvorenom moru i monitoring uzgajališta morske ribe. Podrška se obezbjeđuje operaterima za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, za funkcionisanje Satelitskog sistema monitorniga ribolovnih plovniha objekata. Podrška se obezbjeđuje projektu za izradu selektivnijeg ribolovnog alata mreže kočice, kao i obuka za ribare za pletenje navedenih mreža.
Korisnici	Institut za biologiju mora iz Kotora, Operateri za satelitske i mobilne komunikacione sisteme i Projekat.
Način plaćanja	Institut za biologiju mora, na osnovu zahtjeva za isplatu uz priloženu kopiju dokaznog materijala o visini ostvarenih troškova. Operateri za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, na osnovu ugovora i ispostavljenog računa. Učešće u projektu „Selektivniji ribolovni alat - mreža kočice”, na osnovu završnog izvještaja o realizaciji projekta.

Procedura realizacije	Podrška Institutu za biologiju mora u dijelu sprovođenja godišnjeg plana prikupljanja podataka (DCF-DCRF) isplaćuje se kvartalno, na osnovu podnešenog zahtjeva i ispostavljenih dokaza o ostvarenim troškovima. Isplata u dijelu ostvarenih troškova za istraživanje potencijalnih lokacija za marikulturu na otvorenom moru, monitoring uzgajališta morske ribe isplaćuje se polugodišnje, na osnovu podnešenog zahtjeva, izvještaja i ispostavljenih dokaza o ostvarenim troškovima.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator i operativna odgovornost mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Sprovođenje godišnjeg plana prikupljanja podataka (DCF-DCRF)	63.030,00
	• Angažovanje posmatrača za uzorkovanje (četiri posmatrača, dvanaest mjeseci)	31.330,00
	• Otkup ciljanih vrsta ribe i drugih morskih organizama za potrebe laboratorijskih istraživanja (oslić, barbun, kozica, srdela, incun, bukva, hobotnica i jegulja)	10.000,00
	• Nabavka laboratorijskog opreme materijala	3.700,00
	• Troškovi goriva za terenski rad	4.000,00
	• Naučna obrada podataka (priprema, obrada i unos naučnih podataka u bazu bioloških i istraživačkih podataka)	8.000,00
	• Priprema naučnih izvještaja o prikupljenim podacima i prezentacija rezultata u skladu sa zahtjevima DCF-DCRF	6.000,00
	B. Troškovi agentiranja stranih naučnoistraživačkih plovila („Pasquale e Cristina“ i „G. Dallaporta“).	2.500,00
	C. Učešće u implementaciji pilot projekta „Selektivniji ribolovni alat - mreža koča”	2.000,00
	D. Istraživanje potencijalnih lokacija za marikulturu na otvorenom moru	35.000,00
	• Program uzimanja uzoraka vode (12 terenskih dana)	3.000,00
	• Laboratorijski material i neophodne hemikalije	5.000,00
	• Obrada podataka- kvalitet vode (kiseonik, hlorofil a, nutrijenti, fizičko-hemijski parametri, fitoplankton, mikrobiologija)	5.000,00
	• Hidrodinamika vodenih masa (morske struje sa batimetrijom)	4.000,00
	• Obrada podataka- karakteristike morskog dna (struktura sedimenta-granulometrije, teški metali)	2.000,00
	• Analiza diverziteta (mikrobentos, demerzalni i pelagični resursi)	3.000,00
	• Analiza ranih razvojnih stadijuma riba (larvalnih stadijuma, zona mriješćenja i ishrane)	5.000,00
	• Analiza čvrstog otpada sa kategorizacijom	2.000,00
	• Organografski uslovi (talasi, minimalne i maksimalne amplitude, izloženost vjetrovima, hidrodinamika)	3.000,00
	• Priprema bazne studije uključujući dodatne interne i eksterne revizije	3.000,00
	E. Monitoring uzgajališta morske ribe	12.260,00
	• Program uzimanja uzoraka sedimenta i vode (terenski rad i troškovi goriva)	660,00
	• Angažovanje ronioca (2 osobe)	1.000,00
	• Analize površinskih struja	2.000,00
	• Analize makrobentosa	1.500,00
	• Granulacija sedimenta	600,00
	• Laboratorijski material i hemikalije	1.500,00
	• Obrada podataka (analize kvaliteta vode i sedimenta)	3.000,00
	• Priprema izvještaja, uključujući dodatne interne i eksterne revizije	2.000,00
	F. Procjena resursa školjaka u Bokotorskom zalivu	5.560,00
	• Program uzimanja uzoraka (terenski rad na brodu, ronjenje na 6 lokacija dvije sezone)	1.810,00

	• Laboratorijski materijal	850,00
	• Troškovi goriva za terenski rad (4 terenska izlaska brodom)	500,00
	• Toškovi dnevnica za ronioce	900,00
	• Priprema izvještaja – šestomjesečni izvještaji, uključujući dodatne interne i eksterne revizije	1.500,00
	G. Prenos podataka putem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za potrebe Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata (SSMP)	16.650,00
	H. Unapređenje kontrole ribolovnih aktivnosti i monitoring morskog ekosistema	10.500,00
	UKUPNO:	147.500,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE	
B.1.3. Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama	
B-1.3.2	MODERNIZACIJA I UNAPREĐIVANJE KONKURENTNOSTI SEKTORA RIBARSTVA
Razlozi za podršku	Sektor ribarstva Crne Gore je ekonomski malog obima i malog ulova ali sa značajnom sociološkom, kulturološkom i ekološkom ulogom. Nedostatak povoljnih finansijskih sredstava, u kontinuitetu složene ukupne društvene i ekonomske prilike, ključni su razlozi nedovoljne razvijenosti ovog sektora. Sektor ribarstva je veoma važan sektor i u procesu pridruživanja EU. Ova važnost se ogleda ne samo u značaju zajedničkog, održivog upravljanja resursima već i u unapređivanju konkurentnosti sektora i njegovoj pripremi za otvoreno tržište EU. Uzimajući u obzir naučne podatke o procjeni resursa ribe i drugih morskih organizama i postojeće podatke o količini ulova, Crna Gora ima mogućnost i potencijal za dalji razvoj i unapređivanje ribolovne flote. U skladu sa tim izgradnja ribarskih luka, opremanje mjesta prvog iskrcaja kao i unapređivanje inspekcije i nadzora su prepoznati kao neophodnost za funkcionisanje sektora i ispunjavnje pravila Zajedničke ribarske politike EU. Na putu evropskih integracija i uspostavljanja standarda i povećanja konkurentnosti profesionalnih ribara, prepoznata je potreba ulaganja u nova znanja i edukacije i to prvenstveno mladih profesionalnih ribara. Od ključnog značaja za dalji razvoj i unapređivanje sektora ribarstva je njegovo povezivanje sa ostalim granama poljoprivrede i turizma i dodavanje vrijednosti proizvodima ribarstva. U cilju razmjene iskustava i saradnje na svim poljima u oblasti ribarstva neophodno je i povezivanje crnogorskih profesionalnih ribara sa ribarima drugih zemalja. Crna Gora mora uspostaviti adekvatan sistem istraživanja i prikupljanja svih relevantnih podataka o stanju sektora morskog ribarstva i izgraditi neophodnu kopnenu infrastrukturu, kako bi se osigurala dosljedna primjena mehanizama za održivo korišćenje resursa koji su propisani Zajedničkom ribarskom politikom EU. Uzimajući u obzir sve navedeno, u okviru novog projekta MIDAS 2, koji Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja realizuje uz podršku Svjetske banke, kreirana je posebna komponenta podrške modernizaciji i razvoju sektora ribarstva kojom će se podržati razvoj i modernizacija ribolovne flote, rekonstrukcija i izgradnja ribarskih luka, opremanje mjesta prvog iskrcaja kao i jačanje uloge i organizacije udruženja ribara i njihove edukacije.
Ciljevi	• unapređivanje konkurentnosti sektora ribarstva; • unapređivanje kopnene infrastrukture za vez ribarskih plovila i iskrcaj ribe; • prikupljanje i obrada podataka o ulovu, floti i ribolovnom naporu u morskome ribarstvu; • uspostavljanje sistema sljedljivosti u sektoru ribarstva; • uspostavljanje sistema elektronske evidencije u morskome ribarstvu; • unapređivanje inspekcije i nadzora ribolovnih aktivnosti; • jačanje konkurentnosti ribarskog sektora kroz uvođenje novih znanja i novih tehnologija; • uspostavljanje i jačanje veze između ribarstva, poljoprivrede i turizma; • poboljšanje saradnje između profesionalnih ribara iz Crne Gore i ribara iz drugih primorskih zemalja; • poboljšanje promocije i marketinga proizvoda ribarstva.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Mjere i kriterijumi za nabavku i instalaciju neophodne opreme, izgradnju ribarskih luka, opremanje mjesta prvog iskrcaja, organizaciju obuka i studijskih putovanja za profesionalne ribare biće definisani u skladu sa pravilima Svjetske banke.
Korisnici	Korisnici će biti definisani u skladu sa kriterijumima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja
Način plaćanja	Isplata se vrši na osnovu podnijetog zahtjeva, sprovedene administrativne i terenske kontrole i u skladu sa pravilima Svjetske banke.
Procedura realizacije	Sredstva podrške opredijeljena ovom mjerom realizovaće se u skladu sa pravilima Svjetske banke.

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost generalni direktor Direktorata za plaćanja.	
Finansijski plan	Komponenta:	Iznos u €
	A. Nabavka i instalacija neophodne opreme za mjesta prvog iskrcaja u malom obalnom ribolovu i uspostavljanje sistema prikupljanja podataka.	150.000,00
	B. Unapređivanje kopnene infrastrukture za vez ribarskih plovila i iskrcaj ulova	300.000,00
	C. Unapređivanje inspekcije i nadzora ribolovnih aktivnosti- nabavka opreme	500.000,00
	D. Promocija ribarstva, edukacija i studijska putovanja profesionalnih ribara	40.000,00
	Ukupno:	990.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE	
B-2.1. Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva	
B-2.1.1 Održivo upravljanje slatkovodnim ribarstvom	
Razlozi za podršku	Ribolovne vode u Crnoj Gori svojim kapacitetima - čistom i kiseonikom bogatom vodom predstavljaju veliki potencijal za razvoj sportsko-ribolovnog turizma. Međutim, jedan od izazova za korisnike ribljeg fonda je suzbijanje nelegalnog ribolova i upotrebe nedozvoljenih ribolovnih alata i opreme. Imajući u vidu da su korisnici ribolovnih voda uglavnom sportsko ribolovna društva (neprofitne organizacije), to je podrška radu na očuvanju ribe i drugih vodenih organizama od izuzetnog značaja za njihovo dalje održivo korišćenje i zaštitu. Istraživanja ribolovnih voda i izrada ribolovnih osnova predstavlja osnov za održivo gazdovanje ribljim fondom i planiranje poribljavanja sa kvalitetnom mladi odgovarajućeg rječnog sliva. Osnovni razlog i motiv za donošenje novog Zakona o slatkovodnom ribarstvu je bio da se pripremi jedan savremen koncept upravljanja raspoloživim slatkovodnim resursima na održiv način, a koji je maksimalno harmonizovan sa potrebama svih zainteresovanih strana u slatkovodnom ribarstvu. Jednu od bitnih uloga u tom procesu upravljanja ima nauka i to posebno u dijelu predloga mjera za zaštitu i očuvanje riba i drugih vodenih organizama kao i u dijelu poribljavanja, proglašenja zaštićenih ribolovnih područja, ribolovnih zabrana i potreba za obavljanjem selektivnog odnosno sanacionog ribolova. U skladu sa prethodnim, Prirodno-matematički fakultet-Odsjek za biologiju je prepoznat kao naučna ustanova u Crnoj Gori koja svojim aktivnostima može da obezbijedi naučna mišljenja na osnovu praćenja stanja riba i drugih vodenih organizama. Nocioci dozvole za privedni ribolov u skladu sa Zakonom o slatkovodnom ribarstvu dužni su da podatke o cijenama i količinama prodane ribe i drugih vodenih organizama unose u evidenciju o prodaji ribe i drugih vodenih organizama koju vodi Ministarstvo poljoprivrede u elektronskoj formi. Evidencija o prodaji ribe i drugih vodenih organizama će u značajnoj mjeri unaprijediti sakupljanje podataka, kontrolu prodaje i sledljivost proizvoda ribarstva.
Ciljevi	• razvoj sportsko-ribolovnog turizma; • jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti u cilju zaštite i unapređenja ribolovnih voda i ribljih resursa; • pouzdana procjena raspoloživih ribljih resursa u slatkovodnim ribolovnim vodama - ribolovna osnova; • sledljivost proizvoda ribarstva; • unapređivanje upravljanja slatkovodnim resursima na osnovu raspoloživih naučnih podataka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška korisnicima riba i drugih vodenih organizama i Savezu za organizovanje sportsko-ribolovnih manifestacija kako na nacionalnom tako i međunarodnom nivou, sa ciljem promocije sportsko-ribolovnog turizma. Podrška za unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda. Podrška naučnoj ustanovi koju ovlasti Ministarstvo za izradu ribolovne osnove. Podrška naučnoj ustanovi – Prirodno-matematičkom fakultetu-Odsjek za biologiju za praćenje stanja riba i drugih vodenih organizama na ribolovnim vodama, nabavku laboratorijskog materijala za uzorkovanje riba i drugih vodenih organizama kao i saradnji sa sportsko rekreativnim klubovima u procesu poribljavanja i obavljanja selektivnog odnosno sanacionog ribolova. Podrška nosiocima dozvole za privredni ribolov za kupovinu uređaja za vođenje elektronske evidencije o prodaji (do 50% od vrijednosti uređaja).
Korisnici	Savez sportsko-ribolovnih organizacija Crne Gore i korisnici ribljeg fonda. Naučna ustanova koju ovlasti Ministarstvo. Prirodno-matematički fakultet- Odsjek za biologiju. Nosioci dozvole za privredni ribolov.
Način plaćanja	Na osnovu dostavljenog zahtjeva, na žiro račun korisnika.

Procedura realizacije	Podrška korisnicima ribljeg fonda i Savezu se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog plana i zahtjeva za održavanje manifestacije. Podrška korisnicima ribljeg fonda se obezbjeđuje na osnovu zahtjeva za jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti. Podrška naučnoj ustanovi se obezbjeđuje na osnovu urađene ribolovne osnove. Podrška Prirodno-matematičkom fakultetu-Odsjek za biologiju se obezbjeđuje na osnovu podnešenog zahtjeva, izvještaja o sprovedenim aktivnostima uz priloženu kopiju dokaznog materijala o ostvarenim troškovima. Podrška nosiocima dozvole za privredni ribolov se obezbjeđuje na osnovu zahtjeva i računa o nabavci uređaja za vođenje elektronske evidencije o prodaji i to do 50% od vrijednosti uređaja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost - samostalni savjetnik za slatkovodno ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Sportsko-ribolovne manifestacije	14.000,00
	B. Unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda	29.500,00
	C. Ribolovna osnova	10.000,00
	D. Podrška Prirodno-matematičkom fakultetu-Odsjek za biologiju	5.000,00
	E. Sledljivost proizvoda ribarstva – nabavka uređaja za vođenje evidencije o prodaji, izgradnja i opremanje mjesta prve prodaje	10.000,00
	UKUPNO:	68.500,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-2.2. Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture		
B-2.2.1	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture	
Razlozi za podršku	Crna Gora, naročito njen centralni i sjeverni dio, obiluje čistim i kiseonikom bogatim vodama koje predstavljaju veliki potencijal za uzgoj ribe, posebno pastrmke. Međutim, slatkovodna akvakultura, odnosno uzgoj pastrmke, zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, kao i zbog gubitka vode na uzgajalištima teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjivanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima ribe, kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište. Zbog velikih šteta koje su na uzgajalištima prethodnih godina uzrokovali prirodni predatori riba - ptice i vidra (<i>Lutra lutra</i>), pojavila se potreba za uvođenjem tehničkih rješenja radi adekvatne i trajne zaštite postojećih uzgajališta slatkovodne akvakulture od predatora. S tim u vezi potrebno je obezbijediti podršku uzgajivačima radi uvođenja neophodnog sistema zaštite – nabavke mreža ili drugih sistema za zaštitu.	
Ciljevi	• poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture; • uvođenje novih tehnologija u pogledu zaštite uzgajališta od predatora.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje troškova uzgajivača ribe za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište; nabavku zaštitnih mreža ili drugih tehničkih rješenja za zaštitu uzgajališta od predatora. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti odobrene investicije, maksimalno do 7.000€. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom. Ukoliko ukupna visina podrške, na osnovu zahtjeva za dodjelu podrške, prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, Ministarstvo će prekinuti dalju realizaciju mjere, obavijestiti privredna društva i preduzetnike koji imaju odobrenje za akvakulturu i/ili proporcionalno smanjiti iznos sredstava podrške u odnosu na svaki pojedinačni zahtjev za dodjelu podrške.	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Sredstva podrške za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture mogu koristiti privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu i proizvode količinu veću od 5 t ribe godišnje.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost – načelnica direkcije za upravljanje resursima i ribolovnom flotom.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište i nabavku zaštitnih mreža ili drugih tehničkih rješenja za zaštitu uzgajališta od predatora.	45.000,00
	UKUPNO:	45.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE	
B-2.2. Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture	
B-2.2.2	Direktna plaćanja u akvakulturi
Razlozi za podršku	Uzgajališta slatkovodne akvakulture su uglavnom raspoređena u centralnom i sjevernom dijelu Crne Gore koji obiluju čistim i kiseonikom bogatim vodama. I pored postojanja ovakvog vodnog potencijala za uzgoj ribe, posebno pastrmke, proizvodnja u akvakulturi se i dalje može okarakterisati kao djelimično neefikasna. U cilju podizanja konkurentnosti i efikasnosti ovoga sektora Ministarstvo je uzgajivačima posljednjih godina kroz svoje aktivnosti i mjere omogućavalo podršku za finansiranje unapređenja infrastrukture uzgajališta i pratećih objekata, kao i opreme za poboljšanje procesa uzgoja i stavljanja proizvoda akvakulture na tržište. Uprkos gore navedenim mjerama, ukupna proizvodnja slatkovodnih vrsta riba u Crnoj Gori se procjenjuje na oko 550 t godišnje i ne pokazuje neki značajni trend povećanja proizvodnje posljednjih godina. Problem se uglavnom ogleda u nedovoljnom korišćenju raspoloživih proizvodnih kapaciteta. Kako bi se postigli ciljevi zacrtani Strategijom ribarstva 2015-2020 koji podrazumijevaju povećanje proizvodnje u akvakulturi do nivoa da se postane „uvozno nezavisan“ potrebno je kroz direktnu podršku uzgajivačima stimulirati maksimalno korišćenje proizvodnih kapaciteta.
Ciljevi	• podizanje konkurentnosti proizvodnje u slatkovodnoj akvakulturi i stvaranje tržišno konkurentnih uzgajivača; • privođenje namjeni svih raspoloživih proizvodnih kapaciteta; • unapređivanje poslovanja; • povećanje ukupne proizvodnje u akvakulturi.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Pravo na podršku za povećanje proizvodnje u akvakulturi imaju privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu. Podršku ostvaruju isključivo za proizvodnju ostvarenu na sopstvenom uzgajalištu. Visina podrške se ostvaruje na osnovu površine uzgajališta navedene u odobrenju za akvakulturu i na osnovu ostvarene prosječne proizvodnje za posljednje dvije godine na sledeći način: • 3,0 €/m² prijavljene korisne površine uzgajališta ako je prosjek svih proizvedenih uzrasnih struktura ribe iznosio preko 22 kg/m² • 2,5 €/m² prijavljene korisne površine uzgajališta ako je prosjek svih proizvedenih uzrasnih struktura ribe iznosio preko 22 -17 kg/m² • 2,0 €/m² prijavljene korisne površine uzgajališta ako je prosjek svih proizvedenih uzrasnih struktura ribe iznosio između 17 i 12 kg/m² • 1,5 €/m² prijavljene korisne površine uzgajališta ako je prosjek svih proizvedenih uzrasnih struktura ribe iznosio ispod 12 kg/m² Zahjev za podršku se dostavlja Ministarstvu na obrascu, koji se može preuzeti na sajtu ili u kancelariji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Uz zahtjev se dostavljaju: • bilansi stanja za posljednje dvije godine (2017 i 2018 godine) • normativi u proizvodnji, specifikacija internih prenosa za period 01. januar – 31. decembar za prethodne dvije godine, kao i finansijska kartica zaliha i lager lista na dan podnošenja zahtjeva kako bi se utvrdila tačnost proizvedenih količina ribe na uzgajalištu; • specifikacija svih ulaza od inostranih i domaćih dobavljača za period 01. januar – 31. decembar za prethodne dvije godine, kao i finansijska kartica zaliha robe na dan podnošenja zahtjeva kako bi se utvrdila tačnost podataka o uvezenim količinama ribe; • zaključni list za prethodne dvije godine. Traženi podaci moraju da budu pripremljeni i ovjereni od strane knjigovodstvene agencije. Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. septembar 2019. godine. Ministarstvo zadržava pravo provjere dostavljenih dokumenata, odnosno proizvedenih i uvezenih količina i njihovu provjeru sa ostalim nadležnim institucijama. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po m².
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu.

Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva i ostale poropisane dokumentacije. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja formiraće Komisiju za administrativnu i kontrolu na licu mjesta podnešenih zahtjeva. Komisija dostavlja izvještaj Ministarstvu na osnovu kojeg se obračunava visina podrške.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalna direktorica Direktorata za ribarstvo; Operativna odgovornost - načelnica direkcije za upravljanje resursima i ribolovnom flotom.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška povećanju proizvodnje u akvakulturi	67.000,00
	UKUPNO:	67.000,00

6. PROGRAM MJERA BEZBJEDNOSTI HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE		
Razlozi za podsticaj	Crna Gora ulaže znatna sredstva u bezbjednost hrane i harmonizaciju pravnih i institucionalnih okvira sa zahtjevima EU i međunarodnim standardima. Bezbjedna hrana i hrana za životinje nije samo hrana odgovarajućeg sastava i kvaliteta, već hrana koja ne sadrži mikrobiološke, fizičke, hemijske ili druge opasnosti koje mogu biti štetne po zdravlje ljudi i životinja. Mogućnost kontaminacije hrane prisutna je na svakom koraku u lancu hrane, od primarne proizvodnje, prerade, skladištenja i distribucije sirovina do stavljanja na tržište gotovih proizvoda. Imajući u vidu da proizvodnja hrane predstavlja veoma važnu granu crnogorske privrede, sve je veći značaj sprovođenja mjera sistematskog praćenja bezbjednosti hrane i hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije. Stoga je potrebno uspostaviti programe monitoringa potencijalnih rizika u hrani i hrani za životinje radi provjere usaglašenosti sa propisanim zahtjevima. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative u ovoj oblasti.	
Ciljevi	Uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema otkrivanja opasnosti u hrani i hrani za životinje, smanjenje pojave bolesti prenosivih hranom, obezbjeđivanje visokog nivoa zaštite zdravlja ljudi, povećanje proizvodnje i obezbjeđivanje nesmetane trgovine hranom i hranom za životinje. Jačanje institucionalnih kapaciteta za implementaciju EU standarda u ovoj oblasti. Proces pregovora sa Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju sa najširim krugom zainteresovanih strana: subjektima u poslovanju hranom, udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama, medijima.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za: izradu i sprovođenje programa monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje, rezidua pesticida i sredstava za ishranu bilja, zoonoza, mikrobioloških kriterijuma, kontaminenata i drugih programa u skladu sa propisima, planiranim i sistematskim uzimanjem uzoraka hrane i hrane za životinje u skladu sa analizom rizika i posebnim programima monitoringa; jačanje institucionalnih kapaciteta za sprovođenje službenih kontrola hrane i hrane za životinje u skladu sa EU zahtjevima, kroz obuke i izradu i primjenu procedura za vršenje službenih kontrola i dr; sprovođenje obaveza u EU integracijama: pregovori, realizacija aktivnosti za zatvaranje pregovora, rad u radnim timovima za izradu propisa u procesu usklađivanja, pripremu projekata i dr. i prema potrebi angažovanje stručnjaka iz zemlje i inostranstva; organizovanje tematskih radionica za subjekte u poslovanju hranom i hranom za životinje.	
Korisnici	Ovlašćene laboratorije, subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i ostali korisnici u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti hrane i hrane za životinje.	
Način plaćanja	Na bazi odobrenog zahtjeva, fakture i/ili izvještaja za obavljeni posao dostavljenih Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i dijelom avansno.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu Programa monitoringa bezbjednosti hrane i hrane za životinje	
Nadzor i kontrola	Organ uprave, koordinator mjere - direktorica Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; Operativna odgovornost - pomoćnica direktorice za bezbjednost hrane.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Program monitoringa bezbjednosti hrane i hrane za životinje	349.000,00
	UKUPNO:	349.000,00

7. PROGRAM OBAVEZNIH MJERA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽIVOTINJA		
Razlozi za podsticaj	Crna Gora ulaže znatna sredstva za održavanje stabilne epizootiološke situacije i zaštitu zdravlja životinja. Imajući u vidu da stočarska proizvodnja predstavlja najznačajniju granu poljoprivrede, sve je veći značaj blagovremenog i sveobuhvatnog sprovođenja mjera od strane veterinarske službe za efikasno funkcionisanje sistema očuvanja zdravlja životinja i posljedično bezbjedne proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla. Stoga je potrebno nastaviti podršku sprovođenju programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u cilju izvršavanja zakonskih obaveza u oblasti veterinarske politike kako bi se obezbijedio visok nivo zaštite zdravlja životinja od bolesti koje mogu izazvati velike ekonomske štete, kao i zaštitu zdravlja ljudi od zoonoza. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative u ovoj oblasti.	
Ciljevi	Uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema zdravstvene zaštite i kontrole zdravlja životinja kao i dobijanje statusa zemlje slobodne od pojedinih zaraznih bolesti kao preduslova za nesmetanu trgovinu životinjama i proizvodima životinjskog porijekla. Jačanje institucionalne podrške za bržu implementaciju EU standarda u oblasti zdravlja životinja i identifikacije i registracije životinja. Proces pregovora sa Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju s najširim krugom zainteresovanih strana: držaocima životinja, udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama, medijima.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja utvrđuju se: mjere radi praćenja, sprječavanja pojave, otkrivanja, suzbijanja i iskorijenjivanja zaraznih i parazitskih bolesti primjerene epizootiološkoj situaciji i stepenu opasnosti čije je sprovođenje obavezno na cijelom epizootiološkom području Crne Gore; identifikacija i registracija životinja, naknade štete vlasnicima životinja za uginule životinje u skladu sa zakonom i mjere u slučaju pojave bolesti većih razmjera i iznenadne pojave bolesti u zemljama u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore. Za jačanje institucionalnih kapaciteta za sprovođenje službenih kontrola u skladu sa EU zahtjevima, kroz obuku-organizovanjem studijskih posjeta, radionica, simulacijskih vježbi i izradu procedura i dr; sprovođenje obaveza u EU integracijama: vođenje pregovora s Evropskom komisijom, realizacija aktivnosti za zatvaranje pregovora, rad u radnim timovima i grupama za izradu propisa i drugih dokumenata u procesu usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, pripremu projekata i dr. i prema potrebi angažovanje stručnjaka iz zemlje i inostranstva; organizovanje tematskih radionica za držaoce životinja i veterinarske organizacije.	
Korisnici	Veterinarske ambulante, Specijalistička veterinarska laboratorija i ovlašćene laboratorije, poljoprivredna gazdinstva, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i ostali korisnici u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja.	
Način plaćanja	Držaocima životinja preko banaka, a ostalim korisnicima po ispostavljenoj fakturi Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za obavljeni posao uz izvještaj i dijelom avansno.	
Procedura realizacije	Mjere se sprovode na bazi Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja.	
Nadzor i kontrola	Organ uprave, koordinator mjere - direktorica Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne veterinarske poslova; Operativna odgovornost - pomoćnica direktorice za veterinarske poslove.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	1.614.000,00
	UKUPNO:	1.614.000,00

8. PROGRAM FITOSANITARNIH MJERA		
Razlozi za podsticaj	Zdravlje bilja od velike je važnosti za biljnu proizvodnju, šume, druga prirodna područja, prirodne ekosisteme i biološku raznolikost u Crnoj Gori. Zdravlje bilja ugrožavaju vrste štetne za bilje i biljne proizvode za koje, zbog globalizacije trgovine i klimatskih promjena, postoji veći rizik od unosa na područje Crne Gore. Kako bi se ta prijetnja suzbila, potrebno je sprovoditi mjere radi utvrđivanja fitosanitarnih rizika koje predstavljaju ti štetni organizmi i smanjenjem navedenih rizika na prihvatljiv nivo. Tokom rasta i razvoja, bilo da se radi o gajenom ili samonikolm, bilje je trajno ugroženo štetnim organizmima. Sprječavanjem unošenja i širenja, kao i iskorjenjivanjem štetnih organizama, praćenjem sredstava za zaštitu bilja, njihovih rezidua i drugih kontaminenata, sprovođenjem monitoringa zemljišta i/ili hrane biljnog porijekla obezbjeđuje se visok nivo zaštite potrošača i životne sredine, a istovremeno se doprinosi i jačanju konkurentnosti u proizvodnji hrane. Štetni organizmi bilja najčešće ne predstavljaju direktnu opasnost za zdravlje ljudi i životinja, ali svojom pojavom u većim razmjerama utiču na smanjenje prinosa i/ili kvalitet hrane biljnog porijekla i mogu prouzrokovati velike ekonomske štete, a u drastičnim slučajevima utiču i na nestanak određenih biljnih vrsta. Da bi se spriječilo propadanje poljoprivrednih usjeva i prinosa poljoprivrednih proizvoda i za stanovništvo obezbjedila bezbjedna hrana biljnog porijekla, neophodno je sprovoditi fitosanitarne mjere.	
Ciljevi	• uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema zaštite zdravlja bilja; • zaštita zdravlja bilja kroz sprovođenje nadzora nad štetnim organizmima, utvrđivanje njihovog statusa, sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihova eradikacija, sprovođenje kriznih i akcionih planova za pojedine štetne organizme; • doprinos postizanju boljeg statusa zaštite zdravlja stanovništva; • proizvodnja ispravnog i kvalitetnog sjemenskog i sadnog materijala, monitoring GMO; • očuvanje biljnih genetskih resursa.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Fitosanitarne mjere se sprovode na osnovu Programa fitosanitarnih mjera za 2019. godinu, koji se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“, a koji sadrži detaljan pregled mjera sa potrebnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju. Program sadrži mjere iz oblasti: zdravstvene zaštite bilja; sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua i sredstava za ishranu bilja; sjemena i sadnog materijala, GMO i biljnih genetičkih resursa, kao i neophodnu tehničku i administrativnu podršku za implementaciju programa. U slučaju pojave štetnih organizama većih razmjera u zemlji i u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore sprovode se mjere po posebnim programima ministarstva u skladu sa procjenom opasnosti, standardima i preporukama EK, uz dodatno obezbjeđivanje neophodnih finansijskih sredstava.	
Korisnici	Ovlašćene institucije za vršenje javnih poslova, laboratorije, držaoci bilja i ostali korisnici u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera.	
Način plaćanja	Dijelom avansno; po ispostavljenoj fakturi za obavljeni posao ili nabavku; po izvještaju ili ugovoru.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu Programa fitosanitarnih mjera.	
Nadzor i kontrola	Organ uprave, koordinator mjere – direktorica Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; Operativna odgovornost - pomoćnica direktorice za fitosanitarne poslove.	
Finansijski Plan	Komponente:	Iznos u €
	1. Program zdravstvene zaštite bilja 2. Program praćenja sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua i sredstava za ishranu bilja 3. Program kontrolnih ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala i biljni genetički resursi 4. Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci i slično) 5. Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa	227.000,00

	UKUPNO:	227.000,00
--	----------------	-------------------

9. RAZVOJ I JAČANJE KAPACITETA U OBLASTI BEZBJEDNOSTI HRANE, VETERINE I FITOSANITARNOJ OBLASTI – MIDAS 2		
Razlozi za podsticaj	Vlada Crne Gore i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kao nosioci realizacije projekta, sklopili su projektni aranžman sa Svjetskom Bankom pod nazivom „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS projekat) i II Projekat „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS 2 projekat) koji imaju za cilj da crnogorsku poljoprivredu i njene institucije pripremi za buduće članstvo u EU. MIDAS 2 projektom ojačaće se potrebne strukture, kako logistički (bezbjedno odlaganje nusproizvoda životinjskog porijekla, izgradnja i opremanje fitosanitarne laboratorije, nabavka opreme, automobila, itd), tako i obezbjeđivanjem ekspertske podrške i ostalih vidova podrške kojim se osposobljava kadar Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za ispunjavanje zahtjeva iz oblasti EU pregovaračkog procesa u okviru Poglavlja 12 odnosno ispunjavanje mjerila za zatvaranje pregovora. U cilju stvaranja uslova za sprovođenje obaveza u oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarnoj oblasti, neophodna je podrška jačanju stručnih i institucionalnih kapaciteta.	
Ciljevi	• jačanje institucionalne podrške za unaprjeđenje postojećih sistema službenih kontrola u oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarnoj oblasti; • blagovremena i efektivna realizacija planiranih aktivnosti; • usvajanje i implementacija EU metoda i tehnika službenih kontrola i laboratorijskih kapaciteta, bezbjednog odlaganja nusproizvoda životinjskog porijekla i drugih preporučenih standarda u oblasti bezbjednosti hrane, veterine i fitosanitarnoj oblasti; • informisanje korisnika usluga i obavješćavanje javnosti o preduzetim aktivnostima u ovim oblastima.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Komponente i aktivnosti kroz koje se pruža podrška korisnicima MIDAS projekta su određeni i definisani Ugovorom.	
Korisnici	Ministarstvo i Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	
Način plaćanja	Plaćanja će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Procedura realizacije	Realizacija će se vršiti u skladu sa projektnom praksom i procedurama Svjetske banke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator projekta MIDAS 2 - generalni direktor Direktorata za plaćanje; Operativna odgovornost - direktorica Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove; Implementaciona odgovornost - pomoćnice direktorice za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška inspekcijskim službama	200.000,00
	Jačanje dijagnostičkih kapaciteta fitosanitarne laboratorije	100.000,00
	Bezbjedno odlaganje nusproizvoda životinjskog porijekla	300.000,00
	UKUPNO:	600.000,00